

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΞΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΑΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

5

1908

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ★

BAS. N. GRÉGORIADES

Ε.Υ.Δ. Κ.Π.Ε.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΜΟΝΩΔΙΑΙ ΚΑΙ ΘΡΗΝΟΙ
ΕΠΙ ΤΗ ΑΛΩΣΕΙ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Τὸ μέγα γεγονός τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καίπερ προβλεπομένης ἕνεκα τῆς ἡσυχίας προΐουσης ἐκπτώσεως τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς ἀλήκτου ὀρμῆς τῶν Τούρκων, ὑπῆρξε τοιοῦτον, ὥστε κατεπλάγη ἐπ' αὐτῷ ἡ τε Ἑώρα καὶ ἡ Ἑσπερία. Ἐντεῦθεν δὲ πολλοὶ ὑπῆρξαν οἱ περιγράψαντες τὰ κατ' αὐτὴν ἕκ τε τῶν κατ' αὐτὴν παραστάντων καὶ τῶν παρ' ἄλλων μαθόντων, Ἕλληνές τε καὶ Ἑσπέριοι. Πλὴν δὲ τῶν παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς συγγραφεῦσι Δούκα, Φραντζῆ, Χαλκοκονδύλη καὶ Κριτοβούλφ περιγραφῶν ὑπάρχουσι σποράδην καὶ ἄλλαι τοιαῦται περιγραφαί, ἐκθέσεις, ἐλεγεία καὶ ὑπομνήματα ὑπὸ Ἑλλήνων, Βενετῶν, Γενουησίων καὶ ἄλλων Ἰταλῶν, Ἀρμενίων, Ρώσων, Πολωνῶν καὶ Τούρκων.

Εἰς δὲ τὴν περισυλλογὴν ἀπασῶν τῶν πηγῶν τῆς ἀλώσεως εἰς ἓν σύνταγμα πρῶτος ἔστρεψε τὴν προσοχὴν ὁ Delhier, συμπεριλαβὼν καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Horf' παραχώρηθέντ' ἀπόγραφα. Τὸ δὲ σύνταγμα τοῦτο τῶν πηγῶν συμπεριελήφθη εἰς τοὺς τόμους XXI μέρ. α' καὶ β' καὶ XXII μέρ. α' καὶ β' τῶν Monumenta Hungariae Historica τῶν ὑπὸ τῆς ἐν Βουδαπέστη οὐγγρικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ἐκτυπωθέντων¹. Καὶ ἐξετύπωσε μὲν ταῦτα ἡ Ἀκαδημία ἐκείνη, ἀλλὰ ὁὖν ἐξέ-

¹ Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Β' σ. 431 σημ. 2.—Πίνακα τῶν ἐν τῷ συντάγματι τούτῳ περιλαμβανομένων πηγῶν εὐρίσκει προχείρως ὁ ἀναγνώστης παρὰ τῆς Πασάτης (Πολιορκία καὶ ἀλωσις Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν Ἀθήναις. 1890 σ. 16-31). Ἴδε καὶ *Krumphacher* Geschichte der Byzantinischen Litteratur σ. 311 σημ. 6 (ἰλλ. μεταφρ. Σωτηριάδου Τόμ. Α' σ. 629 κ. ἑ.).

δωκεν ἕνεκα τῶν πολλῶν τυπογραφικῶν παροραμάτων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς εὐρισκομένων ἄλλων σφαλμάτων ¹.

Ἄλλ' ἡ συλλογὴ αὕτη, ἣτις διὰ τούτους τοὺς λόγους πρέπει νὰ τύχῃ δευτέρων φροντίδων, δὲν εἶνε κὰν πλήρης. Ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ παραλειπομένων ἀνέγραψε μὲν ἤδη ὁ Πασπάτης τὸν Διπλωματικὸν κώδικα τῶν Ταυρο-λιγυστικῶν ἀποικιῶν (Codice diplomatico delle Colonie Tauro-Liguri) τὸν ὑπὸ τοῦ Ἀμεδαίου Vigna ἐκδοθέντα ἐν Γενούῃ τῷ 1868 ². πολὺ δὲ πλείονα ὑπέδειξεν ἢ καὶ ἀπήνησε κατόπιν ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Βουκουρεστίου καθηγητῆς κ. N. Jorga ³. Ἄλλας δὲ τινὰς πηγὰς, ἰδίως τουρκικὰς, ἐσημείωσεν ὁ Rambaud ⁴. Μεταξὺ δὲ τῶν ἔργων, ἅτινα κατέλιπε θνήσκων ὁ κόμης Παῦλος de Riant, ὑπῆρχε καὶ βιβλιογραφία περὶ τῆς ἀλώσεως μετὰ καὶ διαφόρων ἀντιγράφων ⁵.

Εἰς τὰς πηγὰς δὲ ταύτας προσθετέον

α) τὴν ὑπὸ τοῦ Γοδοφρείδου Langen περιγραφὴν τῆς ἀλώσεως τὴν περιλαμβανομένην ἐν τῷ κώδικι τῆς ἐν Giessen Πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης, ἧς πιστὸν καὶ λίαν ἐπιμεμελημένον ἀντίγραφον ἀπέστειλέ μοι προθυμότατα ὁ ἐν τῇ αὐτῇ βιβλιοθήκῃ βοηθὸς, διδάκτωρ κ. Οὐγγων Hepding ⁶.

¹ Εἰς τοὺς κώδικας τῆς μεταξὺ τῶν κειμένων τούτων διηγήσεως Λεονάρδου Μυτιλήνης τοῦ Χίου προσθετέον καὶ τὸν ἐν τῇ Biblioteca Comunale τῆς Περουσίας 721 (I 115) παρὰ Mazzatinti (Inventari dei manoscritti delle biblioteche d'Italia Τόμ. V σ. 184).

² Ἴδε Revue de l'Orient Latin Τόμ. A' (1893) σ. 11.

³ Ἐνθ' ἀν. σ. 31.

⁴ Notes et extraits pour servir à l'histoire des Croisades au XV siècle. Troisième série. Ἐν Παρισίοις. 1902 σ. 280-341 (καὶ ἐν τῇ Revue de l'Orient Latin τοῦ αὐτοῦ ἔτους).

⁵ Ἐν τῇ τοῦ *Lavisse* καὶ *Rambaud* Histoire générale du IV^e siècle à nos jours. Ἐν Παρισίοις. 1894 Τόμ. Γ' σ. 865 κ. ἔ.

⁶ Τὸ χειρόγραφον εἶνε κατὰ τὰ ἐπισταλίντα μοι ὑπὸ τοῦ κ. Hepding τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ περιόλου αἰῶνος, ἀλλ' εἶνε ἀντίγραφον ἄλλου κώδικος, γραφέντος τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, καθ' ἃ σημειοῦται ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ φύλλῳ ὑπὸ τοῦ κτητοῦ. Ἡ δὲ ἄνω δεξιὰ γωνία τοῦ πρώτου φύλλου εἶν' ἐσχισμένη καὶ ἀντικατεστάθη δι' ἄλλου χάρτου, ἐφ' οὗ τρίτη τις χεὶρ συνεπλήρωσε τὰ λείποντα. Ἡ αὐτὴ δὲ τρίτη χεὶρ ἔγραψεν

β') νέας τινὰς πηγὰς ὧν ἐποιήσατο χρῆσιν ὁ κ. Edwin Pears¹.

γ') ἑσα περὶ τῆς ἀλώσεως περιλαμβάνονται ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 418 ἐν τῇ Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βελιγραδίου χειρογράφῳ σερβικῷ βίῳ τοῦ Σκενδέρβεη, οὗ ἐποιήσατο χρῆσιν ὁ κ. Mi-jatovič².

δ') τὴν Oratio ad Nicolaum V. pont. Max. de urbis Constantinopoleos jactura et captivitate, ἐκδεδομένην ὑπὸ τοῦ Agostini³.

ε) τὴν Expugnatio Costantinopolitana edita per Ivanum ad illustrem dominum Federicum Montisferrati Urbini ac Durantis comitem ἐν τῇ Biblioteca Capitolare del Duomo τῆς

αὐτοῦ καὶ τὸ σημεῖωμα Edita jam sunt duo haec Mss. Φαίνεται δὲ, ὅτι καὶ ταῦτα παρέλαβεν ὁ γράφας ἐκ τοῦ ἀποσχισθέντος τεμαχίου τοῦ κώδικος. Καὶ προσθίεται μὲν τέλος ὁ κ. Herding, ὅτι ἀγνοεῖ ποῦ ἐξεδόθη ἡ περιγραφή αὕτη. Ἄλλ' οὐχ ἦντον ἔχομεν ἐκδεδομένην αὐτὴν ἐν σπανιωτάτῳ, εἰς μόνον ἐξήκοντα ἀντίτυπα ἐκτετυπωμένῳ τεύχει καὶ ὡς ἐκ τούτου σχεδὸν ἀγνώστῳ, οὗ τὴν ἐπιγραφὴν ἀνακοινῶναι ὁ Zinkeisen (Geschichte des osmanischen Reiches. Ἐν Ἀμβούργῳ. 1840 Τόμ. Α' σ. 823 ἐν σημ. 1. Ἔχει δὲ αὕτη ὡς: De capta a Mehemethe II Constantinopoli Leonardi Chiensis et Godofridi Langi narrationes sibi invicem collatae. Accessere Isidori Cardinalis e duplici monumento Epistolae et Ducae super urbe capta delectoque Christianorum in Oriente imperio Monodia. Recensebat et notis illustrabat I. Bapt. L'Ecuy, Doctor Sorbonicus Abbas Praemonstrati. Lutetiae Parisiorum, Sumptibus Illust. Dom. D. Caroli Stuart Equitis aurati, Magnae Britanniae Legati apud Regem Christianissimum. 1823. Εἰς σχῆμα 1ον. Προσθίεται δ' ὁ Zinkeisen, ὅτι ἀφορμὴν πρὸς τὴν ἔκδοσιν ταύτην ἔδωκε κώδιξ ἀγορασθεὶς ἐν Νυρεμβέργῃ καὶ φέρων μὲν τὸ ὄνομα τοῦ Γοδοφρείδου Lange, ἀλλὰ μετ' ἀκριβοτέραν ἐξέτασιν ἀποδειχθεὶς ὅτι περιεῖχεν ἐπιχειρησμένον τὸ κείμενον Λεονάρδου τοῦ Μυτιλήνης. Ὅποια ἡ σχέσηις τοῦ ἡμετέρου ἀντιγράφου πρὸς τὴν ἔκδοσιν ταύτην δὲν δύναμαι νὰ γινώσκω ἐφ' ὅσον δὲν ἔχω ὑπ' ὄφιν τὸ σπανιωτάτον ἔντυπον. Ἄλλως δὲ ἡ ἐπὶ τοῦ ἀνακεκληρωμένου τεμαχίου τοῦ κώδικος τοῦ Giessen σημείωσις ἀποδεικνύει, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλη ἔκδοσις προγενεστέρῃ τῆς τοῦ 1823.

¹ The Destruction of the Greek Empire and the Story of the Capture of Constantinople by the Turks. Ἐν Λονδίνῳ. 1903 σ. XIII κ. ι.

² Constantine the Last Emperor of the Greeks or the Conquest of Constantinople by the Turks. Ἐν Λονδίνῳ. 1892 σ. 41 κ. ι.

³ Ἐν ταῖς Notizie istoriche critiche intorno la vita degli scrittori Veneziani. Ἐν Βενετία. 1752 Τόμ. Α' σ. 218.

Νοβάρρας ἐν τῷ κώδικι ὑπ' ἀρ. 122 (CXXIV). Ἀποτελεῖται δ' ἐκ φύλλων ἕξ και εἶνε γεγραμμένη ἐπὶ περγαμηνῆς τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα¹.

ς) τὰς βουλγαρικὰς διηγήσεις περὶ τῆς ἀλώσεως².

ζ) τὰ ἐκ τοῦ XIX τόμου τοῦ Liber Secretorum τῶν βενετικῶν ἀρχεῖων ἔγγραφα τὰ ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ Vast³.

η) τὴν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Παδούης (τίνι;) ἀνέκδοτον ἱστορίαν τῆς πολιορκίας καὶ τῆς ἀλώσεως, γεγραμμένην ὑπὸ τοῦ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐρισκομένου Βενετοῦ βαβλου, ἂν ἔχη ὀρθῶς ἢ μαρτυρία τοῦ Σπυρίδωνος Ζαμπελίου⁴.

θ) τὴν ἐκθεσιν τοῦ Γουνθέρου⁵.

Καὶ ἄλλαι δὲ πηγαί, διαλανθάνουσαι με ἴσως, πρέπει πιθανῶς νὰ προστεθῶσιν εἰς τὰς ἀνωτέρω σημειωθείσας.

Ἄλλὰ πλὴν τῶν περιγραφῶν καὶ ἐκθέσεων περὶ τῆς ἀλώσεως ὑπάρχει καὶ οὐ μικρὸς ἀριθμὸς μονοδίων καὶ θρήνων.

Γνωστοὶ δὲ εἶνε μέχρι τοῦδε πλὴν τῶν ἐν διαφόροις παραλλαγαῖς σωζομένων δημοτικῶν ᾠσμάτων περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως⁶ οἱ ἐξῆς ἔμμετροι θρήνοι ἑλληνιστί·

Α) Τὸ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Ἀνάκλημα τῆς Κωνσταντινῶπολης ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 2873 κώδικι τῆς ἐν Παρισίοις Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης ἕξ ἑκατὸν δέκα καὶ ὀκτώ ἀνομοιοτελεύτων στίχων, ἐκδοθὲν ἐκ τοῦ κώδικος ἐκείνου τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τοῦ

¹ *Mazzatinti Inventari dei Manoscritti delle biblioteche d'Italia*. Ἐν Forlì. 1896 Τόμ. Γ' σ. 97.

² Ἴδι *Miletic* ἐν τῷ *Shornik za narodni umutvore nija, nauka i Krizujina*. Ἐν Σοφίᾳ. Τόμ. IB' (1895) σ. 399-462.

³ *Le siège et la prise de Constantinople* ἐν τῇ *Revue historique* Τόμ. ΙΓ' σ. 14.

⁴ Ἀσματα δημοτικά τῆς Ἑλλάδος. Κερκύρα. 1852 σ. 570 ἐν σημ.

⁵ *Guntheri Alemanni scholastici de expugnatione Constantinopolitanae*. Ἐν Γενεύῃ. 1876.

⁶ Πάντε τοιαῦτα εὐρηγται ἐκδομένα παρὰ τῷ *Dethier* ἐν τοῖς *Monumenta Hungariae Historica* Τόμ. XXI, μέρ. α' σ. 391-399, ὧν τέσσαρα μὲν ἐκ τοῦ *Passow*, ἐν δ' ἐκ τῆς τοῦ *Σ. Ἰωαννίδου* ἱστορίας καὶ στατιστικῆς Τραπεζοῦντος. Ἄλλ' ἡ συλλογὴ δύναται νὰ ποσῇ πολὺ πληρεστέρα.

Legrand¹, ἐπ' ἐσχάτων δὲ πολὺ ὀρθότερον ὑπὸ τοῦ ἐν Βενετία ἀρχιμανδρίτου κ. Ἀγαθαγγέλου Ξηρουχάκη².

Β) Τὸ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Ἑλλήνων Κωνσταντινουπόλεως ἢ Θρηῆνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκ χιλίων τεσσαράκοντα τεσσάρων στίχων ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 2909 κώδικι τῆς ἐν Παρισίοις Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης σωζόμενον ποίημα τὸ πρότερον οὐκ ὀρθῶς προσγραφόμενον εἰς τὸν Ἑμμανουὴλ Γεωργιλλᾶν³.

Γ) Τὸ ἐκ στίχων 744 ποίημα τοῦ μεγάλου λογοθέτου Ἱερακὸς τοῦ γραφέν περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος καὶ ἐπιγράφόμενον Διὰ τὴν τῶν Τούρκων βασιλείαν, ἐκδεδωμένον ἐκ κώδικος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μετοχίου τοῦ Παναγίου τάφου ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Σάθα⁴ καὶ τοῦ Dethier⁵

Δ) Ὁ ἀνώνυμος θρηῆνος τοῦ ἐκ Σερρών πατᾶ Συναδινού, συνιστάμενος ἐκ στίχων 160, γραφείς περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος καὶ ἐκδοθεὶς ὑπ' ἐμοῦ ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 1553 κώδικος τῆς ἐν Ἀγίῳ ὄρει μονῆς Κουτλουμουσίου⁶.

Ε) Ὁ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 1238 Παρισιακῷ κώδικι ἀνέκδοτος ἔμμετρος θρηῆνος.

Σ) Ὁ ἐκ τοῦ Ὁξωνιακοῦ Miscell. 302 καὶ τοῦ Μαρκιανοῦ Cl.VII cod. 43 διαλογικὸς ἔμμετρος θρηῆνος ὁ ἐκδοθεὶς ὑπὸ τοῦ

¹ Collection des monuments pour servir à l'étude de la langue néo-hellénique. Nouvelle-série. Ἐν Παρισίοις. 1875. Τεύχ. ε' σ. 85-100. *18ε περὶ αὐτοῦ Krumbacher ἐνθ' ἀν. σ. 840 κ. ε. (ἑλλ. μεταφρ. Σωτηριάδου Τόμ. Γ' σ. 113 κ. ε.).

² Ὁ Κρητικὸς πόλεμος (1645-1669). Ἐν Τεργέστη. 1908 σ. 39 κ. ε.

³ Ἐξιδόθη ὑπὸ *Ellissen* (Analekten der mittel- und neugriechischen Literatur. Ἐν Λευψία. 1857 Μέρ. Γ'). W. Wagner (Medieval Greek texts σ. 141 κ. ε.) καὶ Legrand (Bibliothèque grecque vulgaire. Ἐν Παρισίοις. 1880 Τόμ. Α' σ. 169 κ. ε.). Τὴν εἰς τὸν Γεωργιλλᾶν ἀπόδοσιν διημφισβήτησαν ὁ *Ellissen* ἐνθ' ἀν., ὁ Egger (L'Hellénisme en France. Ἐν Παρισίοις. 1869 Τόμ. Α' σ. 439 ἐν σημ.), ὁ Σπυρ. Π. Δάμπρος (ἐν Ἑστία τοῦ 1886 Τόμ. ΚΒ' σ. 822), ὁ κ. Γ. Χατζιδάκις (ἐν Byzantinische Zeitschrift Τόμ. Γ' τοῦ 1894 σ. 581 κ. ε.) καὶ ὁ κ. Krumbacher ἐνθ' ἀν. σ. 840 (ἑλλ. μεταφρ. Σωτηριάδου Τόμ. Γ' σ. 111 κ. ε.).

⁴ Μεσαιωνικῆς Βιβλιοθήκης Τόμ. Α' (1882) σ. 243-268.

⁵ Ἐν τοῖς Monumenta Hungariae Historica Τόμ. ΚΑ', μέρ. 4, σ. 357-390.

⁶ Ἐν τῇ Ἑστία Τόμ. ΚΒ' (1886) σ. 823 κ. ε.

canus Reg. 1108 καὶ ἐξ ἐντύπου τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης ὑπ' ἀρ. Miscellanea 1541, II ἐκδοθεὶς ὑπὸ τοῦ Medin καὶ Frati¹. Σύγκειται δ' ἐξ ἐνενήκοντα καὶ ἐννέα ὀκταστίχων στροφῶν καὶ ἄρχεται διὰ τοῦ στίχου *Con lagrime piangendo a raccontare*. Τῶν κωδίκων τούτων ὁ Μαρουκελλιανὸς κατ' ἐπισταλὲν μοι σημεῖωμα τῆς διευθύνσεως τῆς βιβλιοθήκης ταύτης ἔχει πλείστας ἕσας διαφορὰς ἀπὸ τῶν λοιπῶν. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ εἶνε διάφορος· *Piangendo e richordando a lagrimare*².

1) Ἑμμετρος θρῆνος ἰταλιστὶ ὑπὸ Μιχαὴλ della Vedova τοῦ ἐκ Πόλας, οὐ μόνον τὸ πρῶτον μέρος εἶχεν ἐκδοθῆναι κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ Archivio storico per Trieste, l'Istria e il Trentino³, εἶτα δ' ἐξεδόθη καὶ τὸ ὅλον ὑπὸ τοῦ Medin καὶ Frati⁴

¹ Ἐνθ' ἄν. σ. 151-193. Κατὰ τὸν θρῆνον τοῦτον (σ. 172) ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει κωδίκων ἀνῆρχετο κατὰ τὴν ἀλωσιν εἰς 60000, ἅπαντες δ' ἔγειναν παρανάλωμα τοῦ πυρός ἢ τοῦ ὕδατος.

Et era sì gran numero adunato
Di tanti libri e d'ogni gran valore;
Ben sessanta migliaia era il volume,
Tucti furono arsi e butati nel fiume.

Κατ' ἄλλας δὲ μαρτυρίας τὰ βιβλία ἀνῆρχοντο εἰς 120000. Ἴδε Ad Nicolaum V pont. Max. Oratio ἐκδ. *Agostini* ἐν ταῖς *Notizie storiche critiche intorno la vita degli scrittori Veneziani*. Ἐν Βενετίᾳ. 1752 Τόμ. Α' σ. 218. Πρὸς *Medin* ἐνθ' ἄν. Τόμ. Β' σ. 193. Πρὸς *Hodius De Graecis illustribus*. Ἐν Λονδίῳ. 1742 σ. 192. Ἡ ὑπ' αὐτοῦ μνημονευομένη ὡς ἀνέκδοτος ἐν τινι Κοττογιανῶ κώδικι τοῦ Βρεττ. μουσείου *epistola ad papam Nicolaum V* τοῦ Laures Quirinus εἶνε πιθανῶς ἡ ἀνωτέρω ἐν σ. 192 ὑπ' ἀρ. δ' Oratio. Ἀξιόλογος δ' εἶνε ἡ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἀλωσιν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀρπαχθέντων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως βιβλίων μαρτυρία τοῦ Ἀρμενίου ἱερέως Ἀβραάμ κατὰ μετάφρασιν τοῦ Alischan, διαφέρουσαν ἐν τούτῳ τῆς τοῦ Brussel. Καὶ δὴ ὁ Ἀβραάμ, κοιούμενος μεταξὺ τῶν λαφύρων μνησὶν «εὐαγγελίων κεκαλυμμένων δι' ἀργύρου καὶ κεκοσμημένων ὑπὸ ἀριστουργημάτων τῆς γλυπτικῆς» (πιθανῶς μᾶλλον τερρευτικῆς) προσθέτει ἔπειτα· «Ἀπήγαγον μεθ' ἑαυτῶν μέχρι τῆς Ἀγκύρας βιβλία ἀπειράριθμα, ἅτινα ὑπῆρξαν τὸ ἀντικείμενον τοῦ θαυμασμοῦ τῶν Μουσουλμάνων τῶν βλέπόντων αὐτά. Καὶ ἠγόρασαν μὲν ἅπειρα αὐτῶν τὰ χριστιανικὰ ἔθνη, ἀλλὰ τὰ πλείστα ἔμειναν παρὰ τοῖς Τούρκοις». Ἴδε *Monumenta Hungariae Historica* Τόμ. KB' μέρ. β' σ. 240.

² Ἴδε περὶ τοῦ θρῆνου τούτου καὶ *Jorga* ἐνθ' ἄν. Τόμ. Γ' σ. 337.

³ Τόμ. Γ' τεύχ. 3-4.

⁴ Ἐνθ' ἄν. Τόμ. Β' σ. 197 κ. ἑ.

ἐκ τοῦ κώδικος 578 τῆς Πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης τῆς Παδούης, τοῦ ὑπ' ἀρ. 403 τοῦ Seminario τῆς Παδούης καὶ τοῦ Κανονικιστοῦ 263 τῆς ἐν Ὁξωνίῳ Βοδληϊανῆς βιβλιοθήκης¹. Τοῦ θρήνου τούτου προηγείται πεζὸς πρόλογος, ἐπιγραφόμενος μὲν λατινιστὶ *Querimonia capturae urbis Constantinopolitanae*, ἀλλὰ γεγραμμένος ἰταλιστὶ καὶ ἀρχόμενος διὰ τῶν λέξεων *Non cum pochissime lacrime, pietà et dolore*. Τὸ δὲ ποίημ' αὐτὸ, συγκείμενον ἐκ στίχων ἑξακοσίων εἴκοσι πέντε, ἀρχεται διὰ τοῦ στίχου *Qual spirito gentil, qual penna o mano*².

ΙΑ) Ἀνέκδοτος canzone ἐν τῷ κώδικι 1720 τῆς ἐν Φλωρεντίας Ῥικκαρδιανῆς βιβλιοθήκης, ἧς ἐλάχιστά τινα μέρη ἐξέδωκεν ὁ Jorga³.

ΙΒ) *La complainte de Constantinople* composée par Jean Molinet et envoyée aux nobles Chrestiens. Ἐξεδόθη ἄνευ ὁηλώσεως τόπου καὶ χρόνου. Περιλαμβάνεται δὲ ὁ γαλλικὸς οὗτος θρήνος ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *La complainte de Grèce* καὶ ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ *Molinet Les Faicts et Dicts*, ἐκτυπωθέντι τῷ 1531 ἐν Παρισίοις⁴.

ΙΓ) Θρήνος ἀρμενικὸς, γραφείσπι πιθανῶς τῷ 1453 ὑπὸ τινος Ἀβραάμ, συγκείμενος ἐκ στίχων ἑκατὸν ἐνενηήκοντα ὀκτώ καὶ ἐκδοθεὶς ἐν πρωτοτύπῳ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ *Dethier*⁵. Ὑπάρχουσι δὲ τοῦ θρήνου τούτου τρεῖς μεταφράσεις εἰς τὴν

¹ Ἴδε περὶ τοῦ θρήνου τούτου καὶ *Jorga* ἰθ' ἀν. Τόμ. Γ' σ. 340 κ. ἐ.

² Ἄλλος κώδιξ τοῦ αὐτοῦ θρήνου, διαλαθὼν τὸν *Medin* καὶ *Frati*, ἀναγράφεται παρὰ τῷ *Mazzatinti* (*Inventari dei Manoscritti delle biblioteche d'Italia*. Ἐν Forlì. 1894 Τόμ. Δ' σ. 178) ὡς σωζόμενος ἐν τῇ *Biblioteca Classense* τῆς Ῥαβέννης ὑπ' ἀρ. 126. Εἶνε δὲ χαρτώσος τοῦ 16' αἰῶνος. ὁ δὲ θρήνος καταλαμβάνει ἐν αὐτῷ τὰ φ. 92-101, ἐπιγραφόμενος ὡς *Michaelis a Vidua Polensis de excidio holim florentissime et ineblite urbis Constantinopolitane rittimi ad sachram regiam maiestatem serenissimi regis Aragonum Ravene die XII madii MCCCCLVIII*.

³ Ἐνθ' ἀν. Τόμ. Γ' σ. 340 κ. ἐ.

⁴ *Graesse* *Trésor des livres rares*. Ἐν Δρέσδῃ. 1863 Τόμ. Δ' σ. 569.

⁵ *Monumenta Hungariae Historica* Τόμ. KB', μέρ. α' σ. 915-933.

γαλλικὴν, ἢ τοῦ Brossel¹, ἢ τοῦ Εὐγενίου Boré² καὶ ἢ τοῦ Ἀρμενίου πατρὸς Alischan³.

ΙΔ') Σλαβικός θρῆνος, ἀναγραφεὶς τὸν δέκατον ὀγδοὸν αἰῶνα ἐν Μακάρακ τῆς Δαλματίας ὑπὸ τοῦ Φραγκισκανοῦ μοναχοῦ Ἀνδρέου Kadeich Mioissich καὶ μεταφρασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ εἰς ἰταλικὰς στίχους, ἐκδοθέντας ὑπὸ τοῦ Medin καὶ Frati⁴. Ποιητὴς δ' αὐτοῦ λέγεται ὁ Σλάβος ἀοιδὸς Milovan. Ἐκ δὲ τῆς ἰταλικῆς μετεφράσθη καὶ εἰς τὴν κροατικὴν καὶ ἐξεδόθη ἐν Ζαγραβία (Agram) τῷ 1862⁵.

ΙΕ') Carmen saphicum de jactura urbis Constantinopolis ἀνέκδοτον ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 96 κώδικι τῆς Βασιλικῆς βιβλιοθήκης τοῦ Μονάχου⁶.

ΙΖ') Carmen de desolacione civitatis Constantinopolitanae facta per Turcos anno Domini 1453 ἀνέκδοτον, οὗ τὴν ἀρχὴν μόνον καὶ τὸ τέλος ἐξέδωκεν ὁ Jorga ἐκ τοῦ φ. 219 τοῦ λατινικοῦ κώδικος 3586 τῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης⁷.

ΙΖ') Λατινικὸς ἀνέκδοτος καὶ ἀνεπίγραφος θρῆνος ἐπὶ τῇ ἀλώσει, σωζόμενος ἐν τῷ φ. 127⁶ τοῦ ὑπ' ἀρ. 519 κώδικος τῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης, γραφέντος τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα ὑπὸ H. Schedel⁸.

Μονοφθαῖαι δὲ πεζαὶ ἐπὶ τῇ ἀλώσει περιεσώθησαν αἱ ἐξῆς:

¹ Ἐν τῇ Histoire du Bas - Empire ὑπὸ Lebeau - Martin ἐν Τόμῳ ΚΑ' σ. 305 κ. ἑ.

² Ἐν τῷ Journal Asiatique τοῦ 1735, ἐν τῷ τεύχει τοῦ Μαρτίου.

³ Monumenta Hungariae Historica Τόμ. ΚΒ', μέρ. 6' σ. 225 κ. ἑ.

⁴ Ἐνθ' ἀν. Τόμ. Β' σ. 127 κ. ἑ.

⁵ Andrije - Kasica - Miosica, razgovor ugodni, naroda slovinskaja. Ἴδε ἀνάγνωσιν αὐτοῦ ἐν τοῖς Monumenta Hungariae Historica Τόμ. ΚΒ' μέρ. 4' σ. 1173 κ. ἑ. Πρὸς Jorga ἐνθ' ἀν. Τόμ. Γ' σ. 336.

⁶ Ἴδε περὶ αὐτοῦ Nuove memorie dell' Istituto di corrispondenza archeologica 1865 Τόμ. Β' σ. 550 κ. ἑ. — Jahrbücher der preussischen Kunstsammlungen Τόμ. Θ' (1888) σ. 102. — Πρὸς Jorga ἐνθ' ἀν. Τόμ. Γ' σ. 335.

⁷ Ἐνθ' ἀν. Τόμ. Γ' σ. 335.

⁸ Catalogus codicum latinorum bibliothecae regiae Monacensis. Ἐκδ. 5'. Ἐν Μονάχῳ. 1894 Τόμ. Α' σ. 146.

I) « Ἀνδρονίκου Καλλιόστου Μονωδία ἐπὶ τῇ δυστυχεῖ Κωνσταντινουπόλει », περιλαμβανομένη ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 1774 κώδικι τῆς Παρισιακῆς βιβλιοθήκης, ἐξ οὗ ἐξεδόθη σφαλερώτατα ὑπὸ τοῦ Migne¹. Μέρος δ' αὐτῆς ἀνεύρον σωζόμενον καὶ ἐν τῷ Παλατινῷ κώδικι 428, φ. 72^a-75^b, ἀναγραφόμενον ἐν τῷ αἰκίῳ καταλόγῳ μόνον διὰ τῶν ἐξῆς: *Monodia in Constantinopolim initio ac fine mutila*².

II) « Τοῦ νομοφύλακος Ἰωάννου διακόνου τοῦ Εὐγενικοῦ μονωδία ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς μεγαλοπόλεως », σωζομένη ἀνέκδοτος ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. Suppl. 678 κώδικι τῆς Παρισιακῆς βιβλιοθήκης ἐν φ. 115^a-118^a.

III) Μανουήλ τοῦ Χριστωνύμου μονωδία ἐπὶ τῇ ἀλώσει ἀνέκδοτος, ὑπὸ διαφόρους ἐπιγραφὰς σωζομένη ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 11270 κώδικι τῆς ἐν Βρυξέλλαις Βασιλικῆς βιβλιοθήκης καὶ ἐν τῷ κώδικι 8 τῆς ἐν Οὐψάλῃ τῆς Σουηδίας Ἀκαδημίας. Μέρος δ' αὐτῆς ἀνεγνώρισα καὶ ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι 2077³. Ἄγνωστον δ' ἂν τὸ Χριστωνύμος εἶνε πραγματικὸν οἰκογενειακὸν ἐπίθετον τοῦ γράψαντος, ὃν γινώσκομεν ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα καὶ ἐκ λόγου τινὸς εἰς τὴν Θεοτόκον, σωζομένου ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι 2135, φ. 75^a-90^b.

IV) Ματθαίου Καμαριώτου ἀνεπίγραφος μονωδία ἐπὶ τῷ πατρὶ καὶ τοῖς δεινοῖς τῆς ἀλώσεως. Ταύτην, σταλείσαν ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλά εἰς τὸν Μαρτίνον Κρούσιον, ἐξέδωκεν οὗτος ἐν τῇ Τουρκογραικίᾳ⁴, ἐξ ἧς παραλαβὼν ἀνετύπωσεν ὁ Migne⁵.

V) Ἡ ἐν φ. 232^b-233^b τοῦ ὑπ' ἀρ. 2075 κώδικος τῆς

¹ Ἑλληνικῆς Πατρολογίας Τόμ. ΡΞΑ' σ. 1131-1142.

² *Henr. Stevenson senior Codices manuscripti Palatini graeci bibliothecae Vaticanae*. Ἐν Ῥώμῃ. 1885 σ. 278.

³ Ὁ *Omont* (Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale. Ἐν Παρισίῳ. 1888 Τόμ. Γ' σ. 190) λέγει: *Anonymi monodia de CP. a Turcis expugnata*.

⁴ φ. 76-83.

⁵ Ἑλληνικῆς Πατρολογίας Τόμ. ΡΞ' σ. 1059-1069.

Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων ἀνώνυμος μονωδία, ἀνέκδοτος οὔσα. Ταύτην ἀνέγραψεν ὡς ἔργον τοῦ Ἰωάννου Εὐγενικοῦ ἐν τῷ Εὐρετηρίῳ τῶν ἐν Παρισίοις ἐλληνικῶν κωδίκων ὁ κ. Omonp¹ ἐνεκα τοῦ λόγου, ὅτι ὁ κώδιξ εἶνε γεγραμμένος τῷ 1439² χειρὶ τοῦ Εὐγενικοῦ.

VI) Ἡ ἐν φ. 74²-80² τοῦ ὑπ' ἀρ. Suppl. grec 6181 κώδικος τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης Παρισίων, γεγραμμένου τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα, ἀνέκδοτος μονωδία, ἔργον οὔσα ἀδήλου συγγραφέως.

VII) Ὁ ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι Suppl. grec 467, p. 191⁶-193⁶ Θρηῆνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις καὶ ἐν τῷ κώδικι Πολλάνη 39 (Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης ἀρ. 2414) εὑρηται ἐν σ. 283-284 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Τὸ πότε ἐπάρθη ἡ Κωνσταντινοῦπολις*³. Περιέχεται δ' ἐν αὐτῷ παράδοσις περὶ τῆς ἀλώσεως καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου ἄγνωστος μέχρι τοῦδε καὶ μὴ περιεχομένη εἰς τὰς ἄλλως πλουσιωτάτας Παραδόσεις τοῦ κ. Πολίτου⁴.

Πεπλανημένως δ' ἐνομίσθησαν μονωδίαί ἢ θρηῆνοι εἰς τὴν ἀλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων τὰ ἐξῆς:

α) *Anonymi lamentatio de CP. a Turcis exrupta* ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι 2005 φ. 327² κ. ἐ. Ὁ θρηῆνος οὗτος, ὃν ἔχω ἀντιγεγραμμένον ἐκ τοῦ κώδικος τούτου, γραφέντος τῷ 1447 ὑπὸ Μανουὴλ Βουλλωτοῦ⁵, ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀλωσιν τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ὄχι τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθ' ἃ διὰ τῆς ἀνωτέρω περιγραφῆς ἐδήλωσεν ὁ κ. Omonp⁶.

β) ἢ ἐν φ. 180 κ. ἐ. τοῦ κώδικος D α 33 τῆς ἐν Δρέσδη Βασιλικῆς βιβλιοθήκης πραγματεία ἢ φέουσα τὴν ἐπιγραφὴν «Περὶ πῶς ἐπῆρεν ὁ σουλτὰν Μεσεμέτης τὴν Κωνσταντινούπο-

¹ Ἐνθ' ἀν. Τόμ. Γ' σ. 188.

² Ἴδε Νέον Ἑλληνομνήμονα Τόμ. Δ' σ. 365

³ Τόμ. Α' σ. 20 κ. ἐ. Τόμ. Β' σ. 651-683.

⁴ Ἴδε Νέον Ἑλληνομνήμονα Τόμ. Δ' σ. 303.

⁵ Ἐνθ' ἀν. σ. 177.

λιν»¹. Ὡς ἐπέισθην μελετήσας τὸν κώδικα τοῦτον τὸν παρελθόντ' Αὐγούστου ἐν Βερολίῳ, τὸ ὡς ἄνω ἐπιγραφόμενον εἶνε τεμάχιον τῆς ἐν τῷ κώδικι περιλαμβανομένης Χρονικῆς ἐκθέσεως². Καὶ συμφωνοῦσι μὲν καθ' ὅλου τὰ ἐν τῷ κώδικι τούτῳ περὶ τῆς ἀλώσεως Κωνσταντινουπόλεως ἐκτιθέμενα πρὸς τε τὴν Χρονικὴν ἐκθεσιν καὶ τὸν Ψευδοδωρόθεον, καθ' ἃ ἄλλως καὶ τὰ ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι Suppl. grec 467, ἀλλὰ λείπει ἀπ' ἐκείνων ἢ ἐν τούτῳ καὶ τῷ κώδικι Πολλάνη παράδοσις περὶ τῆς Παναγίας, ἣν ἰδ' ἐκδιδόμενην κατωτέρω ὑπ' ἀρ. 6.

Ὁμοίως δὲ δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλωσιν ὁ ἐν τῷ Βιενναίῳ κώδικι Theol. graecus 304 (Nessel) θρήνος « Εἰς τὴν ἀλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως » ὁ ἀρχόμενος διὰ τοῦ στίχου Ἡ μεγαλόπολις ἡ βασιλεία μέγ' ἄρε βρούχημα³. Τὸ αὐτὸ ποίημα, περιλαμβανόμενον καὶ ἐν τῷ κώδικι 280 τῆς ἐν τῷ Ἀγίῳ ὄρει μονῆς Διονυσίου, ἐπιγράφεται ἐν αὐτῷ « Εἰς τὴν ἀλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρ' Ἰταλῶν ».

Τέλος δὲ προσθετοὶ εἰς τὰνωτέρω κείμενα δύο χρησιμοὶ περὶ τῆς ἀλώσεως γεγραμμένοι ἐν τῇ δημῳδαί ὑπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ πρωτονοταρίου Ἀρσενίου Μαρκέλλου καὶ σωζόμενοι ἐν τῷ Μαρκιανῷ Cl. XI cod. 32.

Τῶν ἀνωτέρω ἀναγραφέντων κειμένων ἐκδίδω κατωτέρω ὑπ' ἀριθμοὺς 1-9 τὰς ὑπ' ἀρ. I-VII πεζὰς μονωδίας πλὴν τῆς IV καὶ τοὺς ὑπ' ἀρ. Δ', Ε' καὶ ΙΖ' ἐμμέτρους θρήνους. Τὰ κείμενα ταῦτα εἶνε πάντα ἀνέκδοτα πλὴν τῆς Μονωδίας τοῦ Ἀνδρονίκου Καλλίστου, ἣς τὴν νέαν ἐκδοσιν ὑπέλαβον ἀναγκαιοτάτην ἕνεκα τῶν πολλῶν σφαλμάτων τῆς ἐκδόσεως τοῦ Migne, καὶ τοῦ θρήνου τοῦ παπᾶ Συναδίνου, ὃν ἄνευ τῶν δια-

¹ Schnorr v. Carolsfeld Catalog der Handschriften der k. öffentlichen Bibliothek zu Dresden. Ἐν Λειψίῳ. 1882 Τόμ. Α' σ. 294.

² Πρβλ. Spyr. P. Lambros Ecthesis Chronica and Chronicon Athenarum. Ἐν Λονδίνῳ. Ἐκδ. Methuen. 1902.

³ Lambecius Comment. de augustissima bibliotheca Caesarea Vindobonensi εκδ. Kollar Τόμ. Ε' σ. 361. Πρβλ. Krumbacher Geschichte der byzantinischen Litteratur σ. 385 κ. ἰ. (ἑλλ. μεταφρ. Σιοτηριάδου Τόμ. Α' σ. 783).

φόρων γραφῶν τοῦ κώδικος εἶγον ἐκδώσει ἐν τῇ Ἑστίᾳ.

Μετὰ δὲ τὰς μενωδίας ταύτας καὶ τοὺς θρήνους ἐθιώρησα ἐπίκαιρον νὰ ἐκδώσω ἐν τέλει ὑπ' ἀρ. 10-13 καὶ τὰ ἐξῆς κείμενα· α') ἀνέκδοτον βραχεῖαν ἰταλικὴν ἔκθεσιν περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκ τοῦ κώδικος V F H τῆς ἐν Νεαπόλει βιβλιοθήκης Brancacciana, γεγραμμένου ὑπὸ διαφόρων χειρῶν τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα· β') σημεῖωμα βιβλιογράφου περὶ τῆς πολιορκίας γεγραμμένον ἐν τῷ κώδικι Vaticanus graecus 163 ἐν φ. 233^a, τοῦ ιε' αἰῶνος, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐκγραφέν ἐν κώδικι III-B-26 τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης Νεαπόλεως, φ. 146^a, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα, καὶ ἐκδοθὲν οὐκ ἄνευ πταισμάτων ἐξ ἐκείνου μὲν τοῦ κώδικος ὑπὸ τοῦ Neumann¹, ἐκ τούτου δὲ ὑπὸ τοῦ Cyrillus² γ') σημεῖωμα περὶ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου καὶ ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, περιλαμβανόμενον ἐν φ. 68^b-69^a τοῦ Plut. LXX cod. 15 τῆς Λαυρεντιακῆς βιβλιοθήκης, ἐν τῷ κώδικι Allatiana CXLVIII ἀρ. 28 τῆς ἐν Ῥώμῃ βιβλιοθήκης Vallielliana καὶ ἐν τῷ Gr. B, 138 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Ταυρίνῳ Ἀθηναίου, μετὰ συνεχείας ἄλλου σημειώματος, γραφέντος ἐν τῷ αὐτῷ Λαυρεντιακῷ κώδικι ὑπὸ τοῦ βιβλιογράφου καὶ κακῶς ἐκδεδομένου ὑπὸ τοῦ Bandini³· συνεχέτισα δὲ τοῦτο πρὸς τι σημεῖωμα τοῦ ὑπ' ἀρ. 701 κώδικος τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μονῆς Ἀγίου Παντελεήμονος· δ') ἐπιστολὴν περὶ τῆς ἀλώσεως γραψάν λατινιστὶ ἀπὸ Κρήτης τῇ 11 Ἰουνίου (1453;) ὑπὸ τοῦ Παύλου de Dotis καὶ περιλαμβανομένην ἐν φ. 126^b-127^a τοῦ ὑπ' ἀρ. 519 λατινικοῦ κώδικος τῆς ἐν Μονάχῳ Βασιλικῆς βιβλιοθήκης, γραφέντος τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα.

¹ Griechische Geschichtschreiber und Geschichtsquellen in zwölften Jahrhundert. Ἐν Λειψίᾳ. 1888 σ. 102.

² Codices graeci manuscripti R. bibliothecae Borbonicae. Ἐν Νεαπόλει 1832 Τόμ. Β' σ. 330.

³ Catalogus codicum . . . bibliothecae Mediceo-Laurentianae Τόμ. Β' σ. 676.

Μονωδία κυρ Ἀνδρονίκου τοῦ Καλλίστου
ἐπὶ τῇ δυστυχεί Κωνσταντινουπόλει.

Αἰ, αἰ, καὶ τοῦτ' ἄρ' ἰχρῆν ταῖς τῶν Ἑλλήνων προστεθῆναι κοι-
ναῖς συμφοραῖς τὰ τε προλαβόντα πάθη λίαν νικᾶν καὶ μηδ' εἰς νοῦν
ἐμβαλεῖν ἔσεσθαι ποτε μείζον, εἰ γοῦν τοιοῦτον ὄλωσ ἰόν. Ὁ γὰρ
μόνον εἶχομεν ἀπολειφθῆν ἀγαθόν καὶ πρὸς ὃ προσεδόκα πᾶς ὁ τῶν
Ἑλλήνων ἔσμος, τοῦτο δυστυχῶς ἀφῆρέθη νῦν ἀφ' ἡμῶν, ἄλγους 5
γὰρ ἡμᾶς ἐμπλήσαν καὶ δεινῆς συμφορᾶς, καίτοι, κἂν εἰ παρῆσαν
ἄλλα πολλὰ, πρὸς ἅπερ εἰκὸς ἀφορᾶν, τοσοῦτόν ἐστι τὸ παρὸν ὡς
ἀποκρύπτειν τὰ πάντα καὶ κατόπιν ἔσν. Νῦν γὰρ ἡ κοινὴ τῶν Ἑλ-
λήνων ἰστία, ἡ διατριβὴ τῶν Μουσῶν, ἡ τῆς ἐπιστήμης ἀπάσης δι-
δάσκαλος, ἡ τῶν πόλεων βασιλεὺς ἐάλω, φεῦ, χερσὶν ἀσεβῶν. Εἰ μὲν 10
οὖν κατακλυσμόν τουτί φαίη τις ἄν, οὐκ οἶμαι παραστῆσαι τὸ τοῦ
πάθους ἄλις δεινόν. Ἐκείνω μὲν γὰρ συμβάντι ἀπώλετ' ἂν ἅπαν καὶ
λόγος ἦν οὐδεὶς ἔτι, οὐδ' ἂν ἔπαθέ τι κακὸν ὁ κρατῶν ὑπὸ τοῦ χει-
ρονος· τῷ δὲ συμβάντι νυνὶ περίεστιν ὄραν μυρία δεινὰ καὶ λόγον νι-
κώμενον ἀλογία καὶ ἰλίγγου πάντα καὶ ζάλης μεστὰ καὶ κατακλυ- 15
σμόν ἀληθῶς ἐφιστάμενον ταῖς ψυχαῖς.

* Περιλαμβάνεται ἐν τῷ κώδικι 1774 τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης Παρισίων, φ. 345α-353β, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα τελευταῖοντα. Πλὴν τῆς ἐν τῷ πρώτῳ φύλλῳ ἐπιγραφῆς τὰ μὲν ἐμπρόσθια φύλλα ἅπαντα φέρουσιν ἄνω ἐπιγραφὴν μονωδία, τὰ δὲ ὀπίσθια ἐπὶ τῇ κωνσταντινουπόλει. Μέρους δὲ τῆς ὅλης μονωδίας, τὸ ἀπὸ τῶν λέξεων ἀπάντων ἔσμος ἐν σ. 205, 12-13, 8 μέχρι τῶν λέξεων καὶ τις ἦν ἀγών ἐν ἐκείνοισι φιλοτι ἐν σ. 210, 1 περιλαμβάνεται καὶ ἐν τῷ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ κώδικι Palat. 428, φ. 72α-75β, γεγραμμένῳ τὸν αὐτὸν αἰῶνα. Διαστέλλω δ' ἐν ταῖς σκευαῖς σημειώσεσι τούτου τοῦ μέρους μόνον τὸν μὲν Παρισιακὸν κώδικα διὰ τοῦ Π, τὸν δὲ Παλατίνον διὰ τοῦ Ρ. Ἐξεδόθη δ' ἡ μονωδία αὕτη ἐκ τοῦ αὐτοῦ Παρισιακοῦ κώδικος ὑπὸ τοῦ Migne ἐν Ἑλληνικῆς Πατρολογίας Τόμῳ ΣΙΑ' σ. 1131-1142, ἀλλ' ἰθεὴν ἔρησα περιττὸν νάνηγράφω τὰς παρ' αὐτῷ παραναγνώσεις, παραλείψεις λέξεων ἢ διαφορὰς περὶ τὴν στίξιν, κλείστας εὔσας καὶ καθιστανοῦσας τὴν ἐκδοσὶν ἐκείνην ἔχρηστον παντελῶς.

Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ κωνσταντινουπόλει 1. ἄρ 7. ἀφορᾶν τοσοῦτον
ἐστὶ 8. ἀποκρύπτον διωρθωμένον εἰς ἀποκρύπτε τα πρόσθετον χερσὶ
νωτέρω 11. τις 14. ὄραν 15. ἀλλά;

Ε. Γ. Α. τῆς Κ. τ. Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Ὅσα τοίνυν τῆς τοῦ σώματος λώθης κακίων ἢ τῆς ψυχῆς καὶ ὅσα
 τὸ κακῶς ζῆν τοῦ μὴ ζῆν, τοσοῦτα τὸ νῦν ἐπεισχωμάσαν δεινὸν ὑπερ-
 ἔχει κατακλυσμοῦ. Εἰ δ' ἡλίον τις φραῖη φθορὰν καὶ σκότος κοινόν,
 οὐδ' οὕτως ἀξίως ἐκτραγωδήσειε τὴν ξυμφορὰν οὐ μόνον ὅτι τὸ μὲν
 φ.3456
 5 αἰσθητοῦς || μόνους ἐβλαπτεν ἂν ὀφθαλμούς, τὸ δὲ τοὺς τῆς ψυχῆς
 μὲν προσεχῶς, ἐπομένως δὲ καὶ τοὺς τοῦ σώματος, ἀλλ' ὅτι καὶ κρείτ-
 τον ἔμοι δοκεῖ πάντῃ τὰς αἰσθήσεις πεπηρῶσθαι τὸν ἐν μέσῳ πολλῶν
 παρόντα δεινῶν, ὡς ἂν ἀγευστος ἦ τῶν τηλικούτων παθῶν ἢ κεκτῆ-
 σθαι αὐτὰς ὑγιεῖς καὶ ἀντιλαμβάνειν ἐκείνων, ἃ πάσης ἐστὶν ἀηδίας
 10 μεστά. Νῦν γὰρ ὁ κακὸς βλάπτει τὸν ἀρείονα φῶτα μύθοισι σκολοῖσι
 ὄνετάζων, αἰδῶς δὲ καὶ νέμεσις ὡς ἀληθῶς προλιπόντ' ἀνθρώπους ἐς
 Ὀλυμπον ἵεσθον, τὰ δὲ λείπεται ἄλγεα λυγρὰ, κακοῦ δ' οὐκ ἔσσει-
 ται ἀλακκή. Εἰ μὲν ἀληθῶς ἀνθρώπος πάλαι γέγονεν ὑπὸ πάθους ὄρ-
 νις ἢ δένδρον ἢ λίθος, μᾶλλον μὴν ἐχρῆν πάντας τοῦτο παθεῖν, ὅσον
 15 καὶ μείζων ἢ ξυμφορὰ. Εἰ δὲ ψεῦδος ἐκαίνα, ὡς καὶ πολλὰ τοῖς τῶν
 μύθων ἄλλα πατράσιν ἐρρέθη, ἀλλὰ νῦν ἐχρῆν γενέσθαι, ὡς ἂν τῆ
 τοῦ πάθους ὑπερβολῇ συνεξυφαίνοιτο καὶ τινα τέρατα θαυμαστά ἐκ-
 πλήττοντα πᾶσαν ὄρασίν τε καὶ ἀκοήν, ὃ δὲ καὶ γεγονέναι νομίζω
 πλὴν καθ' ὅσον ὁ μὲν μῦθος τὴν φύσιν μόνον ἀλλάσσει ἐκείνων, τὸ
 20 δὲ δάκρυον ἔχειν φησί· νῦν δ' ἀντιστρόφως ἢ μὲν φύσις ἐστὶν ἀνθρώ-
 πων καθάπερ ἦν, τὸ δὲ δάκρυον ἀφηρέθη πάντῃ μετὰ τοῦ λόγου,
 πολλῆς ἐπιτεθείσης ἀναίσθησίας ταῖς τῶν πάθει κατειλημμένων ψυ-
 χαῖς. Οὕτω γὰρ τότε πολὺ φῶς ἀμαυροῦν οἶδε τὰς ὄψεις ὃ τε
 βαρὺς κτύπος πλήττειν τὰς ἀκοάς. Καὶ νῦν λοιπὸν ἢ ψυχῆ, τῷ
 25 πάθει ὡςπερ τινὶ τάφῳ κρυφθεῖσα, οἷον ἀναίσθητον δρᾷ τὸ σῶμα.
 Οὕτω τοίνυν τοῦ δεινοῦ πεφυκότος μεγίστου, ποῖαν μὲν ρήξω φωνὴν
 ἐξαρχοῦσαν αὐτῷ, εἴπερ δεῖ λέγειν; πῶς γὰρ ἀρκέσει μοι φωνὴ μία
 φ.346a καὶ γλῶττα καὶ χεῖρες ἀπλῶς || κοπτομένῳ τε καὶ βοῆς τὸν ἀέρα
 πληροῦντι; τίς δὲ θρῆνος οὐ νῦν ἀσθενῆς ἐστὶ πρῶτον καὶ τῆς ὑπο-
 30 θέσεως χείρων; Πῶς δ' αὖ χρήσασθαι τῇ σιγῇ δυνηθῶ, κἂν ἀσφαλῆς

2. τονῦν ἐπισχωμάσαν 3. τίς 8. ἢ 9. ἀηδίας ἐκ τοῦ τὸ πρῶ-
 τον γραφέντος ἀηδίας 10. Νῦν γὰρ κτλ. Ἰδε Ἡσιόδου Ἔργ. Ἡμ. στ. 193
 κ. ἰ., 256. Ἰδε καὶ ἐν τέλει τῶν ἐνταῦθα ἐκδομένων μονοθετιῶν. 12-13. ἔσεται
 15. μείζων 22. κατειλημμένων 23. εἶδε 25. ὡςπερ τινι 26. τοῖ-
 νυν ποῖαν 28. χεῖρας ἀπλῶς τε ἀέραν 30. χεῖρον

τοῦτο δοκῆ τοῖς πολλοῖς, μὴ δόξας ἀδικεῖν οὐ τὴν ἐνεγκοῦσαν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅλους αὐτούς, οἷς καὶ δεξιοῦσθαι χρὴ τὴν δωρησαμένην καὶ πάντα τὸν τῶν Ἑλλήνων ἔσμον, οἱ συμφεροῦνται φθαρείῃ· ἐὼ δὲ λέγειν ναοὺς καὶ θήκας ἀγίων καὶ ἱερὰ σκεύη καὶ οἰκοδομὰς καὶ φαιδρότητας σὺν χρηστῷ βασιλεῖ καὶ συγγενέσι καὶ φίλοις, ὧν ἕκαστον 5 πρὸς τίνα θρήνον ἂν οὐκ ἐκίνησε, μὴ ὅτι γε πάντα συλλήβδην τὸν μὴ τὴν διάνοιαν πάντα πεπηρωμένον.

Φεῦ οἷαις ἀπορίαις ἐμπεριεῖλημαι, οἷσις διευθύνω κακοῖς ἐμαυτὸν, οἷαις ὁ λόγος ἐντυγχάνει ταῖς συμφοραῖς. Πλὴν ἀλλ' εἰ μὲν ἦν ἰσχύ- 10 σαι τινα κατ' ἀξίαν δρᾶσαι τὸν θρήνον, ἦγουν τῆς ἀξίας ἐγγύς, λόγον ἂν εἶχεν ἡμῖν ἢ παραίτησις, ἀδυνατοῦσι πρὸς τοῦτο. Ἐπεὶ δὲ οὐδ' Ὀρφεύς εἰ παρῆν, οὐδ' Αἰσχύλος, οὐδ' ὁ τῶν τραγωδῶν ἀπάντων ἔσμός ἰσχυσεν ἂν, ἀλλ' ἤττητο πάντα Πυγμαῖός τις φανείς παρα- 15 βαλλόμενος Ἡρακλεῖ, δοκεῖ κάμοι τοῖς πένησι λόγοις χρησάμενον ἐπὶ ξένης ὄντα θρηνηῆσαι τὴν ἐμαυτοῦ καὶ κοινὴν ξυμφορὰν. 15

Τί λοιπὸν οὕτω πλάττω τοὺς λόγους, ἀλλ' οὐκ ἀνιαρὰν ἐκπέμπω φωνὴν, οἷαν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιοῦτοις κακοῖς; Τί μὴ τὰς χεῖρας ἐκτείνων μετ' οἰμωγῆς τύπτω μὲν τὰ στήθη καὶ τέμνω, τοῖς ὄνυξι δὲ ξαίνω τὰς παρειὰς καὶ πᾶττομαι τέφραν καὶ κόνιν καὶ τίλλω τὰς τρίχας, ὡς ἂν μὴ μόνον πάσχη ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα τῷ μεγέ- 20 θει τῆς ξυμφορᾶς;

Φεῦ, ὦ βασιλεῖς τῶν πόλεων καὶ πατρίς, ἥτις ἐκ τοιαύτης ἀξίας δούλειον ἤμαρ εἶδες, ὡς πράττεις κακῶς ὅσον περ πάλαι καλῶς. Ἀντισηκώσας δὲ σε δαίμων τις φθονερός φθείρει τῆς πάροιθεν εὐπραξίας παραχωρήσει θεοῦ, ἀχρηστίαν κατεγνωκότος ἡμῶν. Ἄλλως γὰρ 25 οὔτε τύχην ἂν τις εἴποι τοῦ παρόντος αἰτίαν κακοῦ, διανοίας οὖσαν ἀνάπλασμα, οὐθ' ὁ φθονερός δαίμων, κἂν φύσει τυγχάνῃ σφόδρα

1. δοκεῖ 3. φθαρῆση 4. θήκας 6. συλλύβδην 9-10. ἰσχύσαι
τινὰ 10. δρᾶσαι ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος δρᾶσαι 12. εἰ ἐκ τοῦ τὸ
πρῶτον γραφέντος εἰ τραγωδῶν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος τραγωδιῶν
13. πυγμαῖός τις P: πυγμαῖός τις Π 14. κάμοι P: κάμοι Π

16. ἀνιαρὰν Π: ἀνιαρὰν P 17-18. ἐκτείνων P: ἐκτείνω Π 18. τύ-
πτω μὲν P: τύπτομαι Π 21. ξυμφορᾶς Π: συμφορᾶς P 23. ἡμαρ Π:
ἡμαρ P 23-24. ἀντισηκώσας Π: ἀντισικώσας ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέν-
τος ἀντισικώσας P 24. τις P: τις Π 27. τυγχάνῃ Ἰγραφα: τυγχάνῃ
ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος τυγχάνει: τυγχάνει Π

βάσκανος καὶ κακοποιός, τοσούτον ἂν ἴσχυσε καθ' ἡμῶν, ἀλλ' ὡςπερ
 τοῦ φωτός οὐκ ἄξιους ἐστερήσθαι τούτου χρεῶν, οὕτω δὴ καὶ παντός
 ἀγαθοῦ, ὧν ἓν καὶ πρῶτον ἦν τῶν παρ' ἡμῖν ἢ τῶν πόλεων μεγίστη
 καὶ βασιλεῖς. Νῦν γὰρ ἐντυχόντες μυρίοις, οἷς οὐδέποτε εἰσόμεθα
 5 πάντως, ὡς οἱ κακοὶ γῶμασι τάγαθὸν χεροῖν ἔχοντες οὐκ ἴσασι πρὶν
 τις ἐκβάλλῃ. Νῦν γὰρ οὐ μόνον ἢ τῶν Ἑλλήνων πληθὺς ἀνήκεστον
 δυστυχίαν περιβαλεῖται, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν οἷς νῦν μέλει μικρὸν
 οὐδὲν οὐδὲν ἦττον ἴσονται κατηρεῖς οὐ κατ' ἡμᾶρ οὐδ' ἐνῆμαρ, ἀλλ'
 10 ἕως ἂν ὕδωρ τε νάη καὶ δένδρα μακρὰ τεθήλῃ καὶ τοσούτω μᾶλλον
 ὄσφ καὶ πλέον ζητῶνται τῶν αὐτῆς ἀγαθῶν. Ἴδια μὲν γὰρ ἐστία τῶν
 Ἑλλήνων ἢ πόλις ἦν, κοινῇ δὲ πᾶσι παρείχε τὰ ταύτης καλὰ καὶ
 πᾶσιν ἀπλῶς καθιστήκει μήτηρ, τροφός, ἀνάπαυλα, παντοίων χο-
 ρηγός ἀγαθῶν.

Φεῦ, ὦ βασιλεῖς τῶν πόλεων, ὦ δυστυχία τοῦ γένους κοινῇ, ὦ λύπη
 15 μέχρις ὅσπερ διήκουσά τε καὶ μυελῶν, ὦ κάλλη καὶ μεγέθη ναῶν,
 ὦ τείχη καὶ μήκει καὶ πλάτει τῶν ἄλλων ἐξηρημένα· ὦ μουσεῖα τῆς
 Ἀκαδημίας καὶ τῆς Στοᾶς κάλλει μὲν ὑπερφέροντα, τῇ σοφίᾳ δὲ
 μηδὲν διαφέροντα. ὦ λιμὴν ἠδὺς μὲν πρώην καὶ εὐτυχῆς ταῖς ναυσί,
 φ.347ανῦν δὲ δυστυχῆς καὶ τῆς || Σκύλλης οὐδὲν διεννηχῶς. ὦ Ῥώμη
 20 νέα, γεγηρακυῖα δὲ τῷ βάρει καὶ πλήθει τῶν συμφορῶν, ποῦ σου νῦν
 τὰ καλὰ; Ποῦ μὲν ὁ θεϊότατος βασιλεὺς, ὀξύτερον μὲν Θεμιστοκλέους
 ὄρων, ἠδῖον δὲ τοῦ Νέστορος ὁμιλῶν, σωφρονέστερος δὲ Κύρου, δι-
 καιότερος δὲ Ῥαδαμάνθυος, ἀνδριότερος δὲ Ἡρακλείους; Ποῦ δ' ὁ
 τῆς ἐκκλησίας ὠραϊσμός, ὃ τε θεὸς ἀρχιερεὺς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν εὐθύς

2. τοῦ Π: τοὺς P 4. ἐντυχόντες P: ἐντυχόντες Π 5. οὐκ ἴσασι
 ἔγραφα: οὐκ ἴσασι Π: οὐκ ἴσασι P 5-6. πρὶν τις P: πρὶν τις Π
 6. οὐ Π: οὐ πρόσθετον κατόκιν P 7. οἷς ἔγραφα: εἰς P: εἰς εἰς Π

8. οὐ P: λείπει Π κατ' ἡμᾶρ Π: κατῆμαρ P ἐνῆμαρ ἔγραφα: ἐνῆμαρ Π:
 ἐννήμαρ P 9. τε ἔγραφα: τὲ ΠP τεθήλη P: τεθήλη ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον
 γραφέντος τεθήλη Π 10. ζητῶνται P: ζητοῦνται Π 11. ἐλλήνων Π:
 ἐλλήνων P πᾶσι ἔγραφα: πᾶσα ΠP 12. ἀνάπαυλα P: ἀνάπαυλα
 ἐπομένου κενού ὡσεὶ πάντα γραμμάτων Π 13. μυελῶν P: συνελῶν Π 14. μή-
 κει Π: μήκει ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος μήκη P 15. διαφέροντα P:
 ὑπερφέροντα Π λιμὴν ἔγραφα: λυμὴν ΠP 16. διεννηχῶς ἔγραφα:
 διεννηχῶς Π: διεννηνοχῶς P 17. νέστορος Π: νέστωρος P 18. δὲ
 ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος δὲ P: δὲ Π 19. ἐκκλησίας Π: ἐκκλησίας P
 μετ' αὐτὸν Π: μεταυτὸν P

καί ὁ λοιπὸς ἱερός χορός; Ποῦ δὲ σεμνεῖα καὶ παρθενῶνες καὶ ἡ τῶν
 μοναχῶν κοσμιότης ἢ καὶ ἀγγέλοις ἐπάμιλλος; Ποῦ δὲ τὸ βουλευτή-
 ριον σὺν τοῖς βουλευταῖς, ἐν οἷς τί μὲν δέον ὃ οὐχ ὠράθη, τί δ' ὃ ῥη-
 θέν οὐκ εὐθέως ἐπράχθη; Τίνας δὲ δημηγόρους οὐ παρέτρεχον ὀμιλοῦν-
 τες, νῦν μὲν πάλαι τε καὶ μάλα λιγέως, νῦν δὲ νιφάδεσιν ἰοικότα χει- 5
 μερήσαι; Τὸ δὲ κριτήριον ποῦ, πάντα μὲν τὸν Σόλωνος νόμον καὶ
 Πλάτωνος κατόπιον ἀφέν, ἐπιστήμη δὲ μάλλον ὠραϊσμένον πλείστη
 καὶ τοῖς ἐκ τοῦ πνεύματος λόγοις, οἳ δὴ καὶ πειθοῦς ἀπάσης καὶ σο-
 φίας εἰσὶν ἰσχυρότεροι; Ποῦ δ' ὁ λοιπὸς ἑσμός τῶν λογάδων, οἳ μὲν
 σοφία κοσμημένοι, οἳ δὲ λοιποῖς ἀγαθοῖς οἷς πολιτεία κοσμεῖται τε 10
 καὶ συνίσταται; Ἄμοιρος μὲν γὰρ ἦν οὐδεὶς τινος ἀγαθοῦ, πᾶς δὲ
 πρὸς ὅπερ εἶχε καλὸν ὑπ' ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἠττάτο, ἐνῖκα δὲ πάν-
 τας τοὺς βουλευομένους συμπλέκεσθαι καὶ πάντας λοιπὸν ὁμοῦ τοῖς
 τῶν λογάδων ἐχρῆν ἠττάσθαι καλοῖς. Ποῦ δὲ τὸ τῶν λόγων κράτος,
 ὅπερ ἦν ἀκμάζον ἐν σοί; Ποῦ τῆς γραμματικῆς ἢ τέχνης, ἢ τὴν γλῶσ- 15
 σαν ἐξελληνίζει καὶ πάσης ἀηδίας καθίστησι καθαρὰν; Ποῦ δὲ τῆς
 ῥητορικῆς τὸ πυρίπνουν, οὐδὲν ἦττον ἄπτον τοῦ τῆς Χιμαίρας πυ-
 ρός; Ποῦ δὲ τὸ τῆς διαλεκτικῆς ἢ κράτος, σόφισμα μὲν πᾶν ἀπορ- ρ.347c
 ρίπτον, μόνης δ' ἐχόμενον ἀληθείας καὶ τῆς εὐθύτητος; Ποῦ δὲ φυ-
 σικὰ προβλήματα καὶ ζητήσεις καὶ λύσεις τὴν ἕξιν ὑπερβαίνοντα καὶ 20
 διαίρεσις καὶ μουσικῆς ἀναλογίαι καὶ φθόγγοι καὶ γεωμετρίας σχη-
 ματισμοὶ καὶ λόγοι καὶ ἀστέρων αἰτίαι καὶ θέσεις καὶ δρόμοι, ὡς πολλὰ

1. λοιπὸς Π: λιπὸς ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος λοιπὸς (;) P 2. κοσμιό-
 τῆς ἔγραφα: κοσμιώτης ΠP 3. τοῖς βουλευταῖς ἔγραφα: ταῖς βουλευ-
 ταῖς P: ταῖς βουλαῖς Π ὠράθη ἔγραφα: ὄραθη ΠP 3-4. ὃ ῥηθέν
 ἔγραφα: ὃ ῥηθέν Π: ὄραθέν P 4. εὐθέως Π: ευθέως P 5. πάλαι Π:
 παῦλος P τε ἔγραφα: τέ ΠP νιφάδεσιν Π: νιφάδεσις P
 6. κριτήριον Π: κρητήριον P πάντα ἔγραφα: πάντων ΠP τὸν P:
 τῶν Π Σόλωνος ἔγραφα: σόλωνος ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος σόλω-
 νος ΠP νόμον P: νόμων Π 7. ἀφέν Π: ἀφ' ἐν P πλείστη P:
 πλήστα P 9. δ' P: δὲ Π 10. κοσμεῖται τε ἔγραφα: κοσμεῖται τε ΠP
 11. οὐδεὶς τινος ἔγραφα: οὐδεὶς τινός ΠP 15. ἀκμάζον P: ἀκμά-
 ζων Π 16. ἐξελληνίζει ἔγραφα: ἐξελληνίζειν ΠP καθίστησι Π: καθή-
 στασι P 17. ἦττον Π: ἦττον P χιμαίρας ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος
 χειμαίρας Π: χειμαίρας P 18-19. ἀπορρίπτον ἔγραφα: ἀπορρίπτον Π:
 ἀπορρίπτον P 19. δ' P: δὲ Π 20. προβλήματα P: ἀντὶ τοῦ προβλή-
 ματα εἶχεν ἀρχίζει γράφων ζ(ητήματα) Π ἕξιν Π: ἕξιν P 22. καὶ θέ-
 σεῖς P: λείπουσι Π

Ε.Π.Σ.Κ.Τ.Π
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

μὲν τῶν παλαιῶν τοὺς ἐν τῇ Πόλει χρόνῳ φθαρέντας ἠνωρθωκένας, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ προστεθεικένας καὶ μέχρι νῦν ὀραῖσθαι σωζόμενα; Ποῦ δὲ τὸ τῆς Θεολογίας κράτος καὶ τῆς πρώτης φιλοσοφίας, ὡς εἶναι στήλην ὀρθοδοξίας τοὺς λόγους ἐκείνων καὶ δογμάτων ὀρθότητα καὶ πηγὴν, τοῦ δὲ πρακτικοῦ τῆς σπουδῆς μέρους οὐ τοῖς **, ὡς εἶναι τούτους εἰκόνα τινὰ ταῖς ιδέαις, μεμορφωμένων τῶν ἀρετῶν; Ἐν τούτοις δὲ πᾶσι πρώτος ἦν * ὁ τῆς σοφίας πηγὴ καὶ τῶν ἡμετέρων λόγων καθηγεμῶν, ὅς οὐδενὸς ἀμφοῖν τοῖς φιλοσόφοιν ἐλάττων ἦν, φαίην δ' ἂν ὅτι καὶ μείζων.

10 Μῆκει μὲν οὖν ἡ Πόλις πάσας τὰς ἐφ᾽ ἄκλῳς ὑπερεῖχε, κάλλει δὲ καὶ τὰς τῆς ἐσπέρας τείχη δ' οὕτως ἰσχυρὰ καὶ τοῖς ἐναντίοις ἀνένδοτα οὐκ ἂν εὐροῖτό τις συγκρινόμενα πρὸς αὐτά. Ἦν μὲν γὰρ ἡ τάφος εὐθὺς καὶ πλάττει καὶ βάθει καὶ πλίνθοις ὅπτοις κατωχυρωμένη, παταμός τις ἄλλος τοῖς παριοῦσι δοκοῦσα, τείχος δὲ εὐθὺς μετ' 15 αὐτὴν ἰσχυρὸν, εὐρεῖ τε καὶ ὑψηλὸν στερρόν, ἕτερον δὲ μετ' αὐτὸ, μείζον τοῦτο πολὺ, ὥστε καὶ θαυμάζειν ποιοῦν τοῖς ἀτενίζουσι πρὸς αὐτό. Ποῦ δ' ἂν ἰδοῖς νεῶς τοσοῦτους κάλλει τε καὶ μεγέθει τοὺς ἀπανταχοῦ γῆς νικῶντας λίθοις τε καὶ κίσοι καὶ ψηφῖσι καὶ χροαῖς καὶ ποικιλίαις παντοδαπαῖς; Ποῦ δὲ λιμένα τοσοῦτον ἐξεύροις περι- φ.348α καλλῆ τε καὶ μέγαν καὶ ταῖς || ναυσὶν ἐπιτήδειον; νεῶρια δὲ ποῦ οὕτω 20 λαμπρὰ, ποῦ δὲ βασιλείων καὶ οἰκων οἰκοδομᾶς καὶ παιδρότητας; ποῦ δὲ στοῶν θέσιν καὶ ὁδῶν τάξιν καὶ λουτρῶν ποικιλίαν; ποῦ δὲ

1. ἠνωρθωκένας ἱγραφα: ἀνηρθωκένας P: ἀνηρωκένας Π 4. στήλην Π: στίλην P 5. οὐ τοῖς ἀνευ χάσματος κατόπιν ΠP 6. μεμορφωμένων ἱγραφα: μεμορφομένων ΠP

7. ἦν P: ἦν οὐδενὸς σημειώματος ἐν τῇ ᾧ ἀνταποκρινόμενου εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον Π 8. καθηγεμῶν Π: καθηγεμῶν P

9. μείζων Π: μείζων ἐκ τοῦ τὸ πρώτον γραφέντος μείζων P 11. ἰσχυρὰ Π: ἰσχυρὰς P 12. εὐροῖτό τις συγκρινόμενα Π: εὐροῖτο τις συγκρινόμενα P 13. ὅπτοις ΠP: γραπτῶν ὅπταις; 13-14. κατωχυρωμένη Π: καταχυρωμένη P 15. εὐρεῖ Π: εὐρεῖ P (καὶ 17, 18). τε ἱγραφα: τὲ ΠP

στερρόν ἱγραφα: στερόν ΠP 17. ἰδοῖς ἱγραφα: ἰδοῖς P: ἰδοῖς Π 18. ἀπανταχοῦ Π: ἀπανταχοῦ P ψηφῖσι ἱγραφα: ψηφῖσι ΠP

χροαῖς ἱγραφα: χροαῖς Π: χροῖς P 19. ποικιλίαις P: πικολίαις Π τοσοῦτον Π: τὸ τοσοῦτον P ἐξεύροις ἱγραφα: ἐξεύρης P: εὐροις Π

19-20. περικαλλῆ ἱγραφα: περικαλλῆ ΠP 20. ἐπιτήδειον ἱγραφα: ἐπιτήδειον ΠP 21. οἰκοδομᾶς Π: οἰκοδομᾶς P παιδρότητας Π: παιδρότητας P

21. οἰκοδομᾶς Π: οἰκοδομᾶς P 21. παιδρότητας Π: παιδρότητας P

νοσοκομεία καὶ γηροκομεία καὶ πτωχοτροφεία, ὧν ἡ Πόλις πολλὰν ἐποίει σπουδὴν; ποῦ δὲ ἵπποδρομον καὶ ὅσα περὶ ἐκεῖνον ἀγέλατα; ποῦ δ' ὠνίων πράσιν καὶ κέρδος ἐμπορῶν; Ἡ γὰρ θέσις τῆς Πόλεως πάντ' ἐποίει ῥᾶστα καὶ προχειρα. Ταύτην γὰρ μόνην ἀμφοτέραις ἀν εἶδες δεξιουμένην ἠπειροῖς.

Εἶχε μὲν ἡ Ευρώπη, ἐγγυτάτῳ δ' ἦν ἡ Ἀσία καὶ τοσοῦτον αὐτῆς ἀπέχει ὅσον τὸ πλάτος ἐστὶ τοῦ πορθμοῦ, μονονουχί δὲ καὶ πάσχουσα ἦν καὶ τοῦ πορθμοῦ καταβοῶσα μεγάλως ὡς διείργοντος ταύτην ἐκείνης, πλὴν ἤδετο πάλιν τὴν Πόλιν ὀρώσα μάλλον οὕτως εὖ διατιθεμένην, καὶ τὴν ἡδονὴν ἐκείνης καὶ ἰδίαν ἐποίει. Καὶ μὴν καὶ τὰ διττά 10 πελάγη, ἡ τε Προποντις καὶ ὁ Πόντος, οὐκ ὀλίγην παρῆχον τῇ Πόλει τὴν ἀφθονίαν, καὶ ὁ τόπος παμφόρος τις καὶ εὐγεως ὡς οὐδεὶς ἄλλος. Πεδιάς γὰρ ἄπαν ἐστὶ τὸ χωρίον, ὄρεσι τε περιεχόμενον καὶ ποταμοῖς ἀρδευόμενον καὶ λίμναις πλείσταις πεποικιλμένον, ὥστε πανταχόθεν ἀφθονία παρῆν τῇ Πόλει. Ἐν δ' ἐπὶ πᾶσιν ἔρω, ὅτι πᾶς 15 τις ἐλθὼν ἐν ταύτῃ καὶ χρόνον διατρίψας συχνὸν ἢ καὶ παιδιοθεν τραφεὶς ἐν ἐκείνῃ καὶ τῶν ταύτης ἐμπλησθεὶς ἀγαθῶν, ὅτε του χάριν τῆς πόλεως ἐξῆι, εὐθύς ἐν ἐπιθυμίᾳ ταύτης ἦν, ὡσπερ μηδὲ γευσάμενος ὄλωσ, καὶ στρέφεισθαι λοιπὸν ἦν ἀνάγκη καὶ ὄραν πρὸς αὐτήν, μέχρις ἀν ὁ τόπος ἐδίδου· ἐδίδου [δέ] ἄχρι πολλοῦ. Ἐρχόμενοι δὲ τι- 20 νες πρὸς τὴν Πόλιν, εἴτε σταδίους ἀπέχοντες οὐκ ὀλίγους, ἐζήτουν μὲν ἀπὸ πάντων, μία δὲ || κοινὴ διήγησις πᾶσιν ἦν τὰ τῆς Πόλεως ἀγα- 2485

2. ἐποίει Π: ἐποίησεν Ρ ἐκεῖνον Ρ: ἐκεῖνον μετὰ διάθεσιν τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος κείνων μέναντος μόνον τοῦ ἐ Π 3. πράσιν Π: πράσιν Ρ κέρδος Π: κέρδους Ρ 4. πάντ' Ρ: πάντα Π ῥᾶστα ἐκ τοῦ γραφέντος ῥᾶστα Π: ῥᾶστα Ρ 5. ἠπειροῖς Π: ἠπειροῖς Ρ 6. εὐρώπη Π: 21

εὐρώπη Ρ 7. μονονουχί ἔγραφα: μονοχι τοῦ ἄνωθεν 28 γραφέντος νεωτέρῳ χειρὶ Π: μονοχί Ρ 8. διείργοντος Π: διείρχοντος Ρ 9. διατιθεμένην Π: διατιθεμένην Ρ 10. προποντις Π: προποντις Ρ 11. παμφόρος ἔγραφα: παφόρος Ρ: καρποφόρος Π 12. τις ἔγραφα: τις ΠΡ 13. ἄλλος Π: λείπει Ρ 14. ἐπὶ πᾶσιν Π: ἐπιπᾶσιν Ρ 15. τις Ρ: τις Π παιδιοθεν Π: παιδοθεν Ρ 16. του ἔγραφα: τοῦ ΠΡ 17. εὐθύς Ρ: εὐθύς ἐκ τοῦ εὐθῆς Π 18. ἐν ἐπιθυμίᾳ Π: ἐνεπιθυμίᾳ Ρ 19. μηδὲ ἔγραφα: μηδὲ Ρ: μηδε Π 20. ὄραν Ρ: ὄραν Π 21. δὲ προσέθηκα: λείπει ΠΡ 22. ἐζήτουν Ρ: ἐζήτων Π 23. ἀπὸ πάντων Ρ: ἀπάντων Π

θα, καὶ τις ἦν ἀγῶν ἐν ἐκείνοις φιλοτιμουμένοις τίς ἂν εἴποι πλείω
 θατέρων μέχρις ἂν εἰσαῶσι τὴν Πόλιν καὶ τοῖς ἐκείνης κάλλεσι φαι-
 δρυνθεῖσιν ἅπαν μὲν λυποῦν καὶ σκυθρωπάζον ἀπῆν, ἡδονὴ δὲ τις
 πλείστη τὰς αἰσθήσεις αὐτῶν ἐνεπίμπλη, ἡδίσταίς δεσμοῦσα τούτους
 5 σειραῖς. Εἴποι δ' ἂν τις, αὐτὴν παρεικάζων πρὸς τὴν οὐράνιον σφαι-
 ραν, ἦλλον μὲν τὸν περικαλλῆ νεῶν, τὴν τοῦ θεοῦ κεκτῆσθαι Σοφίαν,
 αελλήνην δὲ τὸν τῶν ἱερῶν φοιτητῶν, ἀστέρας δὲ τοὺς λοιποὺς θεοὺς
 νεῶς καὶ τᾶλλα πρὸς ἄλλο τι μέρος αὐτῆς ἐφαρμοζων, ἐν ἧ καὶ θεὸς
 ἀληθῆς ὁμνεῖτο καὶ τὸ τῆς πίστεως ἦν ἀκραιφνές καὶ οὐδὲν ἦν θεῖον
 10 δόγμα, ὃ μὴ παρ' αὐτῶν διητᾶτο καλῶς.

Ἄλλ' οἴχεται ταῦτα πάντα, καὶ δούλη, φεῦ, ἡ βασιλῆς ἐγεγόνει.
 Ὡ πῶς ἂν τις ἐκτραγωδήσοι τὸ πάθος; Ἡμέρα μὲν ἦν, σκότος δὲ
 καὶ ζόφος τῇ Πόλει, πόλεμος δ' ἔρρει τῇ Πόλει σφοδρὸς ἐκ τε τῆς
 ἡπείρου καὶ τῆς ὑγρᾶς, ὃ δ' ἀσεβῆς μηχαναῖς βάλλει τὸ τεῖχος
 15 καὶ πίπτει κατὰ γῆς πολλαχόθεν, ὄρμηξ δὲ κατὰ τῆς πόλεως χεῖρα
 ἐπάγων βαρεῖαν. Οἱ δὲ γενναίως ἀνθίστανται κατ' αὐτοῦ. Καὶ πί-
 πτει μὲν εὐθύς ὁ θεϊότατος βασιλεὺς καὶ τῶν ὑπηκόων πολλοὶ σὺν
 αὐτῷ, ἔπειτα δὲ, βαβαί, δοριάλωτον πᾶσαν λαβῶν, κτείνει τε καὶ
 λεηλατεῖ καὶ ζωγρεῖ. Ἀνοιμῶζειν δεῖ τοιγαροῦν καὶ κωκυτοὺς ἐκπέμ-
 20 πειν ἐκ μέσης ψυχῆς καὶ πρὸς τοῦδαφος καλινδεῖσθαι καὶ νικᾶν πάντα
 νόμον θρήνων ὑπὲρ τῆς ζυμφορᾶς.

Ὡ κυρία τῶν πόλεων, πῶς ἠνέσχου ζυγὸν ἐπιθεῖναι δουλείας τῷ
 ρ.349α σφ τραχήλῳ; || Ὡ θεϊότατε βασιλεῦ, πῶς, οὕτω φιλόανθρωπος ὢν καὶ
 πάντα τρόπον φιλανθρωπίας ὑπὲρ τοῦ γένους οὐκ ἀμελήσας ποιεῖν,
 25 νῦν ἠνέσχου καταλιπεῖν ἡμᾶς εἰς δυστυχίαν καὶ δουλείαν τοσαύτην
 ἀνερματίστους τε ὅλως καὶ τῇ γῇ τηρουμένους καὶ τοῖς σκοπέλοις;
 Ὡ λογάδων ἴσμος πῶς ἠνέγκατε τοὺς ὁμογενεῖς ἐκλιπεῖν καὶ καρδίαις

1. ἐκείνοις Π: ἐκείνης P Μετὰ τὰς λέξεις ἐκείνης φιλοτι δὲν αὐξεται
 ἢ συνέχεια ἐν τῷ P 3. σκυθρωπάζων 4. ἐνεπίπλα ἡδύσταίς
 5. Τὸ εἰ τοῦ σειραῖς κατὰ διόρθωσιν ἄλλου γράμματος ἀδιαγνώστου 8. νεοὺς
 τ' ἄλλα ἄλλο ἐφαρμοζων ἐκ τοῦ ἐφαρμόνων 9. ἀκρεφνές
 13. ἐκ τῆ 15. χεῖραν 16. γενναίως ἐκ τοῦ γεννέως, ἐν δὲ τῇ ᾧ
 ἐπαναλαμβάνεται γενναίως 18. δοριάλωτον ἔγραφα: δορυάλωτον τὲ
 ἐκ τοῦ τὰ 20. καλινδοῦσθαι 26. ἀνερματίστους τὲ οὐδενὸς ἀνταποκρι-
 νομένου εἰς τὸ σημεῖον ἐν τῇ ᾧ

τοσαύταις ἐνεῖναι βέλος δριμύ; Ὡς ἱερῶν ὁμήγουρις καὶ τῶν μοναχῶν, πῶς οὐκ ἐξεπέμψατε χεῖρας ἐκτενεῖς πρὸς θεὸν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν; ἢ διδράκατε μὲν πᾶν ὅσον εἰκόσ, ἔδει δὲ τοῦτο γενέσθαι τρόποις οἷς οἶδεν ἢ τοῦ θεοῦ σοφία, ἢ καὶ τὸν Παύλου νοῦν ὑπερβαίνει, ἀλλὰ καὶ ἰλιγγίᾳ πρὸς αὐτὴν ἀπιδεῖν. Ὡς πολιτεία πᾶσα ἐμπορικὴ τε καὶ 5 τεχνικὴ, ποῦ νῦν ἴσχεσθε, τὴν ἐρωμένην ἀφέντες; Ὡς γυναῖκες δυστυχεῖς οἷασις ἐνεπέσατε συμφοραῖς, τέκνα μὲν ἐκ τῶν μαστῶν ἀρπαζόμενα βλέπουσαι, πατέρας δὲ, νυμφίους κτεινομένους ὀρῶσαι καὶ ἀδελφούς; Ὡς σχέτλιοι γέροντες, οἷον ἐφθάσατε τέλος. Ὡς κακοδαίμονες νεῖαι οἷω θανάτῳ περιπεπτώκατε, ἄχροις δακτύλοις μόνον γε- 10 σάμενοι τῶν καλῶν καὶ ὅσον χεῖλα μὲν τ' ἰδίηνεν, ὑπερώην δ' οὐκ ἰδίηνεν. Ὡς Σοφία θεῖα, νεὼς οὕτω καὶ οἶκος θεοῦ, πάντων ὅσοι κατὰ πόλεις εἰσὶν ὑπερτεροῦσα νεῶν, ποῦ νῦν σου ἡ ὠραιότης, ποῦ ἡ εὐπρέπεια, ποῦ τὸ κάλλος, ποῦ τῶν λίθων αἱ διαύγειαι, ποῦ τῶν ψηφίδων αἱ ποικιλίαι, τίς τὴν ἱσράν σου ἐντὸς τελέσει μυσταγωγίαν, τίς 15 τὰς ἱσράς ὡδὰς ἀναπέμψει τῷ θεῷ; Ὡς τῶν μαθητῶν τοῦ Σωτῆρος νεὼς ἱσρὸς, δεῦτερος εὐθύς μετ' ἐκείνων, καὶ σοῦ τὸ λαμπρὸν καὶ χάριεν οἴχεται. Οὐκέτι τὰς ἱσράς ἐν σοὶ ψήφους συνοδικῶς ἐπισκέψονται, οὐκέτι διδάσκουσιν ἐν σοὶ ὑποβαλοῦμεν τὰς ἀκοάς. Ὡς λοιποὶ ναοὶ τοῦ θεοῦ οἱ περὶ πᾶσαν τυγχάνοντες Πόλιν ἄστέρες ἀντικρυς λάμπον-φ.3495 21

τες ἄλλοθεν ἄλλοι, ποῦ νῦν ὁ κόσμος ὑμῶν, ποῦ τελεταί, ποῦ πανηγύρεις; Ὡς ἐμιάνθητε, ὡς κατεχράνθητέ τε καὶ καταχραίνεσθε ποσὶν ἀσεβῶν. Ὡς θεῖαι εἰκόνες καὶ ἱερά πάντα σκεύη καὶ κόσμος αὐτῶν, οἷασις βεβήλοις χερσὶν ἐνεπέσατε. Ὡς σοροὶ τῶν ἀγίων καὶ θῆκαι, οἷοις ἀσεβείσιν ἀνδράσι σπαράγματα κείσεσθε. 25

Βαβαὶ τῶν κριμάτων σου, Χριστέ. Φεῦ τῆς ἀνοχῆς σου. Ἐγενόμεθα νῦν ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς, ὅτε οὐκ ἦρχες ἡμῶν, καὶ παρεδόθημεν πικροτάτῳ τυράννῳ καὶ ἀσεβεί, ἡμεῖς τε ὁ ἱερός σου λαὸς καὶ πᾶς ὁ τόπος ὁ ἅγιος.

Βούλωμαι τὰ πρώην ἀναλογίσασθαι προσόντα καλὰ τῇ Πόλει λόγῳ

3. δε 5. πολιτία 6. εἰ ἴσχεσθε οὐδενὸς ἀνταποκρινομένου εἰς τὸ σημεῖον ἐν τῇ ὡς 7. ἐνεπέσεται 8. ὀρῶσαι 9. ἐφθάσεται 11. ὑπερώην οὐδενὸς ἀνταποκρινομένου εἰς τὸ σημεῖον ἐν τῇ ὡς 22. καταχραίνεσθε ἐκ τοῦ καταχραίνεσθαι 25. ἀνδράσι σπαράγματα 27. ἀπαρχῆς 29. τοπρῶν

προσὸν οὐδενὸς ἀνταποκρινομένου εἰς τὸ σημεῖον ἐν τῇ ὡς

βραχεῖ καὶ παραθεῖναι τοῖς νῦν, ἵνα μᾶλλον ἐτραγωδήσω τὴν συμ-
 φοράν. Ἐκεῖνα μὲν οὖν κτίσις ἀνδρὸς ἱεροῦ· ἐκεῖθεν γὰρ ἄρξομαι, τὰ
 πρὶν ἀφείς καὶ θαύματα γεγονότα, καθάπερ ἱστορίαι φασίν· ἐκείνου
 μὲν κατ' ἀντικρὺ τῆς δυστυχοῦς ταύτης κτίζειν διανενοηκότες, ὀρνί-
 θων δὲ τοὺς λίθους ἐκεῖθεν ἀφαρπαζόντων καὶ πρὸς τὸν νῦν διακομι-
 ζάντων, καὶ συνόδων ὅσαι ὥραι συγκρότησις ἱερῶν θεῶν δογμάτων
 περὶ καὶ θεὸς ὑμνούμενος ἀληθῆς καὶ τελεταὶ καὶ μυστήρια καὶ δι-
 καιοσύνη καὶ νόμοι καὶ μουσεῖα καὶ λόγοι καὶ ἐπιστῆμαι καὶ τέ-
 χναι καὶ δογμάτων ἀκριβεία καὶ νεφέ και σοροὶ καὶ εἰκόνες ἁγίων
 10 καὶ ἱερά σκεύη καὶ κόσμος καὶ τάξις καὶ μυσταγωγοὶ καὶ μύσται καὶ
 σεμνεῖα καὶ παρθενῶνες καὶ καλλοναὶ καὶ παιδρότητες καὶ βασιλεὺς
 χρηστός σὺν ἀγαθοῖς ὑπηκόοις. Τὰ δὲ νῦν, οἰμοὶ, ἀσεβῆς δυνάστης
 σὺν ὑπηκόοις ὁμοίοις καὶ σκότος καὶ ζόφος σὺν ἀσελγείᾳ καὶ ἱερέων
 ἀταξία σὺν ἀκοσμίᾳ καὶ σκευῶν ἀρπαγῇ καὶ ὕβρις εἰκόνων καὶ σοροὶ
 15 διασπώμεναι καὶ νεφέ βεβηλούμενοι καὶ δόγμα θεῖον πᾶν σιωπώμενον
 φ.350α καὶ || ἀλογία καὶ ἀμουσία σὺν ἀδικίᾳ καὶ ἀνομίᾳ καὶ δαιμόνων ὄργια
 καὶ συναγωγή πονηρὰ κηρύττουσα τὴν ἀσέβειαν καὶ βαρβάρων ὠμό-
 τῆς καθ' ἡμῶν φερομένη νεανικῶς, οὐκ ἀληθῆ θεὸν λατρεύειν ἡμᾶς
 σὺν γέλῳτι λέγουσα, φεῦ, καὶ φθορὰ παντελής. Ἄρ' οὐ κατὰ διάμε-
 20 τρον ἐναντίως τοῖς πρώην τὰ νῦν; Τοῦ χάριν τὰ νῦν, ὦ βασιλεῦ τοῦ
 παντός; Ἰερεμίας παρίτω βοῶν Οὐ μόνον ἐκηρύκευσας τοὺς σοὺς ἐχ-
 θρούς, ἀλλὰ καὶ ρίζας ἀφῆκες ποιεῖν, καὶ ταύτας μεγίστας, ὡς καὶ
 καταφαγεῖν ἡμᾶς, τὸν ἀμπελῶνα τὸν σὸν, καὶ πατεῖν οὐκ ἀφῆκες
 πόδας πραέων τὴν σὴν ἱεράν αὐλήν, ἀλλὰ πατήσουσιν αὐτὴν ἐχθρῶν
 25 ἐχθίστων πόδες καὶ ἀσεβῶν. Ἄλλὰ περὶ τούτων καὶ πεφιλοσοφή-
 κασιν, εὐ οἶδ' ὅτι, πολλοὶ καὶ νῦν οὐχ ἥττον δράσουσι τοῦτο, τῆς
 συμφορᾶς οὐκ ἐώσης τὸν νοῦν αὐτῶν ἡρεμεῖν. Ἐγὼ δὲ φαίην ἂν ὡς
 Μακάριοι νῦν οἱ τεθνηκότες, ἐλαεινοὶ δὲ οἱ ζῶντες καὶ θρήνων ἀξιοί.
 Καὶ τὸ τῆς Γραφῆς δὲ προσθήσω· Μακάριαι αἱ κοιλῖαι αἱ οὐ συλλή-
 30 ψονται καὶ μαστοὶ οἱ οὐ θηλάσουσιν. Ἡ γὰρ οὐχ οὕτως ἂν τις εἰκό-

1. βραχὺ 8. λόγοι μετὰ τὴν λέξιν νόμοι διαγεγραμμένην 11. σεμνεῖα
 διαγραφέντος τόνου ἐπὶ τοῦ δὲ 12. ὑπηκόοις διαγραφέντος τόνου ἐπὶ τοῦ ἦ
 14-15. σοροὶ διασπώμεναι 16. ὄργια 17-18. ὠμότης 19. κατα-
 διάμετρον 21. ἐκηρύτευσας 22. ἀφῆκε 26. δράσασι 29. μακα-
 ρίαι 30. μαστοὶ οὐ θηλάσουσιν

τως πρὸς θεὸν οἰκονομησαὶ ζώντων τε καὶ τεθνηκότων περὶ, τῶν μὲν τοῦ μακαρίου τυχευόντων τέλους, ἃ καὶ τέλος εὐρὸν μακαρίζεται παρὰ Σόλωνι Κροίσου μᾶλλον πολὺν χρυσὸν κεκτημένου, ἄκροις μὲν δακτύλοις τοῦ κακοῦ γευσαμένων, θανόντων δὲ εὐθύς, θνητῶν πεφυκότων καὶ τοῖς πρώτοις νῦν ἐνδιατριβόντων καλοῖς, ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πατρίδος θανόντων, ἡμῶν δὲ τῶν ζώντων γευσαμένων μὲν τοῦ δεινοῦ μέχρι κόρου καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲ βίον ἐλκόντων ὀδυνηρὸν καὶ δακρύων ἀνάμειστον, χλεύην μὲν λαβόντων καὶ εἰρωνείαν καὶ τωθασμούς παρὰ πάντων, ὡς βαρβάρων δὲ μεταξὺ περιπατούντων τῶσων καὶ τὸ τέλος ἡμῶν ἀγνοούντων, τίνος ἂν τις τύχοι θανάτου. 10

Ἄγε δὴ λοιπὸν, ὦ δυστυχεῖς Ἕλληνες, εἰς τοσοῦτον δεινὸν κατενηνεγμένοι, ἡμᾶς αὐτοὺς θρηνήσωμεν, εἰ δοκεῖ, τοὺς ζῶντας. || Ὡ 1.350
 γέροντες τάλανες, ποῦ δὴ τὰς ἐλπίδας ἐξετε, πάσης ἀγαθῆς ἀγκύρας ἀφαιρηθείσης; Ἡ ποῦ πτόμα κείσεσθε πᾶσι καὶ γέλως, καὶ δάκρυα χύσετε πλείστα, ὥστε καὶ πεπληρωσθαι τοὺς ὦπας, ἀνύσετε δὲ μηδὲν ἢ τὸ κεκτησθαι μὲν δυστυχεστάτην τὴν πολιάν, κακοθαμιμονέστατον δὲ τὸ γῆρας. Ὡ σχέτλιοι νέοι, τίς ὑμῖν χαριεῖται κατωρθωκόσιν ἢ παιδεύσει καλῶς ἀμελοῦντας; Ὁ μὲν γάρ κοινὸς ἡμῶν προμηθεὺς ἀπώλετο φεῦ. Ἀλόγοις πάντως ἐπιτηδεύμασι χρώμενοι τὸν ἐξῆς μοχθηρῶς διανύσομεν βίον, ἐρέται τινὲς ὄντες ἢ σκαπανεῖς καὶ θῆτες. 20
 Ὡ παῖδες ἄθλιοι, οἱ τε νῦν ὄντες καὶ ἐσόμενοι, τίς ὑμᾶς θρέψει καὶ παιδαγωγήσει καὶ τὸ δέον διδάξει, τῆς κοινῆς τροφῆς καὶ διδασκάλου φθαρείσης; Συβῶται πάντως ἔσεσθε καὶ βουκόλοι, καὶ πέτρας καὶ ὄρη καὶ κρημνοὺς ἐξετε πόλιν. Ὡ δυστυχεῖς γυναῖκες, ἀντ' ἐλευθέρων μὲν ἔσεσθε δοῦλαι, ἀλλάξετε δὲ τὸ ἄρχειν τοῦ ἀρχεσθαι καὶ μα- 25
 θήσεσθε πάντως ὑφαίνειν καὶ σαίρειν καὶ τελευταῖον τὰ ὑμέτερα λέχη χρανοῦσιν ἄνδρες δοῦλοι, ἤξιωμένα πρῶτον λογάδων. Ὡ λογάδες, τῶν χυδαίων νῦν οὐδὲν διεννηγοχότες. Ὡ στρατιῶται, οὓς ἐφοβοῦντο πρῶτον πολλοί, νῦν δὲ πιεζόμενοι παρὰ πάντων. Ὡ γεωργὶ κακο-

1. οἰκονομία 3. πολὺν μὲτὰ πολλὰ διαγεγραμμένον 4. γευσαμένου
 10. τύχη 13. ἐξετε 14. ἀφερεθείσης 17. ἡμῖν κατορθωκόσιν
 18. προμηθεὺς 20. διανύσομεν ἐκ τοῦ γραφέντος διανύσομεν ἐρέται

21. ὑμᾶς ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἡμᾶς 22. παιδαγωγήσει ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος παιδαγωγήση 23. ἔσεσθαι 24. ἐξετε 26. ἐν τῷ τελευταίῳ ἀντὶ τοῦ πρώτου εἶχε γραφῆ τὸ πρῶτον ἄλλο γράμμα 27. χρανοῦσιν 28. στατιῶται

δαίμονες, ἐκ τοῦ προχείρου νῦν ἔσται πᾶσιν ὑμᾶς ἀδικεῖν καὶ γεωργή-
 τεσθε ξένοις ἄλλ' οὐχ ὑμῖν. Ὁ πληθὺς τεχνιτῶν, ἀπόλοιτ' ἂν τὰ
 ὄργανα νῦν ὑμῶν, οὐκ ἔχοντες ὅποι χρήσεσθε τούτοις. Ὁ δυστυχεὶς
 ἔμπορος, ποῦ νῦν ἀφόβως τὰς ἐμπορίας ποιήσεσθε; Οἱς γὰρ ὑπῆρχε
 ἢ παρὰ πάντων αἰδῶς καὶ θάρρος, νῦν ἀντιστρόφως ἔσται παρὰ σφῶν
 ὕβρις καὶ φόβος. Ὁ ἱερέων καὶ μοναχῶν χορὸς, τί ποτε πείσεσθε νῦν;
 2.351^a Παρὰ τίνος ἥ ἐξετε τὰς τιμὰς, τὰς εὐλογίας, τὸ περιπατεῖν εὐσεβῶς,
 τὸ βαίνειν ὀρθῶς, σφαλέντες δὲ παρὰ τίνος λήψεσθε τὰς ἐπιτιμίας,
 ἀποροῦντες δὲ παρὰ τίνος ἐξετε λύσιν, τίνα δὴ ποτ' ἔχοντες κεφα-
 10 λὴν, πῶς δ' ἂν ἀπαιτούμενοι δοίητε λόγον περὶ τῆς ὑγιοῦς ὑμῶν δό-
 ξης; Ἀπόλετο τὸ ὑμέτερον καύχημα, ἡ κεφαλὴ, ὁ ἀρχιερεὺς, ὁ κη-
 δεμών. Ἡ που πᾶς χρηστὸς ἀφήσει τὸ ἱερατεῦειν, οὐ βουλόμενος
 παιζειν ἐν οὐ παικτοῖς, καθεδεῖται δὲ καθάπερ τις ἰδιώτης, πονηροὶ
 δ' ἄνθρωποι τινες καὶ γόητες ἀρπάσουσι βικαίαις χερσὶ τὴν Ἰσραὴν ἀγι-
 15 στείαν, πλανώμενοι καὶ πλανῶντες, τὸ τῆς Γραφῆς φάναι, καὶ διὰ
 τοῦτο ἀφρονεῦσους πλείστοι ποιμένες, καὶ διαφθεροῦσι τὸν τοῦ Χρι-
 στοῦ ἱερὸν ἀμπελῶνα, ὑπὲρ οὐ προήκατο τὴν θεῖαν αὐτοῦ ψυχὴν.

Φεῦ τῆς ἀνηκίστου ξυμφορᾶς, φεῦ πληγῆς πληγῶν βαρυτάτης,
 φεῦ ξίφους τὰς τῶν Ἑλλήνων ἐκκεντοῦντος καρδίας, φεῦ τῆς κοινῆς
 20 ἀποφράδος, φεῦ ἀφανισμοῦ παντελοῦς, φεῦ πυρετοῦ τὰ πάντων κατα-
 φρονοῦντος σώματα, φεῦ ἱλίγγου καὶ σκοτομήνης τὰς πάντων σεῖον-
 τος κεφαλὰς. Νῦν ὄντως τὸ ζῆν ἀηδὲς, νῦν ὄντως θανεῖν χρῆ, ὅτε
 κακία μὲν πᾶσα τὴν γῆν ἐμπιπλᾷ, δικαιοσύνη δ' ἄπεισιν. Ἐκκλη-
 νοῦσι γὰρ πάντες καὶ ἀχρεῖοι γενήσονται καὶ οὐδεὶς ἔσται ποιῶν χρη-
 25 στότητα, οὐδὲ μέχρις ἐνὸς νῦν πράγματα πάντα κατὰ τὸν φάμενον
 οὕτως ἔσται καὶ νυκτομαχία τις δεινὴ.

Ἄλλ', εἰ δοκεῖ, ζητήσωμεν ἥτις ἡμῖν ἐλπίς περὶ τοῦ μέλλοντος.
 Φεῦ σιγάτε ὄντως τοιγαροῦν ἡμῖν ἐλπίς οὐδεμία τυγχάνει. Νῦν οὖν
 αἰτεῖν χρῆ θανεῖν, κἀγὼ πρὸ πάντων τοῦτο ζητῶ. Τί γὰρ καὶ δρᾶ-

1-2. γεωργήσεσθαι 2. ὑμῖν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἡμῖν τεχνι-
 τῶν 3. Ἐν τῇ ᾠφ ὠραῖον 4. τὰς 5. αὐτῶν ἄλλ' ἐν τῇ ᾠφ γρ' ὄφθῶν
 6. πείσεσθε 7 (καὶ 8, 9). παρατίνος ἐξεταί 9. ἐξετε δέϊποι
 13. τίς 14-15. ἀγιστίαν πλανώμενοι 18. ἀνικέτου 21-22. σίον-
 τος 26. τίς 28. σῖδάτε οὐδενὸς ἀνταποκρινομένου εἰς τὸ σημεῖον ἐν τῇ ᾠφ
 29. ἀττεῖν. Παρὰ δὲ τῷ Migne ὄλω; παραλείπεται κἀγὼ προπάντων

σεις, ὦ τάλας Ἀνδρόνικε; Ποῦ πορευθῆς, εἰς ποίαν πόλιν, || ὑπὸ φ.3516
 ποῖω κυρίω παρατεινάς ἰδίους καὶ φίλους, τίσι χρήσῃ καθηγεμόσι
 τοῦ λόγου; ὦ δυστυχὺς ἐμῆς βιοτῆς. ὦ πικρᾶς ὄρφανίας.
 ὦ τροχὲ χρόνε, οἶον βάραθρον φέρων κατήνεγκας. ὦ συγγενεῖς
 καὶ καθηγεμόνες καὶ φίλοι, πῶς ὑπεμείνατέ με τὸν ὑμέτερον φίλον 5
 καταλιπεῖν; Ἄλλ' ἄρατέ με ταχέως σὺν ὑμῖν ἄρατε καὶ μὴ μέλ-
 λετε. Μισῶ γὰρ τὸ φῶς, τὸν ἀέρα, αὐτὸ τὸ ζῆν. ὦ θάνατε, θάνατε,
 νῦν μ' ἐπίσκεψαι μολῶν. Ὀλβιος γὰρ οἶτος ἐκεῖνος, ὅς οὐκ ἦλθεν εὐ-
 τυχεύουσι, κληθεῖς δ' εὐθὺς ἔβη δυστυχεύουσι βροτοῖς. ὦ πόσα δυσ-
 πραγέοντα ἀποστρέφει οὔασι κωφοῖς, κλύειν δ' οὐκ ἔθελει πενθαλῆα 10
 δάκρυα.

ὦ Ῥώμη θεία, τί ποτε δράσεις, τῆς θυγατρὸς γενομένης δούλης;
 ὦ μακαριώτατε πάτερ, πῶς οἶση τηλικούτον κακόν; ὦ καὶ σὺ,
 θειότατε πάτερ, πολὺ καὶ τὰς τρίχας καὶ τὰς φρένας ποιμὴν τῆς
 οὐκέτ' οὔσης, πῶς χρήσῃ σαυτῷ τῆς φήμης ἐλθούσης ἢ που γόνον ὄρ- 15
 νιθος οἰκτρᾶς ἀηδοῦς οὐχ ἦσης, ἀλλ' ὄξυτόνους μὲν ὠδᾶς θρηνησεις,
 χειρόπληκτοι δ' ἐν στέρνοις πεσοῦνται δοῦποι καὶ πολιὰς ἀμύγματα
 χαίτας;

ὦ Πελοπόννησος δυστυχῆς, νῦν σὺν τοῖς δυσὶν αὐταδέλφοις τοῦ
 κλεινοῦ βασιλέως θρηνησέτε καὶ πέμψετε κοπετούς, αἶμα μᾶλλον, ἀλλ' 20
 οὐ δάκρυον ἐκ τῶν ὀμμάτων ἐκπέμποντες, τῆς βασιλίδος φθαρείσης
 καὶ περὶ ὑμῶν οὐκ ἔχοντες ἐλπίζειν οὐδὲν καλόν.

ὦ θειοτάτη καὶ μεγίστη πόλις τῶν Ἐνετῶν, τί δράσετε, νῦν τῆς
 ἀδελφῆς ὑμῶν καὶ φίλης φθαρείσης; Ποῦ νῦν αἱ τριήρεις ὑμῶν καὶ
 νῆες τὸν Εὐξείνιον εἰσπλεύουσαι πόντον προσορμιοῦνται, φιλοφρονηθή- 25
 σονται δὲ παρὰ τίνων, ὥσπερ προσῆκεν; || Ἀπότροπος πάντως ὁ λι- φ.352α
 μὴν ὑμῖν ἔσται καὶ Σκύλλα καὶ Χάρυβδις.

ὦ φίλοι Κρήτες, τί πάθωμεν νῦν, τῆς πικρᾶς ὄρφανίας ἐπισειλ-
 θούσης ἡμῖν; Τύψομεν ἢ που τὰ στήθη καὶ ξανοῦμεν τὰς παρειὰς καὶ
 τὰ σπλάγχνα τῇ θλίψει δράσομεν ἀηδίας μεστὰ καὶ τὸν πάντα χρό-

1. πορευθεῖς 3. ὦ ὦ 7. Ἴδε Σοφοκλ. Αἴαντα 854. 8. ἐπι-
 σκεψέ 8-9 Ἐν τῷ εὐτυχεύουσι ἀντὶ τοῦ ο εἶχε γράψῃ τὸ πρῶτον σ και ὄξυταν
 διαγραφίσαν 13. οἶση ἐκ τοῦ οἶσει 15. ἢ τοῦ Ἴδε Σοφοκλ. Αἴαντα 632.
 19. πελοπόννησος 20. κλίνου 21. Ἐν τῇ ᾧφ ὠραῖον 23. ἐνε-
 τῶν δράσεται 25. εὐξείνιον ἐκ τοῦ γραφίντος εὐξυνον 27. χάρι-
 βδις 28-29. ἐπισειλθούσης 29. τύψομεν

νον διάζομεν ὡς τινες ἡμιθανεῖς, ἔλκοντες βίον ὀδυνηρὸν καὶ θανάτου μηδὲν διαφέροντα.

Ὡ πικρᾶς ἀλγηδόνας. Ὡ φαγεδαίνης κατεσθιούσης τὰ σώματα πάντων. Νῦν χορεῖται κατηρεῖς τῶν ἀγγέλων, νῦν ἡ τοῦ μεγάλου Κων-
 5 στατίνου θεῖα ψυχὴ συν πᾶσι τοῖς χοροῖς τῶν ἀγίων ἀηδῖαν περι-
 βαλεῖται καὶ σκυθρωπάσει. Πείθομαι γὰρ καθάψεσθαι καὶ τοῦτο τὸ
 πάθος. Νῦν οὐρανὸς ἀκαλλῆς· νῦν ἥλιος ὀλοφύρεται· νῦν σελήνη με-
 λαίνεται· νῦν ἀστέρες οἰμώττουσι· νῦν ὁ ἀήρ ζοφοῦται· νῦν ἡ γῆ
 κλονεῖται καὶ στένει· νῦν ἡ θάλασσα κυματοῦται καὶ φρίσσει καὶ δυσ-
 10 χεραίνει τῷ πάθει· νῦν ὄρη καὶ βουνοὶ καὶ νάπαι καὶ πεδιάδες καὶ
 ποταμοὶ συμπάσχουσι· νῦν δένδρα καὶ θάμνοι καὶ πόαι μαραίνονται
 καὶ δακρύουσι· νῦν στρουθία πάντα γοερὸν τι μέλος καὶ θρηνώδες
 ἐκπέμπουσι· νῦν τὸ τῶν χερσαίων ζώων γένος, γοερῶς μυκώμενα, τὴν
 ὑπερβολὴν τοῦ πάθους δεικνύουσι· νῦν τοῖς βράχεσιν ἰχθύς κτύπον
 15 δρῶντές τινα ἐμφαίνουσι δυσχεραίνειν τῷ πάθει. Δεῖ γὰρ ταῖς μεγί-
 σταις συμφοραῖς πάντα κόσμον συμπάσχειν καὶ κατηρεῖ τυγχάνειν καὶ
 σκυθρωπὸν, ὡς περ κάπτι τῷ πάθει γέγονε τοῦ δεσπότου. Τοῦτο γὰρ
 ἐγὼ μετ' ἐκεῖνο δεύτερον τάττω, πλὴν καθ' ὅσον τὸ μὲν τῆς σωτη-
 ρίας τοῦ κόσμου προσίμιον ἦν, τὸ δὲ τῆς συντελείας, ὡς εἰκάζειν
 20 ἔστιν ἐκ τῶν θεῶν Γραφῶν, κἂν μὴ τοῖς ἡμετέροις ὀφθαλμοῖς ὄρων-
 φ.3526 ται τοιαῦτα σημεῖα, || ἀχρηστίας χάριν ὃ τι πλείστης ἡμετέρας τυ-
 χάνει. Τοῖς γὰρ ἀχρείοις ὅλως ἀνθρώποις οὐ σημεῖα φαίνεσθαι δεῖ,
 ἀλλ' αὐτὸ τὸ τέλος εἰκὸς ἀθρόον ἐφίστασθαι.

Φεῦ τῆς ἀνελπίστου ζυμφορᾶς. Πᾶν μὲν ἂν τις ἤλπισε μᾶλλον ἢ
 25 τοῦτο παθεῖν, κἂν ἡ μάντις ἢ θεῖα μοῖρα κινούμενος προεῖπεν ἡμῖν,
 οὐκ ἀκινδύνως ἂν ἀπηλλάγη. Φεῦ νῦν ὄντως πρῶτον ἔγνω παθῶν
 ὑπὸ συμφορᾶς καὶ οὐκ ἰσχύω τῷ πάθει φιλοσοφεῖν. Νῦν πρῶτον οἶδα
 ὅτι δύναται πάθος καὶ νοῦν θολαίνειν καὶ λόγον οὐκ εἶν προεῖναι καὶ
 λιθώδη τινὰ τὸν ἀνθρωπον δρᾶν. Νῦν τὰς τραγικὰς πεφίληκα Μού-
 30 σας, αἱ δὲ με παριστάνουσαι πείθουσιν οἰμωγὰς ἐκπέμπειν καὶ κωκυ-

1. Ἀντὶ τοῦ ἡμιθανεῖς γραπτίον ἡμιθανεῖς ἢ ἡμιθνήτες; ἔλκοντες
 3. ὦ ὦ 5. θεῖα 8. οἰμώττουσὶ ἀήρ 9. θάλασσα 10. παιδιά-
 δες 11. συμπάσχουσιν τοῦ ν διαχυσθέντος τῷ δακτύλῳ 15. δρῶντες τινα
 18. καθόσον 19. προσίμιον πρόσθετον κατὰ συνέχαιαν ἐν τῇ ψα 22. ἀχρείοις
 25. θεῖα 26. ἀκινδύνως παθῶν 27. Ἐν τῇ ψα ὠραῖον 28. εἶα 29. δρᾶν

τοὺς καὶ ὀλολύζειν πικρῶς. Φεῦ τίς Δαίδαλος νῦν με πτερώσας πρὸς τὴν Πόλιν ἀπάξει καὶ στρέψει πάλιν ταχέως; Βούλομαι γὰρ ἰδεῖν, ἀλλ' οὐ προσμείναι τὸ μὲν ἵνα περιχυθῶ τοῖς παιδικοῖς καὶ κειμένοις, τὸ δ' ἵνα μὴ πολὺν ὄρω χρόνον ἄ μῆδ' ἐπαίειν ἰσχύω. Φεῦ νῦν ἱστο- 5 ρίαι πᾶσαι καὶ μῦθοι καὶ παροιμίαι σιγήσονται πάντως, οἷς χρώμενος πᾶς τις τὸ συμβαῖνον ἰκείνω κακὸν ἰδήλου, ἐντεῦθεν δὲ ῥᾶστα τὴν ὑπερβολὴν τοῦ κακοῦ δηλώσει. Ἐάλω μὲν γὰρ καὶ Τροία, ἀλλὰ δι- καίως, ὑπὲρ ὑβριστοῦ δειλοῦ μαχομένη καὶ οὔτε τσαούτη καὶ προσέτι βάρβαρος ὑφ' Ἑλλήνων· Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ μυρίων οὔσα ποιῶν ἀξία, 10 θεσποτικὸν δράσασα φόνον καὶ Παλαιστίνης ἄρχουσα μόνον· Βαβυ- λῶν, ἀλλ' οὐ τσαούτη τὴν φήμην, οὐδ' ἐκ περάτων ἄρξασα μέχρι περάτων, εἰ καὶ τὸν περίβολον εἶχε μέγαν· Ῥώμη, ἀλλ' οὖν ἐλπίς παρά τῆς θυγατρὸς ἐκλυθῆναι, ὃ δὴ καὶ καλῶς ποιοῦν ἠκολούθησε. Τὴν δὲ ἐξ ἐσπέρας ἄρξασαν μέχρις ἑφῆρας, ||, κάλλει δὲ νικῶσαν ἀπά- 15 σας, ἀρεταῖς δὲ παντοίαις κεκοσμημένην, ἀδικοῦσαν δὲ μηδένα, ἀδι- κουμένην δὲ πλείστα, ὑπὸ βαρβάρου κατενηνέχθαι καὶ μηδὲ ἐλπίζειν ἀναστήσεσθαι πάλιν, τοῦτο δὴ συμφορὰ συμφορῶν καὶ πάθος πάθους καὶ λύπη λύπης ἐμπεριεκτικὴ ἀπάντων. Ἐφθείρετο μὲν οὖν ἡ τῆς πόλεως ἀρχὴ πάλαι καὶ κατεσμικροῦτο καὶ μηδαμόθεν ἐβοηθεῖτο· νῦν 20 δὲ κατέπεσε πᾶσα καὶ γέγονεν ὥσπερ ἂν εἴ τις σῶμα καλὸν λαβῶν, κόπτοι μὲν πρῶτον τὰ ἄκρα, τὸ τελευταῖον δ' αὐτὴν τὴν κεφαλὴν κατενέγκοι· ἢ καθάπερ μέγα δένδρον ἀποθερίζει· μὲν πρῶτον τοὺς κλάδους, ἔπειτα δὲ τὴν ῥίζαν· ἦν δ' ἂν ταῦτόν εἴπερ εἰλήφει τὴν πό- λιν πρὶν ἀφαιρεθῆναι τὸ κράτος, ὥσπερ εἰ καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτέ- μνοι τάνθρώπου καὶ τὴν ῥίζαν τοῦ δένδρου πρὶν ἐκκοπῆναι τὰ μέλη τε 25 καὶ τοὺς κλάδους, καὶ τὸ αὐτὸ πάσῃ γῆ καὶ πόλει ὅπερ ἀνθρώπων καὶ δένδρων κεφαλὴ τε καὶ ῥίζα.

Ἄγε δὴ λοιπὸν πᾶς ὅστις αἰσθησὶν ἔχει τοῦ πάθους, ἔστι δ' οὐδεὶς ὅς μὴ τοῦτο πάσχει, ξυναυλίαν ὀδυρώμεθα τὴν κοινὴν πατρίδα τε καὶ τροφόν, οἱ γέροντες τὴν γηροκομοῦσαν, οἱ νέοι τὴν φιμοῦσαν τὰς 30

3. περιχυθῆ 4. μῆδ' 6. τίς 13. ποιοῦν ἐκ τοῦ ποιῶν 15. ἀδι-
κούσα 16. μηδέ 17. δὲ 20. γέγονεν ἐκ τοῦ γέγωνεν εἴποις

21. κόπτει 22. κατενέγκει ἀποθερίζει 23. ταῦτόν 25. τ' ἄνθρω-
πὸν 28. Ἐν τῇ ᾠῃ ἰ. ἐπίλογος 29. τὲ

Ε. ΣΑΚΑΤΗ, Κ. Τ. Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ἀλόγους ὀρμὰς τῆς ψυχῆς, οἱ παῖδες τὴν παιδεύουσαν ἀγαθῶς, αἱ
 γυναῖκες τὴν σωφρονούσαν, οἱ ἄρχοντες τὴν τιμῶσαν, οἱ στρατιῶται
 τὴν στρατηγόν, οἱ γεωργοὶ τὴν δικαιοσύνην, οἱ τεχνῖται τὴν χρωμέ-
 νην ὑμῖν, οἱ ἔμποροι τὸ κέρδος, οἱ πλείοντες τὸν λιμένα, οἱ ὁδοιπόροι
 5 τὴν ἀναπαύλαν, οἱ πένητες τὴν παρίζουσιν, οἱ πτωχοὶ τὴν τρέφου-
 σαν, οἱ αἰχμάλωτοι τὴν ρύουσιν, οἱ ὄρφανοὶ τὴν μητέρα, αἱ χῆραι
 φ. 3536 τὴν προστατίν, οἱ ἱερεῖς τὴν ὀδηγόν, οἱ μοναχοὶ τὴν εὐκοσμίαν, || οἱ
 ἐν λόγοις τὴν πρὸς πᾶσαν ἐπιστήμην εὐθύνουσιν, οἱ πάντες τὴν πᾶσι
 πλουσίως διδοῦσαν τὰς ἡδονὰς. Ὡ πικρὰς ἀλγηδόνας· ὦ πικρὰς
 || ὁμίχλης τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀπάντων ἐπιπεσούσης· ὦ φήμης διερχομένης
 πάντα τὸν κόσμον καὶ πληρούσης ἅπαντα ζάλης καὶ ἀηδίας καὶ σκό-
 τους.

Νῦν θρηνήσουσιν Ἴταλοι, νῦν οἱ Κελτοὶ κλαύσουσι, νῦν Γαλάται
 καὶ Βρεττανοὶ, νῦν Γερμανοὶ καὶ Ἰλλυριοὶ καὶ Θράκες καὶ Παῖονες·
 15 νῦν Ἰβηρες ἀνοιμώξουσι· νῦν Ἰνδοὶ σκυθρωπάσουσι· νῦν γένος ἅπαν
 καὶ ἡλικία πᾶσα καὶ νῆσοι καὶ ἡπειροὶ κατακόψονται. Ὁ γὰρ ἅπας
 κόσμος αἰεὶ τὴν παλαιὰν τιμὴν μετ' ἐπιεικείας ἀπεδίδου τῇ πόλει.
 Οἶμαι δὲ καὶ τὸν πικρὸν δυνάστην λυπηθῆναι μικρὸν γοῦν, τὴν καλ-
 λωνὴν ὀρῶντα τῆς πόλεως φθειρομένην καὶ τὴν τερπνότητα. Ἡ γὰρ
 20 τῆς δυστυχίας ὑπερβολὴ πρὸς οἶκτον οἶδε πολλάκις καὶ τοὺς ἐχθίστους
 κινεῖν. Νῦν οὖν καιρὸς ἔστιν ὅπῃν τινα σμικροτάτην εὐρεῖν καὶ κλει-
 σθῆναι ταύτης ἐντὸς ἀσφαλῶς καὶ θρηνεῖν καὶ κλαίειν διὰ παντός.
 Τοῦτου γὰρ οὐτ' ἦν οὐτ' ἔσται χειρὸν κακόν.

4. ὑμῶν ὁδοιπόροι 5. ἀναπαύλαν 6. ρύουσιν 7. προ-
 στατίν 8. οἱ οἱ 9. ὦ ὦ 10. ὁμίχλης ὦ 14. βρεττανοὶ θράκες
 15. ἰβηρες 18. μικρὸν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος μικρὸν 18-19. κα-
 λωνὴν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος καλωνὴν 19. Ἐν τῇ ᾧ γινώσκον
 22. διαπαντός

Τοῦ νομοφύλακος Ἰωάννου διακόνου τοῦ Εὐγενικοῦ
μονωδία ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς μεγαλοπόλεως.

ὦ Χριστέ βασιλεῦ, οἶμοι, ὦ Χριστέ βασιλεῦ τῶν ὄλων, ὦ περὶ ἧς
δεδοξασμένα ἐλαλήθη τοῦ μεγάλου βασιλείως θεοῦ πόλις. Πάναγνε
θεομῆτορ, ποῦ ἡ σὴ μεγαλώνυμος καὶ πολυπόθητος πόλις; ποῦ ὁ
τῆς γῆς ὀφθαλμὸς, τὸ τοῦ γένους ἔρεισμα, τῆς οἰκουμένης τὸ ἄγαλμα;
Οἶμοι. Εἶτα καὶ τολμῶ λέγειν; ἔπειτα καὶ τὸ δεινὸν ἐξαγγέλλειν; 5
Καὶ πῶς οὐκ ἐξίστην τοῦ νοῦ; Καὶ πῶς ἰσχύω φθέγγεσθαι καὶ ζῆν
ἀνέχομαι καὶ πῶς ἔτι φέρω καὶ πνεῖν καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ φῶς ὄραν;

ὦ τῆς ἡμῶν σωτηρίας ἔφοροί τε καὶ φύλακες, ἱερῶν ἀγγέλων
πληθὺς, πῶς τὴν φρουρὰν ἐκλελοίπατε; ὦ πόσον τὸ τῶν ἡμετέρων
ἀσθεσιμάτων, ἤλικον τὸ τῶν ἀνομημάτων πλῆθος, ὃ τὴν ἡμετέραν 10
παρεμβολὴν, ὃ τὴν τῶν ἁγίων ἐπίσκεψιν, ὃ πρὸ ὑμῶν τὴν θεῖαν ἡμῶν
ἀποστῆσαν πρόνοιαν ἔτοιμον ἡμᾶς ἐκδέδωκε θῆραμα τοῖς ἀπ' ἀρχῆς
ἀνθρωποκτόνοις δαίμοσι καὶ δι' αὐτῶν τοῖς παλαμναίοις ἔχθροῖς. ὦ
θεοῦ μερίς, ὦ Χριστοῦ κληρονομία, οἷον πεπόνθαμεν; Τίς δώσει τῇ
κεφαλῇ μου ὕδωρ ἢ μᾶλλον θαλάσσης ἄλας καὶ τῇ κεφαλῇ μου πη- 15
γὴν ἢ τὸ πλείον ποταμοὺς ἀενάους δακρύων, καὶ κλαύσομαι τὴν θυ-
γατέρα Σιών ὅσον ἄξιον; ὦ Χριστοῦ σφαγὴ καὶ φρικτὸς ὑπὲρ ἡμῶν
θάνατος καὶ δεσποτικὸν πανάγιον αἷμα καὶ τροπαιοφόρον ὄπλον,
σταυρὲ τίμιε.

Ἦλιε πάντα ὄρων, πῶς ἠνέσχου τοσοῦτον ἰδῶν, πῶς, εἰ μὴ κατέ- 20
γνωσ ἀειφυγίαν σαυτοῦ καὶ τὸν ἅπαντα αἰῶνα σκότῳ καὶ μυχοῖς γῆς
καὶ ἀφανείᾳ σεαυτὸν παρεδίδους, ταῦτό γοῦν οὐκ ἐπεπόνθεις οἷον ἐπὶ
τῷ σωτηρίῳ πάθει μεσουσῆς ἡμέρας δίκαιόν τι πληρῶν κακουμένοις

* Περιλαμβάνεται ἐν τῷ κώδικι Suppl. grec 678 τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης Πα-
ρισίων, φ. 115^α-118^α, γεγραμμένῳ τὸν 15^ο αἰῶνα. Ἐν τῷ κώδικι τετραγραμμένη ἡ τάξις
τῶν φύλλων, ἀναγνωστέων κατὰ τὴν ἐξῆς σειρᾶν 115^α-6, 117^α-ε, 116^α-6, 118^α.

δ'

Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ: μονο 1. περιῆς 5. ἐξαγγέλλειν 6. ζεῖν 9. ἐκλοί-
πατε ὦ 12. ἀπαρχῆς 16. ἀενάους 20. ἰδῶν 22. ταυτὸ

καὶ τοῖς Χριστοῦ μέλεσι δηλῶν τῆ οἰκουμένη τὸ πάθος καὶ κηρύττων
 τῆ κτίσει τὴν συμφορὰν καὶ περιπαγγέλλων τῷ σχήματι τὸ δεινὸν καὶ
 τῆ οἰκείᾳ ζοφώσει τὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν σκοτομήνην ἐκτραγωδῶν;
 Ἄλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ πάλαι Ἰσραὴλ τοσαύτην ὑπακοὴν ἐνεδειξω, τῷ
 τοῦ Ναυῆ συμμαχῶν, ὡς καὶ τῆς φορᾶς καὶ τοῦ δρόμου στήναι καὶ
 πρὸς τὴν συγκοπὴν τῶν ἐναντίων τοσοῦτόν τι συμβαλέσθαι, ἐνταῦθα
 δὲ τοῖς ἐχθροῖς ἔφανατος τοῦ Χριστοῦ καθ' ἡμῶν, τοῖς ἐναντίοις ἤστρα-
 ψας κατὰ τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ. Καὶ πῶς οὐκ ἔφριξας, οἰμοι, τῷ
 πάθει ἢ τίποτε ἀνέσχεαι μέλλων ὄψεσθαι τοσαῦτα κακὰ; Τί μὴ ἰδο-
 15 ῖν νῆθη τὸ πᾶν; Πῶς οὐ συνέπεσεν οὐρανός; Πῶς οὐκ ἐσεισθή πᾶσα
 γῆ; Πῶς οὐκ ἐσχίσθησαν καὶ νῦν πέτραι; Μνήματα ἀνιέχθη, σώ-
 ματα ἁγίων ἠγέρθη καὶ πρὸ καιροῦ.

Ὡ πάντα ἰδὼν καὶ παθὼν καὶ ἀκούσας ἐγὼ, ὦ δύσμορος, ἐφυλατ-
 τόμην ἐς τὸδε καιροῦ ὀψόμενος, θρηνήσω, πενθήσω τὴν κοινήν
 16 συμφορὰν. Πῶς οὐ καταράσομαι τὴν ἡμέραν ἐν ἣ ἐγεννήθη πολλῷ
 τοῦ Ἰωβ δικαιότερον;

Εἶτα καὶ πῶς οὐ διέστης ἡμῖν, ὦ γῆ, ἢ πῶς ἔτι καὶ νῦν οὐ διεί-
 στασαι; ἐν' ἐπειδὴ θεία καθ' ἡμῶν ἐξενήνεκτο ψῆφος, πατεῖν τὴν αὐ-
 λὴν μου οὐ προσθήσεσθε, μηδὲ τῆς ἄλλοσε λοιπὸν μηδ' ἐρήμου καὶ
 20 ἀοικήτου μηδὲ πετρῶν ἠλιβάτων μηδ' ἤστινοσούν ἀπλῶς, ἀλλὰ σκότου
 καὶ ἀφανείας καὶ μυχῶν Ἄδου καὶ ἀπωλείας ὤμεν ἄξιοι. Οὐρανέ,
 τὰς πύλας διαπετάσας, δέχου καὶ τὰς ἡμετέρας πρὸς ταῖς τῶν κατα-
 σφαγόντων ψυχαῖς, ὡς οὐκέτι ζῆν οὐδεὶς οὐδὲ πρὸς βραχὺ φέρομεν.
 Τίσιν ὀφθαλμοῖς καὶ βλέπειν ἀνεχόμεθα, ποίοις ἀκούειν ὡσί, μυκτῆρσι
 25 δὲ τίσι καὶ οἶψ τῷ ἄσθηματι τοῦ ἀέρος σπᾶν, γλώττη δὲ ποία καὶ
 χεῖλεσιν οἷσις διὰραντες πρὸς ὕμνον θεοῦ χρησόμεθα; χερσὶ δὲ τίσιν
 ἀλλήλους δεξιωσόμεθα; Ἐσκοτίσθημεν· κατεβροντήθημεν· ἐκπεπνεύ-
 καμεν· ἀπνηεώθημεν· κατεψύχημεν· οὐδὲν τῶν ἐκνευρισμένων καὶ
 καθ' ἅπαξ ἀπεγνωσμένων ἀπέχομεν. Ὅρη, πέσετε ἐφ' ἡμᾶς· οἱ βου-
 30 νοὶ καλύψατε ἡμᾶς· ἢ τοῦ Κυρίου προαναφώνησις Μακάριαι αἱ μὴ

2. κτίσει ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος κτίσει τὸ σχήματι 4. τοσαύ-
 την 6. τοσοῦτον 12. προκαροῦ 13. ἀκούσας 15. ἢ
 17-18. δι' ἴστασαι 18. ἐξανεκτο 19 (καὶ 20). μηδὲ (καὶ 20). μηδ'
 20. ἀπλῶς 23. ζῆν ἐκ τοῦ τὸ ποῖτον γραφέντος ζεῖν 24. ὀφθαλμοῖς
 25. ποία ἐκ τοῦ ποίοις 28. ἀπνηεώθημεν 29. καθάπαξ

τεκοῦσαι στεῖραι καὶ μαστοὶ εὐδαίμονες οἱ οὐκ ἐθήλασαν. Καὶ τί γὰρ ἐμελλον, χάριμα τοῖς ἀσέβεισι καὶ ἡμῖν ὄνειδος ;

Δότε μοι, πηγαὶ καὶ λίμναι καὶ ποταμοί, δάκρυον ὀπόσον καὶ βού-
λαμαι. Εἰ δὲ καὶ θρομβοὶς αἵματος, εἰ δὲ καὶ σταλαγμοῖς τισι φόνου
θρηνεῖν ἐνῆν καὶ συγγράφειν τὸ δεινόν, οὐκ ἂν οὐδ' οὕτω τι προσῆκον 5
ᾠμην τῇ συμφορᾷ πληροῦν. Νάματα διειδῆ καὶ πότιμα λειμῶσι καὶ
παραδείσοις ἐμφαιδρυνόμενα Μέρᾳς ἀπάσης καὶ θαλαττίου παντός
πικρότερον νάετε, τὴν ἡμετέραν ἐκδηλοῦντα πικρίαν ἢ μηκέτι τερ-
πνοῦ τινος ἀξίους ἡμᾶς παριστῶντα. Ἄερος χύσις, τῶν πρώτων ἡμῖν
αἰσθήσεων ὁ πορθμεὺς, μήτε ὄψει πρὸς θεῶν, μήτε ἀκοῇ πρὸς φωνᾶς, 10
μήτε ὄσφρησει πρὸς εὐωδίαν τινὰ συνεπικούρει, ἀλλὰ συσκοτίσθητι
τοῖς ἐξορωμένοις καὶ συννεκρώθητι τοῖς νενεκρωμένοις καὶ συμφθάρητι
τοῖς διαφθαρεῖσιν.

Οὐρανὲ καὶ τὸ αἰθέριον σῶμα, τί τὸν τῶν ἀστέρων || περιφέρεις 117a
χορόν ; τί τὴν ἀκάματον ἐπὶ διαμονῇ τῶν ὄλων ἀνύεις στροφὴν τε 15
καὶ δίνησιν, τοῦ καὶ καλλίστου τῶν ὄντων ἐξαιρεθέντος ἐκ γῆς ἢ ὅτι
τάχα τὸ κακὸν τέλος ἐγγύς, μένεις ἐτι δουλεύων τῇ φθορᾷ καὶ συστι-
νάζων ἡμῖν ; Κρεῖττον ἦν κατακλυσμῷ ἢ κρηστῆρσι παραδοθῆναι ἢ
τὴν γῆν διαιρεθεῖσαν συσχεῖν καὶ πανώλεις ἡμᾶς αὐτῷ πατρίδος ἐδά-
φει γενέσθαι, ὃ πάλαι συχναὶ πόλεις πεπόνθασιν, ἢ ζῶντας τοιοῦτον 20
ἰδεῖν καὶ παθεῖν καὶ τοῖς ἐχθροῖς τῆς πίστεως καταπαίζεσθαι. Τί μὴ
ἐξέτεμεν ἡμᾶς δρεπάνη τις πετομένη καὶ ῥομφαία ἐστιλβωμένη ; τί
μὴ κατέσφαξεν ἡμᾶς ἢ πικρῶς κατσεθίουσα καὶ ἢ ἐν τῷ οὐρανῷ μά-
χαιρα, σφάζειν, ἐξουθενεῖν, ἀτεκνοῦν κελυσομένη, ἕως σαρκῶν καὶ μυε-
λῶν καὶ ὀστέων μὴ φεῖδεσθαι, εἰ τοῦτο ἦν ἡμῖν ἅπαν ἢ τῶν ἀσεβῶν ; 25

Οἶμοι ποῖόν σου πρῶτον ἀποκλαύσωμαι, χρυσῇ μεγαλόπολις πόλις,
τί δεύτερον θήσωμαι τῶν καλῶν, τί δὲ τρίτον πενήθσω καὶ τί τέταρ-
τον καὶ πέμπτον ἢ τί πολλοστόν καὶ ἐφ' ἐξῆς λογίσωμαι ; Τὸν μέγι-
στον νεῶν, τὸν ἐπὶ γῆς οὐρανόν, τὸν ἄλλον παράδεισον ἢ τὴν τῶν
λοιπῶν ἀγλαίαν ἢ τὴν πανταχόθεν περιλάμπουσαν καὶ διήκουσαν 30

1. στήραι οἱ 5. θρηνεῖν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος θρο... 6. διειδῆ
ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος διειδῆ 9. τινός 10. ἀκοῇ φωνᾶς
12. συνεκρώθητι νενεκρωμένοις ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος νεκε-
κρωμένοις 16. ἐξαιρεθέντος 25. ἢ 26. ποῖόν ἀποκλαύσωμα
27. θήσο 28. λογίσωμαι

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΠΙ ΚΑΘΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Κ.Τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ἀστραπήν καὶ τὸ ἐκασταχάσε κάλλος οἷά τινος ἀρχαίας νύμφης καὶ βασιλίδος κὰν τῆ ρυτίδι παραφανόμενον; Ὡ τρισάθλιον γένος ἡμεῖς, οἷον πεπόνθαμεν. Ὡ θεοῦ πρόνοια, ὦ κριμάτων ἄρρητον βάθος. Ὡ σῶτερ καὶ λόγε θεοῦ καὶ θεῆ, ἐδάκρυσας μὲν ἐπὶ τῆ πάλαι Ἰερουσα-
 5 λήμ, ἀτενίσας αὐτῇ καὶ προειδώς τὰ ἐπ' αὐτῇ κακά· ὁ πάντα εἰδώς τὴν δεινὴν ἐπέβησας καταστροφὴν, ὁ συμπαθὴς προσελαύνων αὐτῇ. Ἐνταῦθα δέ, τίς ποτε λόγος ἐν οὐρανῷ; Πῶς καθ' ἅπαξ ἐγκατέλιπες ἡμᾶς ὁ αἰεὶ ὑπὲρ ἡμῶν παράκλητος; Ποῦ οἱ θησαυροὶ τῆς εὐσπλαγ-
 10 χνίας τῆς σῆς; Ποῦ ἐκενώθη τὸ τῆς μακροθυμίας ἀνεξιχνίαστον πέ-
 10 λαγος; Πῶς ἔθου εἰς παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνεσι κινήσειν κεφαλῆς ἐν τοῖς λαοῖς; Πῶς οὐδεμία φειδῶ, εἰ μὴ γοῦν δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ γε διὰ τὸ ὄνομά σου, ἵνα μὴ βεβηλωθῇ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅπερ ἀνομοῦντι πά-
 λαι διὰ προφήτου τῷ Ἰσραὴλ ἐπηγγείλω;

Ὡ δίκαιε Κύριε, παρακαλέσαι μὲν τὸν πατέρα τότε μικρὸν πρὸ
 15 τοῦ πάθους καὶ παραστήσαι σοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων ῥαδίως ἐξόν, ὁ ἀγαθὸς παρητήσω, πληρώσω ἀρα τὰς γραφὰς καὶ
 1176 θριαμβεύσω τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ κόσμου σωτηρίαν || κατεργα-
 σόμενος. Ἐνταῦθα δέ, τίς ἡ ἀπαραίτητος ψῆφος; Πόθεν ἡ τοσαύτη
 καθ' ἡμῶν ὀργή, ἡ πρὸ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως κατάπτωσις καὶ πρὸ
 20 τῆς συντελείας τοῦ κρατίστου τῶν φαινομένων καταστροφή καὶ πρὸ
 τῆς κρίσεως κρίσις καὶ πρὸ τῆς μελλούσης αἰωνίου κολάσεως οὐδὲν ἀμείνων ἐκείνης; Ὡ πικροῦ ποτηρίου πλήρους ἀκράτου δικαίου θυ-
 μοῦ. Ὡ βελῶν τοῦ ἀπαθοῦς, ἐξεργασθέντων τοῖς καιομένοις ἡμῖν. Ὡ
 μυστηρίου φρικτοῦ φρικτῆ καὶ δύσλυτος ἢ καὶ ἀθεράπευτος κρυφίότης.
 25 Ὡ χριστῶνυμον φύλον ὡς φύλλον ἤδη καὶ ἄνθος καταρρυέν ἢ ὡς
 φῶς χρυσοῦς λυχνίας ἀποσβεσθὲν, ἅγιον ἔθνος ἐκδεδομένον τοῖς ἐναγγέ-
 σιν ἔθνεσι, βασιλείον ἰσράτευμα οὐκέτι χριστιανικῶς βασιλευόμενον.
 Ἴδου ἀφείθη ὁ οἶκος ἡμῶν ἔρημος. Νῦν ἐξεδόθη τοῖς κυσὶ τὰ ἅγια,
 φεῦ, οἱ μαργαρίται τοῖς χοίροις καὶ χοίρων ἀμέλει χεῖροσι διὰ τοὺς
 30 ἀναξίους, διὰ τοὺς οὐδὲν κτηνῶν, ὡς εἶπε, πολιτευομένους ἀμεινον.

5-6. ἰλήμ 6. προσελαύνων ἔνωθεν δ' αὐτοῦ χειρὶ νεωτέρῃ ἀποδιώκων
 7. καθάπαξ 15. παραστήσαι 18. ἀπαραίτητος ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον
 γραφέντος ἄπαραίτητος 22. ἐκείνης ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἐκείνοις
 24. δύσλυτος ἔνωθεν δ' αὐτοῦ χειρὶ νεωτέρῃ δύσκολον νὰ ληθῇ 28. ἴδου

Οἰμοι, διὰ τὸ ἔργα ἔθνων ἐπιδείκνυσθαι παρεδόθημεν τοῖς ἔθνεσι·
 διὰ τὸ μηδὲν ἐλάττω τῶν Ἰουδαίων ἐκείνων τολμᾶν εἰς διαρπαγὴν
 ἐξεδόθημεν. Οἰμοι, νεῦρον σιδηροῦν ὁ τράχηλος ἡμῶν, σκληροὶ τῷ ὄντι
 καὶ ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ καὶ τῷ φρονήματι. Ποσάκις ἐπατάχθη-
 μεν, καὶ αὐτὸ στήκαμεν. Ποσάκις ἐμαστιγώθημεν, καὶ οὐκ ἐπιστρέ- 5
 ψαμεν. Αὐθις πατρικῶς ἐπαιδεύθημεν, καὶ οὐκ ἐσωφρονίσθημεν. Πά-
 λιν διαφόρως πληττόμενοι, τοῖς αὐτοῖς ἐπεμένομεν. Οὐκ εἶδει παιδα-
 γωγεῖσθαι ἡμᾶς ταῖς μυρίαῖς συνεχέσι πληγαῖς, λοιμοῖς καὶ λιμοῖς
 καὶ σεισμοῖς καὶ ἐμπρησμοῖς καὶ πυκναῖς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομαῖς
 καὶ λεηλασίαις, προαναφωνοῦσι καὶ ἀπειλοῦσιν ἡμῖν ὁ πεπόνυθαμεν ; 10
 Οὐκ εἶδει σωφρονίζεσθαι τῷ κατὰ τὴν Θεσσαλονικὴν ὑποδείγματι, τῷ
 κατὰ τὸν ἐν Πελοποννήσῳ πρώην ἰσθμὸν. τῷ τῶν Ἀθηναίων κακῷ,
 πλεῖν ἢ τὰ πάλαι τούτοις ὑμνούμενα ; Ἐὼ γὰρ Ἰλλυριῶν καὶ Τριβαλλῶν
 καὶ Παϊόνων καὶ Κυπρίων καὶ Γότθων καὶ Λεσβίων ὄσους ἐν ἡπείρῳ,
 ὄσους ἐν νήσοις, ὄσους ἀπανταχοῦ γῆς μυρίους ἀνδραποδισμούς. 15

Ὡ μὲχρι τοῦ νῦν σεπτὸν, ἱερὸν καὶ ἀγγελικὸν σχῆμα, ἐν πάσῃ
 προδέδοσαι τοῖς μαιφόνοις βλασφημίᾳ. Ὡ ἱερωσύνης μυστικῆς δύ-
 ναμεις. Ὡ τῆς ἐκκλησίας μυστήρια. Ὡ τὰ σεμνὰ Χριστιανοῖς ὡς
 ἡμαύρωται, ὡς κατηθάλωται, ὡς ἡχρεῖωται διὰ τὴν ἀναξίτητα ἡμῶν.
 Ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς ὄνειδος ὄντως ἐγενήθημεν τοῖς 20
 γείτοσιν ἡμῶν, μυκτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς κύκλῳ ἡμῶν.

Τί πλέον θρηνήσω, τὰ κοινὰ ἢ τὰ οἰκεία κακά ; Ὡ πικροῦ πέν-
 θους ἐκείνου, || κατὰ κορυφὴν τὴν Πόλιν ὄλην ἐπιλαβόντος. Περιέβα- φ.116
 λον ἀλλήλους οἱ μίᾱς οἰκίας, οἰμοι· περιεπτύσσοντο τὰ λοισθια τοὺς
 φιλάτους. Ὡ τέκνων μητέρες ἀθλίων ἄθλιαι. Ὡ νήπια καταρρη- 25
 γνύμενα, τῶν μητέρων ἐξηρτημένα. Ὡ νέων ἀκμὴ ἀπανθήσασα, γη-
 ραιῶν σεμνότης ἀτιμασθεῖσα, ἐλεεινὴ βρεφῶν ἡλικία, τῶν μαζῶν
 ἀποσπώμενα. Ὡ ἡ πικρῶς θερισθεῖσα πληθὺς καὶ ἡ περιλειφθεῖσα
 πικρότερον. Ὡ παρθένων ὄψις καὶ τῶν ὑπὸ ζυγὸν ὄση κοσμία μὴ
 λίχνους καὶ περιέργοις ὄψεσι μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσι παντελῶς ἄθικτος, 30

3. σκληροὶ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος σκληροὶ τῶνόντι 6. οὐκεσω-
 φρονίσθημεν 12. κακῶν 13. Ἰλλυριῶν τριβαλλῶν 17. ἱερωσύνης
 23. κατακορυφὴν 24. τὰ λοισθια ἄνωθεν δ' αὐτοῦ χεῖρὶ νεωτέρῳ μικρὰ
 παιδία 25. καταρρηγνύμενα 27. ἀτιμασθεῖσα ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέν-
 τος ἀτιμασθεῖσα 28. περιέφθεῖσα 29. ὑποζυγὸν 30. πᾶση

οἴους ἀλάστορας ἐφ' ὑμᾶς εἶδετε. Οἴμοι· οἶα πομπῇ, οἶα θριάμβῳ ἐταμιεύεσθε. Φεῦ τῆς ὑβρέως, φεῦ τῆς ἀνοχῆς τοῦ θεοῦ.

Ὡ παντάνησσα Θεοτοκε, κυρία τῶν ὅλων κτισμάτων, ὑπὲρ λόγον ἡγιασμένη καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν ἀμόλυντε θεοκυῆτορ καὶ ὑπὲρ φύσιν ἀει-
 πάρθενε γυναι, τί τοσοῦτον κατέγνωνς τῶν ἀθλίων γυναικῶν, αἷς ἀνά-
 στόμα διὰ παντός τὸ σὸν πολυύμνητον ὄνομα; Ὑπὲρ τὸ ἐν ῥίσι πνεῦμα
 καὶ ὑπὲρ τὴν ἐν καρδίᾳ ζωὴν ἢ σὴ μνήμη καὶ μεγάλη ἢ πρὸς σὲ πίστις
 καὶ μετὰ τὸν ἀπορρήτως ἐκ σοῦ τεχθέντα σωτῆρα σωτῆρ καὶ πο-
 λιούχος καὶ μετὰ τὸ κόσμου καθάρσιον αἷμα ἢ σὴ χάρις καὶ σκίπη
 10 καὶ ἡ δία σοῦ τῆς ἁγίας εἰκόνας τῆς σῆς. Πῶς οὐκ ἐφείσω τῶν ὁμο-
 φύλων; Πῶς ἀπεκλείσαμεν σου τὰ φιλόθρονα σπλάγγνα; Τοῦτο ἦν
 ἄρα τῶν Βλαχερνῶν ὁ περιώνυμος καὶ πάγκαλός σου ναός, ἐφ' ἡμῶν
 αὐτῶν, φεῦ, τῶν ἀθλίων ἐμπρησθίς. Ἀπέλιπες ἄρα καὶ τὴν Πόλιν
 ἤδη καὶ τοὺς νεῶς ἔκτοτε, τὴν ἰσομένην ἀκοσμίαν προγνοῦσα ἢ καὶ
 15 τὸ ὑπερφύως ἡμῶν τάχα βδελυξαμένη φιλομόχθηρον. Ἄλλ' ὁ μὲν σὸς
 υἱὸς καὶ θεὸς ἡμῶν οὐδέ τὴν μοιχαλίδα ποτὲ προσαχθεῖσαν αὐτῷ
 συμπαθεῖα κατέκρινεν, ἀλλὰ καὶ τὴν μετὰ μύρου πόρνην προσεδίξατο
 καὶ τὴν Χαναναίαν κατελεήσας τὴν πίστιν αὐτῆς ὑπὲρ τὴν τοῦ
 Ἰσραὴλ τεθαύμακεν. Ἐπὶ δὲ ταύταις οὐδεὶς οἴκτος, οὐδὲν οὐδαμό-
 20 θεν ἔλεος;

Ὡ σοφία καὶ ἀρετὴ καὶ σεμνείων πλῆθος καὶ κάλλος καὶ λόγου
 ταμιεῖα καὶ παιδείας ἀφορμαὶ καὶ φιλοσοφίας ἐκατέρας ἀποθήκαι καὶ
 βίβλων ἰσμός, ὅσαι τε ἐν Ἑλλησι καὶ τῆς ἕξω μοίρας καὶ ὅσαι διδα-
 σκάλων θεολόγων φιλοπονία. Ὡ σκευῶν μυστικῶν καὶ ἀθεάτων τοῖς
 25 πολλοῖς. Ὡ ἱερῶν λειψάνων· ὧ εἰκόνων ἁγίων κατὰ γῆς ῥίπτουμένων
 καὶ πατουμένων καὶ τοῦ ἑαυτῶν ἀφηρημένων κόσμου σὺν γέλῳτι.
 Φεῦ τῶν ἀδύτων, φεῦ τῶν θείων μυστηρίων. Πῶς φρίζω, πῶς σου,
 Χριστέ, θαυμάσω τῆς μακροθυμίας τὸ ἄπειρον; Ὡ θυσια||στηρίων
 ρ.1166 ἀψάυστων, οἷς ἐπηλάλαξε λυσσῶδες στόμα καὶ βέβηλον, ἧπου καὶ ἐχό-
 31 ρευσσε καθ' ἱερῶν ἁγίων βάρβαρος ἰναγῆς, καὶ ἐπὶ τον μέγαν ναόν,

1. οἴους 4. ὑπερφύσιν 5. γυναι 5-6. ἀναστόμα διαπαντός
 6. τοσόν 8. τῶν 14. ἔκτοτε ἔγραφα: ἐκ τούτου τῆς τελευταίας συλλογῆς
 διορθωθείσης εἰς τότε ἀλλὰ μὴ διαγραφέντος τοῦ προηγουμένου τοῦ
 θαύμακεν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος τεθαύμασεν ἐπὶ ἐκ τοῦ πρῶτον
 γραφέντος ἐπεὶ 21. κάλος 23. τὲ 29. ἦπου

φρίζον ἤλιε, ἡ πικρὰ καὶ μικρὰ καὶ δυσφημος ἐξερράγη βοή, καὶ ἐν τόπῳ ἀγίῳ τὸ τῆς ἐρηκώσεως καὶ νῦν ἔστι βδέλυγμα.

Βαβαὶ τῆς ἐμῆς συμφορᾶς. Φεῦ τῆς τῶν πολλῶν ἀπονοίας. Ἀπέγνωσται τὰ τῆς πίστεως. Ἀπέγνωσται τὰ καθ' ἡμᾶς. Ὡς ἔγγυς ἡ τοῦ ἀποστάτου τυραννίς· ὡς εἰς πλάνην καὶ τοῖς ἐκλεκτοῖς κίνδυνος. 5 Ὡς πῶς προφέρειν ὁλως ἀνέχομαι τὸ δεινόν; Τίς ποτε τοσοῦτον ἐξεδίχεται κακόν; Τίς τοσαύτην προσεδόκησε συμφορὰν; Ἀκούσας πρῶτον ἐπὶ πολὺ διηπίστουν καὶ ληρεῖν καὶ παραπαίειν ὁ μάταιος καὶ βλασφημεῖν ὄψην τοὺς λέγοντας ἢ ἀδύνατα ἀπαγγέλλειν, ὡς περ ἂν εἴ τις τὸν οὐρανὸν ἐπιδραμεῖν ἔλεγε τὸν παλαιὸν ἀποστάτην σὺν τοῖς 10 ὑπ' αὐτὸν δαίμοσι καὶ τὴν ἀγγελικὴν πατρίδα, τὴν νοερὰν ἐκείνην καὶ ἀπαθῆ καὶ αὔλον κατοικίαν, τὴν οὐράνιον Ἱερουσαλήμ, ἐξανδραποδισάμενον, ἐλεῖν καὶ σφαγῆς δὴ τινος καὶ σιμάτων καὶ θροῦ καὶ ἀκοσμίας τὰ ἐκεῖσε πληρῶσαι. Ὡς πικρὰς ἡμέρας, ἐν ἧ τοσοῦτον ὤφθη τῇ κτίσει κακόν· ὡς ἀπόλοιτο ἐκείνη δικαιοτέρον ἢς ὁ δίκαιος κατη- 15 ράσατο, μὴ λογισθῆι ἐν ἡμέραις αἰῶνος, εἴη δὲ θεῶ καὶ ἀνθρώποις ἐπικατάρτος. Πάλαι μὲν καρδίαν τινὰ σεισθῆναι καὶ σαλευθῆναι τῆς θείας ἀκούῃς προτρεπομένης Γραφῆς καὶ ἀποστεῖλαι μὲν ἐφ' ᾧ παρελθεῖν τὰς θρηνοῦσας καὶ πρὸς τὰς σοφὰς ἐφ' ᾧ φθέγγεσθαι, ρυθῆναι δὲ ἐξ ὀφθαλμῶν ὕδωρ καὶ τὰ βλέφαρα καταγαγεῖν δάκρυα, τοὺς βουνοὺς 20 τε λαβεῖν κοπετόν καὶ τὰ ὄρη θρηνον. Ἐγὼ δὲ νῦν μὴ σεισθῆναι μηδὲ σαλευθῆναι μηδὲ φρίζαι καὶ τρομάξαι φημί μόνον καὶ συσταλῆναι, ἀλλὰ καὶ περιρραγῆναι καρδίας ἀπάσας καὶ ἐκραγῆναι χριστῶν εἶναι τῶν σπλάγχχνων ἐκ δεινοπαθείας ἐσχάτης καὶ πάσαν κτίσιν εἰς ἓν γενομένην θρηνεῖν, οἷόν τινος νεκροῦ γεγονότος τοῦ καλλίστου τῶν ἐν 25 τῇ κτίσει καὶ χολὴν πικρίας καὶ τινὰ μελαντηρίαν ἀποσταλάττειν καὶ θρόμβους ἰδρώτων καὶ ψικάδας αἱματοέσσης ἢ μᾶλλον κρουνοὺς ὅλους ἐξ ἄκρας ἀγωνίας ἀπὸ παντός σώματος. Τοσοῦτο τῆς συμφορᾶς τὸ μέγεθος καὶ τοιοῦτων ἢ καὶ μεζόνων ἐτι παθημάτων καὶ ὀδυρμῶν δεόμενον. 30

Ὡς θεοστερῶν βασιλέων μέγιστε καὶ φιλοχριστότατε Κωνσταντίνε

4. τῆς ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος τοῖς 8. ἐπιπολύ 13. ἐλεῖν
18 (καὶ 19). ἐφῶ 21 (καὶ 22). μηδὲ συσταλῆναι ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέν-
τος συσταλῆναι 26 κτίσει ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος κτίσει 29. πα-
θημάτων κατὰ διόρθωσιν ἐξ ἀδικητώστου νῦν Ἑλλης τὸ πρῶτον ἀρχῆς τῆς λέξεως

ἰσαπόστολε, ὁ μετὰ τὴν καλὴν ἐπίγνωσιν τῆ Χριστοῦ κληρονομίᾳ
 συναυξηθεὶς καὶ πρῶτος αὐξήσας ταύτην εἰς δύναμιν, ἧπου μέγαν
 γόον ἦρας ἐν οὐρανοῖς

. . . . προφητικῶς εἰπεῖν ὡς μὲν ἔργον ἀκρατῶς . . ὥσπερ βαρβαρικῆς
 5 δεξιᾶς· καὶ οἱ μὲν γεγόνασιν, οἱ δὲ ἔσονται, οἱ δὲ πανταχοῦ γῆς περι-
 αλώμενοι τοὺς οἰκειοτάτους ἰχνηλατοῦντες καὶ τὰ φίλτατα, εἰ ἄρα
 καὶ τὸδ' ἐξόν, λύτροις ἀναληψόμενοι, δισπαρμένοι καὶ διερριμμένοι
 καὶ αὐτοὶ, λαὸς οὕτως οἰκουμένης ξένοι καὶ πάροικοι.

Θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, ὡς ἀπὸ θείας πικρᾶς ἐρχόμεναι, πρῶτον
 10 κεκοσμημένοι ὡς ὁμοίωμα ζῶν, αἱ ἐφ' ἑαυτὰς ἤδη καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν
 κλαύσασαι τε καὶ κλαίουςαι καὶ διὰ βίου κλαύσασααι, τί δὴ χρεῶν
 λέγειν ὑμῖν ἀμηχανῶ, τί δὲ εὐξασθαι δεινῶς ἀπορῶ. Τάχα δὴ ἀμει-
 νον εἰ μὴ πτηνουμέναις ὑμῖν τὸ τοῦ μύθου καὶ γοερὸν τι καὶ διωλύ-
 γιον ἀδοῦσαις, ἀλλ' ἀποδενδρουμέναις καὶ λιθουμέναις σιγῇ σὺν ἡμῖν
 15 καταρρεῖν δι' αἰῶνος τὸ δάκρυον· ὃ δὴ πάλαι παθεῖν ἐνίας ἐπὶ μεγί-
 σταις συμφοραῖς λέγεται.

3-4. Τὸ μὲν ἀρχαιόγραφον κείμενον τελευτᾷ κολοβὸν μετὰ τοῦ τέλους τοῦ φ. 116^c,
 ἐν δὲ φ. 118^c ἔπεται ἀκέφαλον τὸ τέλος, γεγραμμένον χειρὶ τοῦ Μηναῖ Μηναιώτου
 4. . . ὥσπερ τῶν πρὸ αὐτοῦ κεκαλυμμένων ὑπὸ κηλίδος μέλανος 6. εἰ ἄρα εἰ
 ἄρα 7. τὸδ' διερριμμένοι 14. καταρρεῖν

3*

Μανουὴλ τοῦ Χριστωνύμου
Μονωδία ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Οἶμαι τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ περιστέρως καὶ καταπαύσομαι
πετασθεὶς καὶ τῇ κεφαλῇ μου πηγὰς δακρῶν καὶ κλαύσομαι τὴν οὐ-
κείτ' οὔσαν Σιών, λέγω δὴ τὴν πρότριτα Πόλιν ἐξαφανισθεῖσαν ἡμῶν;
Ἄρα σιγῇ τὸ πάθος καλύψω, ὡσπερ οἱ ἐξ ἀφανοῦς ἐπὶ τοῖς μεγίστοις
καταπλαγέντες τὴν αἰσθησιν καὶ τὸ λοιπὸν ἔνεοι γεγονότες, ἢ χρήσο- 5
μαι τῇ γλώττῃ πρὸς ὄδυρμούς καὶ τὰ εἰκότα τῷ καιρῷ μονωδήσω;
Ἄλλὰ τὸ μὲν πρῶτον παντὸς καὶ τῶν ἀψύχων μᾶλλον ἢ τῶν λόγου
μετειληφῶτων ἐστὶ, καὶ εἶθε μετὰ τὴν ἀφόρητον ἐπενεχθεῖσαν ἡμῖν
συμφεράν, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ ταύτης τὴν ἡμετέραν εἰς τὴν τῶν ἀψύ-
χων μετηλλάξαμεν φύσιν. Τοῦτί γὰρ ἂν ἦν, οἶμαι, καὶ δίκαιον καὶ 10

* Σώζεται ὁλόκληρος ἐν τῷ κώδικι 11270 τῆς ἐν Βρυξέλλαις Βασιλικῆς βιβλιοθή-
κης, φ. 90^v-95^v, αἰῶνος 15' (B) καὶ ἐν τῷ ἑλληνικῷ κώδικι 8 τῆς Βιβλιοθήκης τῆς
ἐν Οὐφέλῃ τῆς Σουηδίας Ἀκαδημίας, φ. 138^v-146^v, αἰῶνος 15' τελευταῖου (O). Ἐν
δὲ τῷ Παρισιακῷ κώδικι 2077, φ. 257^v-259^v (Π) σώζεται μόνον μέρος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς
μέχρι τῶν λέξεων οἱ τληπαθεῖς ἡμεῖς . . . (Ἴδε κατωτέρω σ. 236,5), μεθ' ἧς ἐν τῇ
κάτω ᾠῇ χειρὶ νεωτέρῃ λείπει τὰ κτλ. Ἐν τῷ κώδικι τούτῳ ἡ ψιλὴ σχηματίζεται
πολλάκις ὡς δασεία.

Ἐπιγραφή: Μανουὴλ τοῦ χριστωνύμου [μονωδία ἐπὶ τῇ κειομένη μετὰ
τῆς ἄνω ᾠῆς] ἀλλώσει τῆς κωνσταντινουπόλεως νεωτέρῃ χειρὶ B: Τοῦ σο-
φωτάτου καὶ λογίου καὶ διδασκάλου κῦρ μανουὴλ τοῦ χριστωνύμου
μονωδία ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκῆτῳ ἀλώσει τῆς κωνσταντινουπόλεως O:
Μονωδία ἐπὶ τῇ δυστυχεστάτῃ (ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος δυστυχεστάτῃ)
κωνσταντινουπόλει Π

1. τίς BO: τίς 1-2. καταπαύσομαι πετασθεὶς OΠ: πετασθή-
σομαι καὶ καταπαύσω B 3. πρότριτα BΠ: πρότριτα O 4. σιγῇ
BΠ: σιγῇ O 5. ἐξ ἀφανοῦς Π: ἐξαφανοῦς BO ἐπὶ τοῖς OΠ: ἐπιτοῖς B
6. τὸ λοιπὸν OΠ: το λοιπὸν B 7. μονωδήσω Ἰγραφα: μονωδήσω
BOΠ 8. πρῶτον OΠ: πρῶτον ἐστὶ B 9. μετειληφῶτων OΠ: μετε-

ειληφῶτων B 10. ἐπενεχθεῖσαν BO: ὑπενεχθεῖσαν Π. 9. πρὸ ταύτης
BΠ: προταύτης O 10. μετηλλάξαμεν Ἰγραφα: μετπλαξάμεν BO: μετ-
πλαξάμεν τοῦ α πρὸ τοῦ ξ ἀντικαταστήσαντος τὸ πρότερον γραφὴν λ Π ἂν Π:
λείπει BO

προσῆκον καὶ τῆς πολλῆς καὶ ἀφορήτου συμφορᾶς ἄξιον, ἵνα μήτε πείραν ἐλάβομεν τῶν ἀπροσδοκῆτων καὶ ἀνυποίστων δεινῶν, μήτε τοσαύτας ὑφιστάμεθα τὰς ὀδύνας ὅσας δὴ νῦν ὑφιστάμεθα, πάσης τομωτέρας μαχαίρας, μέχρις ὀστέων χωρούσας καὶ μυελῶν καὶ μη-
 5 δὲν ἀπολείψαι ἡμᾶς ἀπειλούσας, ἕως ἂν ἐν τοῖς ζῶσι καταλεγώ-
 μεθα. Ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον τοιοῦτον καὶ οὕτως ἔχον ἐστίν. Τὸ δὲ γε δεύτερον οὐ μίᾳς γλώττης οὐδὲ τοσοῦτου στόματος δεῖται, ἀλλ' εἰ γε δυνατόν ἦν ἅπαντας εἰς ἓν συνελθόντας μίαν μὲν γλώτταν, ἔν δὲ στόμα γενέσθαι, γοερὸν ἀνακρουομένους γε μέλος, οὐδ' ἂν οὐδ' οὕτω
 10 τὰ εἰκότα ὤφθημεν μονωδῆσαντες. Νῦν δὲ τίς ἂν φανείην ἐγὼ μίαν γλώτταν, καὶ ταῦτα νωθρὰν, κεκτημένος, ὅτε καὶ πάντων εἰς ἓν συνελθόντων οὐδὲν ἂν ἦν γεγονός;

Ἔτι πρᾶγμα ἄπιστον καὶ μετὰ τὴν πείραν. Πάντα γὰρ ἂν προσεδοκήσαμεν μᾶλλον ἢ τὸ νῦν ἡμῖν ἐπελθόν, καίτοι καὶ ἅ καθ' ἐκάστην
 15 ὑφιστάμεθα οὐδὲν ἀλλότρια τῶν ἐκ πολιορκίας κακῶν. Τὸ δὲ νῦν ἡμῖν ἐπελθόν πᾶσαν ὑπερβολὴν ὑπερβάλλει τῶν δυσχερῶν καὶ ζῆν οὐκέτ' ἀναπειθεῖ τοὺς γε ζῆν εὐγενῶς ἡρημένους. Νῦν μὲν γὰρ ὑψηλαὶ τῶν πονηρῶν τε καὶ ἀκολάστων φατρίαί, ταπεινοὶ δ' ἡμεῖς καὶ γένος ἅπαν Ἑλλήνων καὶ ὁ λοιπὸς χριστώνυμος τοῦ Κυρίου λαός.

20 Ἔτι πῶς ἠνεσχόμεθα τοιοῦτον ἔργον ἰδεῖν καὶ μὴ πρὶν εἰς τέλος ἐλθεῖν τοῦ ζῆν ἀπηλλάγημεν εὐγενῶς; Ἐχρῆν γὰρ ὡς ἀληθῶς ἐλευθε-

1. πολλῆς ΒΠ: πολλῆς Ο 2. ἀνυποίστων Β: ἀνοπίστων Π: ἀνυπίστων Ο 3. τοσαύτας ΟΠ: τοσαύτας ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος τοσαύτας Β ὀδύνας ΟΠ: ὀδύνας Β 4. χωρούσας Β: χωρούσας ΟΠ 4-5. μηδὲν Ο: μηδὲν Π: μηκετ' Β 5. ἀπολείψαι ΟΠ: ἀπολείψειν Β καταλεγώμεθα ΒΠ: καταλεγώμεθα Ο 7. τοσοῦτου ΒΠ: τοσοῦτου Ο 8. συνελ-

θόντας ΒΟ: συνελθόντες Π 9. ἀνακρουομένους γε ΟΠ: ἀνακρουόμενον Β 10. μονωδῆσαντες Π: μονοδῆσαντες ΒΟ φανείην ΒΠ: ὠφανεῖν Ο 12. γεγονός Β: γεγονώς ΟΠ 13. πρᾶγμα Β: πράγμα ΟΠ μετὰ ΒΟ: μετὰ Π 14. ἐπελθόν ΒΟ: ἐπελθὼν Π καθ' ἐκάστην ἱεραφία: καθεκάστην ΒΟΠ ἀλλότρια Β: ἀλότρια ΟΠ 15. πολιορκίας Β: πολυορκίας ΟΠ 16. ἐπελθόν ΒΠ: ἐπελθὼν Ο ὑπερβάλλει ΒΠ: ὑπερβάλλει Ο 18. φατρίαί ΒΠ: φατρίαί Ο ταπεινοὶ ΒΟ: ταπεινοὶ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ταπεινοὶ Π 19. χριστώνυμος Β: χριστόνυμος Ο: χρυστόνυμος Π 20. ἠνεσχόμεθα Π: ἠνεσχόμεθα Ο: ἀνεσχέθημεν Β ἰδεῖν ΒΠ: ἰδεῖν Ο 21. τοῦ ΒΠ: τὸ Ο ἀπηλλάγημεν ΒΠ: ἀπελάγημεν Ο

ἐχρῆν ΒΠ: ἐχρῆν Ο

ρους ἡμᾶς γεγονότας καί τῆς ἐλευθερίας πᾶσι παρεκτικούς ἐλευθέρως ἀποθανεῖν πρὶν ἢ ταῦτα συμβῆναι. Νῦν δ' οὐκ οἶδ' ὅπως καί ζῶμεν ἡμεῖς καί τοῖς ζῶσι συναριθμούμεθα, εἴτε τῷ σφοδρῷ τοῦ πάθους καταπλαγέντες καί ὅλον οὐκ εἶναι τὸ πρᾶγμα νομίζοντες· φιλεῖ γὰρ ἡ φύσις ἐν τοῖς μεγίστοις ἀμφισβητεῖν· εἴτε θεόθεν ἡμεῖς ἐξ ἀφανοῦς 5 δεδέγμεθα τὴν ὑπομονήν, ἢ ὑποφέροντες τῶν ἡμαρτημένων ἐξάλειψιν ἐκλαμβάνωμεν ἢ δικὴν ἴσιν τοῖς ἐπταισμένοις ἡμεῖς ἀποτίσωμεν. Τὸ γὰρ ἀπλῶς οὕτως ἀποθανεῖν οὐ κολαζομένων μᾶλλον ἢ περ ἐλευθερουμένων ἐστὶ, τὸ δὲ μετὰ πολλὴν ὀδύνην θανεῖν τοῦτ' ἐστὶν ὄντως ἀπεικτόν καί ὃ συμβῆναι τοῖς κακῶς ποιοῦσιν εὐχόμεθα. 10

ᾠ σεισμὸς πᾶσαν κατασεισας τὴν γῆν καί ἐτι δονουμένην καταλιπών, μᾶλλον δὲ τὰ μὲν κατασεισας, τὰ δὲ ἤδη καταβαλεῖν ἀπειλῶν, εἴπερ μὴ συγκαταδέβληται τὰ πάντα καί τῇ Πόλει συνέφθαρται. ᾠ πῦρ οἷον ἀπ' οὐρανοῦ καταπεσὸν καί πᾶσαν καταφλέξαν τὴν γῆν. ᾠ ζόφωσις καί σκοτόμνηα, ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν τὸν ἥλιον ἀποκρύψασαι 15 καί τὰ πάντα σκότους καί κατηφείας πληρώσασαι. ᾠ τῶν πάλαι πληγῶν ἔδομένων ἀφορητοτέρα καί βαρυτέρα. ᾠ πάντων καί λεγομένων καί γενομένων κακῶν κορωνίς. ᾠ λαίλαψ πυρώδης, ἣτις ἐξελικμησας πάντα καί κατετέφρωσας καί παγκόσμιον ἐπήνεγκες κίνδυνον, καί νῦν τὰ πάντα ὡς περ τι χάος, ἐκ μέσου γεγεννημένων τῶν ἀγαθῶν. 20

1. ἐλευθέρους-παρεκτικούς Β: λείπουσιν ΟΠ 2. πρὶν ἢ ΟΠ: πρὶν ἢ Β
 3. ἡμεῖς ΟΠ: λείπει Β 5. ἐξ ἀφανοῦς ΒΠ: ἐξαφανοῦς Ο 6. ὑποφέροντες ΒΟ: ὑποφέρωντες Π ἡμαρτημένων ΟΠ: ἁμαρτημάτων Ο
 7. ἐκλαμβάνωμεν ΒΠ: ἐκλαμβάνομεν Ο ἴσιν ΒΠ: ἴσιν Ο 9. πολλὴν ὀδύνην ΒΠ: πολλὴν ὀδύνην Ο 10. εὐχόμεθα ΒΠ: ευχόμεθα Ο
 11. ὃ ἔγραφα ἐνταῦθα τηρῶν τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ κωδικοῦ Π ἐνταῦθα καί ἀπάντων τῶν κωδικῶν κατωτέρω: ὃ ΒΟ σεισμὸς ΟΠ σεισμὸς Β 11-12. καταλιπών Β: καταλειπών Ο: καταλοιπών Π μὲν ΒΟ: μὲν Π δὲ ΒΟ δὲ Π
 13. τὰ ΟΠ: λείπει Β 14. ἀπ' ΒΠ: ἐξ Ο καταπεσὸν ΒΠ: καταπεσών Π 15. σκοτόμνηα ἐπὶ τοσοῦτον ΟΠ: σκοτόμνηα ἐπὶ τοσοῦτον Β ἀποκρύψασαι ΒΟ: ἀποκρύψασα Π 16. πληρώσασαι ΒΟ: πληρώσασα Π 17. πάντων ΒΟ: πάντα Π λεγομένων Β: λεγομένων ΟΠ 18. γενομένων Β: γεννομένων Π λαίλαψ Β: λαίλαψ Π: λαίλαμψ Ο ἐξελικμησας ἔγραφα: ἐξηλικμησας ΟΠ: ἐξιλικμησας ἐκ τοῦ τῷ πρώτῳ γραφέντος ἐξηλικμησας Β 19. ἐπήνεγκες ἔγραφα: ἐπήνεγκες ΒΟΠ κίνδυνον Β: τέφρωσιν ΟΠ 20. ὡς περ ἔγραφα: ὡς πέρ ΒΟΠ τι Β: τις Ο: τίς Π χάος ΒΠ: χάος Ο γεγεννημένων ΒΟ: γεγεννημένων Π

Ε. Π. Κ. Τ. Π
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Τίς ποτε τοιοῦτον εἶδεν ἢ ἀκοῇ παρεδίξατο; Γέγονε μὲν ἴσως καὶ κατ' ἄλλας ἀνάστασις πόλεις, καὶ πολλοὶ τῆς βαρβαρικῆς πεικί-
 ραντο καὶ γνώμης καὶ χειρὸς, καὶ οὐχὶ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν ἤρξατο τὸ
 δεινόν. Ἄλλ' ἢ πόλεως μιᾶς ἢ φθορὰ ἢ γένους ἑνὸς ἢ μηδὲ τούτου
 5 παντὸς ἢ ὅτουδῆποτε εἴτυχεν, καὶ τὸ λυποῦν παρ' ἐκείνοις εἶχε παρα-
 μυθίαν τινά, ἢ τῶν πλείστων τοῦ γένους ἀδουλώτων ἀπολειφθέντων,
 ἐξ ὧν τὰ τῆς ἐλευθερίας τοῖς δουλωθεῖσιν ἠλπίζετο, ἢ κατὰ γέννη-
 δουλωμένων, ἐν μόνον ἔχόντων ὀδύρεσθαι, τὴν τῆς πατρίδος ἀνάστα-
 σιν καὶ τὸ δούλους ἐξ ἐλευθέρων γεγεννημένους φανῆναι. Τὰ δ' ἄλλα
 10 πάντα καὶ συνημμένοι καὶ συνδουλεύοντες ἦσαν καὶ πατὴρ υἱέσι καὶ
 μήτηρ παισὶ καὶ συγγενῆς συγγενεῖ, καὶ ὅπερ ἢ συμφορὰ λυπεῖσθαι
 παρείχε, τοῦτο τὸ συνεῖναι παρεμυθεῖτο, μήτηρ τε τὴν συμφορὰν ὀρ-
 μῶσα θρηνεῖν τῶν παιδῶν αὐτῇ παρόντων παρεμυθεῖτο καὶ οἶον παρα-
 ψυχὴν τοῦ πάθους ἐλάμβανεν καὶ τῶν χρηστοτέρων ἐλπίδων ἐξω οὐ-
 15 δαμῶς καθιστῆκει, λυπουμένη μὲν, ὡς εἰκὸς, τοῖς παροῦσι, τοῖς δ'
 ἐλπίζομένοις εὐφραينوμένη. Ἐνταῦθα δὲ οὐ τοιοῦτόν τι παραμυθίας,
 οὐδὲ μιᾶς πόλεως ἢ φθορὰ, οὐδὲ γένους τοσούτου οὐδ' οἶον ἂν τις
 ῥαδίως ὑποφέρειν ἰσχύσειεν, ἀλλ' οἶον πάσης εἰπεῖν τῆς οἰκουμένης
 φθορὰ, ὅσην μὴ κικλήρωνται βάρβαροι.

1. ποτε ΒΟ: ποτέ Π ἀκοῇ Β: ἀκοῇ ΟΠ γέγονε Β: γέγονεν ΟΠ
 2. πόλεις ΟΠ: πόλις Β τῆς βαρβαρικῆς ΒΠ: τοῖς βαρβαρικοῖς Π
 3. οὐχὶ ΒΠ: οὐχὶ Ο 4-5. ἢ μηδὲ (μηδὲ Π) τούτου παντὸς ΒΠ:
 λείκουσιν Ο 5. ὅτουδῆποτε Π: ὅτου δήποτε Ο: οὐτινος Β παρ' ἐκεί-
 νοις ΒΠ: παρεκείνοις Ο εἶχε Β: εἶχεν ΟΠ 6. πλείστων ΒΟ: πλεί-
 στων Π 7. ἐξ ὧν τὰ τῆς (τατῆς Ο)—ἠλπίζετο ΟΠ: λείκουσι Β γέννη ΒΟ:
 γέννη Π 8. ὀδύρεσθαι ΒΠ: ὀδύρεσθαι Ο 9. ἐξ ΒΟ: λείπει Π ἐλευ-
 θέρων ΒΠ: ἐλευθέρων Ο γεγεννημένους ΒΟ: γεγεννημένους Π
 10. συνημμένοι ΒΠ: συνημένοι Ο 11. συγγενῆς συγγενεῖ ΒΟ: συγ-
 κενῆς, συγκενεῖ Π λυπεῖσθαι ΟΠ: λύπην Β 12. μήτηρ τε ΟΠ: καὶ
 μήτηρ Β συμφορὰν ὀρμῶσα ΒΠ: συμφορὰν ὀρμῶσα Ο 13. αὐτῇ Β:
 αὐτῆ Π: αὐτῆς Ο παρόντων παρεμυθεῖτο Ο: παρόντων προστεθέντος ἐν
 τῇ ᾧε διὰ παρακιματικῶν σημείων εἰ τοῦ παρεμυθεῖτο Π: παρόντων καὶ ψελλι-
 ζόντων παρεμυθεῖτο ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος παρεμυθεῖτω Β οἶον Β:
 λείπει ΟΠ 14-16. καὶ τῶν—εὐφραينوμένη ΟΠ: λείκουσι Β 15. καθιστῆ-
 κει ἔγραψα: καθίστῆκει Π: καθ' ἰσθῆκει Ο 16. τοιοῦτόν τι Π: τοιοῦ-
 τον τὶ ΒΟ παραμυθίας ΟΠ: λείπει Β 17. οὐδὲ μιᾶς ΒΠ: οὐδεμιᾶς Ο
 τοσούτου ΒΠ: τοσούτου Ο οἶον ΒΠ: οἶαν Ο 19. φθορὰ ΒΟ:
 φθορὰ Π μὴ ΒΠ: μὴ Ο

Οὕτως πάντα ἄνω καὶ κάτω μία ἡμέρα πεποίηκεν, καὶ λείπεται δὴ τὰ πάντα οἶονε τι σῶμα κείμενον ἄψυχον, ψυχῆς ἀπούσης, ἢ πρότερον αὐτὸ καὶ κινεῖσθαι καὶ κοσμεῖσθαι παρεῖχεν, ἢ, τό γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἐναπελείφθη τὰ πάντα ὥσπερ τι σῶμα κινούμενον μὲν ἰσως καὶ ζῶν, ἰσπερὶ μὲν δὲ φωτὸς, οὐ μὴ παρόντος τὸ ζῆν ὀδύνη 5 καθίστηται. Τοιοῦτος ὀφθαλμὸς τῆς οἰκουμένης ἐκκέκοπται. Τοιαύτην μεταβολὴν ἐν τοῖς πράγμασιν ἤνεγκεν ἢ τῶν ἡμερῶν ἀποφράς. Τοιοῦτον κάλλος ὁ χρόνος ἐνέγκας, ὥσπερ τινὰ κόσμον ἐν κόσμῳ, αὐθις τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἐπιδεδειγμένος ἀπέκρυσεν καὶ τὰ πάντα συνέκρυσεν, καὶ εἴθε τελείως συναπέκρυσεν πάντα καὶ συνηράνισεν καὶ μὴ 10 κακῶς εἶναι παρέλειψεν. Ποῦ γὰρ δίκαιον πόλεις τὰς ἄλλας εἶναι τε καὶ καλεῖσθαι, τῆς Πόλεως ἐκ μέσου γεγεννημένης, ἢ Πόλις ἔλαχεν ὄντως καλεῖσθαι καὶ τὸ τῆς πόλεως ἐσέμνηεν ὄνομα; Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων τοῦνομα πόλεων οὐχ ἠδονῆς ἐκλήρου τὰς ἀκοὰς ἀκουόμενον ταύτης δὲ τοῦνομα πρότερον ἀκουσθὲν οὐκ ἔστιν ὄντινα πάσης οὐκ 15 ἔλυσεν ὀδύνης καὶ συμφορᾶς, ἥτις αὐτὸν ἔτυχεν ἔχουσα. Νῦν δ' οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ θανατᾶ πρὸς τὴν ἀκοὴν καὶ δακρύων ἐμπορεῖται τοὺς ὀφθαλμούς. Οἶον γὰρ, εἰ, ἡλίου καταπεσόντος, τᾶλλα ἦν ἀφανῆ καὶ ὁ κόσμος οὗτος ἄκοσμος ἦν ἡλίου μὴ ὄντος τοῦ καὶ τοῖς ἄλλοις τὸ λάμπειν διδόντος, τοιοῦτον καὶ τῇ κτίσει πάση τῆς Πόλεως ἐξαφανί- 20 σθείσης συμβέβηκεν, καὶ νῦν πάντα ἐν σκοτοδινίᾳ καὶ κατηφείᾳ πολλῇ.

2. οἶονε ΒΟ: οἶωνε Π ἢ ΒΟ: ἢ Π 4. ἐναπελείφθη ΒΟ: ἐνάπελείφθη Π τὰ πάντα ΒΠ: ταπάντα Ο ὥσπερ ΒΟ: ὥσπερ Π
 5. ὀδύνη ΒΠ: ὀδύνη Ο 6. οἰκουμένης ΒΠ: οἰκουμένης Ο ἐκκέκοπται ΒΠ: ἐκκέκοπτε Ο 7. ἀποφράς Π: ἀποφράς ἐν δὲ τῇ ᾠῃ ἄνω χερὶ νεωτέρᾳ ἀποφράς *nefastus dies* Β: ἀποφράς ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἀποφράς Ο 8. ὥσπερ τινὰ ἔγραφα: ὥσπερ τινὰ ΒΟΠ 9-10. συνέκρυσεν ΒΟ: συνέκρυσεν Π 11. πόλεις Β: λείκει ΟΠ εἶναι Π: εἶναι ΒΟ
 12. ἢ Β: ἢ ΟΠ 13. ὄντως ΒΠ: οὕτως Ο καὶ τὸ τῆς πόλεως ἐσέμνηεν ὄνομα Β: τῶν (διωρθωμένου εἰς τῆς Ο) πόλεως ἐκ μέσου γεγεννημένης ἢ πόλις καὶ τὸ τῆς πόλεως ἐσέμνηεν ὄνομα ΟΠ 14. πόλεων ΟΠ: λείκει Β οὐχ Β: οὐχ' ΟΠ 15. πρότερον Β: πρότερον Π: πρῶτερον Ο οὐκ ἔστιν ΒΠ: οὐκέστιν Ο 16. εἰ ἡλίου ΒΟ: ἠλίου Π τᾶλλα Β: τ'ἄλλα ΟΠ ἦν ΒΟ: ἦν ἡλίου Π 18-19. καὶ-ἦν ἐν τῇ κειμένῳ ΟΠ: πρόσθετα ἐν τῇ ᾠῃ διὰ παρακειμενικοῦ σημείου ÷|÷ Β 19-20. τοῦ—διδόντος ΒΠ: λείκουσιν Ο τὸ Π: τῶ Β 21. σκοτοδινία ἔγραφα: σκοτοδύνια Π: σκοτοδύνια Β: σκοτοδυνία Ο κατηφεία ΒΠ: κατηφία Ο

ὦ, πῶς φέρω τὸ πάθος καὶ τῇ γλώττῃ προσφέρω, οἶονεὶ τι κύμ-
 βαλον ἀλαλάζων, καὶ μὴ τὴν ψυχὴν ἀποτίθημι; Οἴχεται μὲν οὖν ἡ
 Πόλις, οἴχεται, φεῦ, καὶ τὰ πάντα συνέφθαρται, λόγος, παιδεύσεις
 καὶ ὁ λοιπὸς κύκλος τῶν ἀγαθῶν. Τίνος μὲν οὐκ ἐν πᾶσιν εἶχε τὸ
 5 κράτος καὶ τίσιν οὐ τυπὸς καὶ κανὼν ἦν ἀρετῆς; Λέγω δὲ οὐκ εἰς
 τὸν πάλαι χρόνον ἀνάγων, ὅτε πασῶν ἀσυγκρίτως ἐκράτει, μᾶλλον δὲ
 ὅτε πασῶν εἶχε τὸ κράτος. Τότε γὰρ οὐχ ὅτι μόνον πασῶν πᾶσιν
 ἐκράτει, ἀλλ' ὡς περ ἀπὸ πηγῆς καλλιρροῦ ἐξ ἐκείνης εἰς πάσας ἔρρει
 τὰ ἀγαθὰ, καὶ τὸ κοσμεῖσθαι πᾶσαι παρ' ἐκείνης εἶχον, καὶ, εἴπερ
 10 ἦν αὐτῇ βουλομένη μηδέν τι τῶν ἑαυτῆς δεδωκέναι τοῖς πᾶσιν, πάντα
 ἦν ἀκαλλῆ καὶ τὸ πόλις μόνον ὀνομαζέσθαι εἶχον, ὡς περ ἀλόγων
 ζώων ἀγέλαι συνόντες καὶ διαιτώμενοι. Νῦν δὲ καὶ δοῦσα τὰ παρ'
 ἑαυτῇ πᾶσι καὶ αὐξήσασα, ὅτε μᾶλλον εἰς γῆρας ἦλθεν καὶ πᾶσι
 τρόποις ὡς εἰπεῖν πεπαλαιώται, οὐδ' οὕτως ἀπέλιπεν τοῦ τὰ παρ'
 15 ἑαυτῆς πᾶσι διδόναι καὶ πάσαις ἐκ τῶν αὐτῆς κοσμοῦσα, πρώτη καὶ
 μήτηρ πασῶν εἶναι ὑπερκειμένη· ἀλλ' ἦν ὡς περ τις στέφανος χαρί-
 των, ἐκ πάντων κεκοσμημένη τῶν ἀγαθῶν, οἶονεὶ τὰς ἀπαρχὰς
 ἔχουσα πάντων ἐξ ὧν τὸ νικᾶν καὶ δι' ὧν τὸ κεκοσμηθῆαι καὶ πεποι-
 κίλθαι συνέβαιεν. Τίνος μὲν οὐκ ἐν λόγοις ἐκράτει τοσοῦτον καὶ παρ'
 20 ἀκμῆν ὅσον οἱ λογικοὶ τῆς ἀλόγου φύσεως; Μᾶλλον δ' αὐτῆ καὶ μόνῃ
 τροφὸς καὶ μήτηρ τοῦ λόγου καὶ καθαρῶς ἦν Ἑλλάς, οὐκ ἄλλοτρίως

1. ὦ ἔγραφα: ὦ ΒΟΠ πάθος ΒΠ: παθος Ο προσφέρω ΟΠ: προ-
 φέρω Β οἶονεὶ τι Β: οἶον εἰ τι νῖ Ο: οἶον εἴτινι Π 1-2. κύμβαλον ΟΒ:
 κύμβαλον Π 2. ἀλαλάζων ΟΠ: ἀλαλάζον Β 2-3. οἴχεται... οἴχεται Β:
 ὤχετο... ὤχετο ΟΠ 3. τὰ πάντα ΒΠ: ταπάντα Ο συνέφθαρται ΒΠ:
 συνεφθαρται Ο 5. κράτος ΒΠ: κρατος Ο οὐ Β: ὁ ΟΠ ἀρετῆς ΒΠ:
 αρετῆς Ο 6. πάλαι ΒΠ: παλαι Ο ὅτε Β: οὔτε ΟΠ ἀσυγκρίτως ΒΠ:
 ἀσυγκρίτως Ο 7. οὐχ ΒΟ: οὐχ' Π μόνον Β: λείπει ΟΠ 8. καλλιρ-
 ροῦ ΒΠ: καλιρροῦ Ο ἐξ ἐκείνης ΒΠ: ἐξεκείνης Ο ἔρρει Β: ἔρρου ΟΠ:
 9. ἐκείνης ΒΟ: ἐκείνοις Π 10. αὐτῇ Β: αὐτῆ ΟΠ μηδέν ΒΟ: μηδέν Π
 ἑαυτῆς Β: ἐκείνης Ο: ἐκείνοις Π 11. ἀκαλλῆ Β: ἀκαλλῆ ΟΠ πό-
 λεις Β: πόλις ΟΠ 12. διαιτώμενοι ΒΠ: διαιτόμενοι Ο καὶ ΒΠ: καὶ Ο
 13. πᾶσι Β: πᾶσιν ΟΠ αὐξήσασα ΒΠ: αὐξήσα Ο καὶ Β: λείπει ΟΠ
 15. πᾶσι Β: πᾶσιν ΟΠ πάσας Β: πάσαις ΟΠ αὐτῆς ἔγραφα: αὐ-
 τῆς ΟΠ: αὐτῶν Β 16. μήτηρ ΟΠ: μήτηρ καὶ Β ὡς περ Β: ὡς περ ΟΠ
 17. οἶονεὶ Β: λείπει ΟΠ 18. τὸ κεκοσμηθῆαι ἔγραφα: τὸ κεκοσμεῖ-
 σθαι ΟΠ: κεκοσμηθῆαι Β 19. ἐκράτει τοσοῦτον ΟΠ: τοσοῦτον ἐκρά-
 τει Β 20. ἀλόγου ΒΠ: ἀλόγου Ο 21. ἐλλάς ΒΠ: ἐλάς Ο

καί νόθως κεκτημένη τὴν παιδείαν, οὐδὲ βάρβαρος οὖσα τὴν ἑλληνικὴν ἐπὶ τὴν ἑαυτῆς ἐπεσπίασατο γλῶτταν, ἐν ἀλλοτρίῳ κοσμουμένη τῷ κόσμῳ, οὐδὲ καθ' ἑαυτὴν ἀχαρὶς καὶ βάρβαρος οὖσα τῷ γε λόγου μετασχεῖν οὐκ ἄξιός ἐφαινότο χάριτος, ἀλλὰ καθαρῶς Ἑλλὰς οὖσα ἤρκει μόνῃ καὶ μὴ λόγου μεταλαβοῦσα τῶν ἄλλων κρατεῖν τῷ εὐγενεῖ καὶ καθαρωτάτῳ τῆς γλώττης, καὶ ταύτην ἂν τις λογικὴν φύσιν εἶπεν εἰκότως, ἐν ἧπερ ὁ λόγος φυσικῶς ἐγκατέσπαρται.

Νῦν δὲ πόσον τῶν ἄλλων ἐκράτει, τοσοῦτον ἐπιδοῦσα ἐν λόγοις, ὅτε καὶ μὴ λόγου μεταλαβοῦσα εἶχεν ἂν τῶν ἄλλων κρατεῖν, δῆλον τῷ σκοπομένῳ καλῶς. Οὐ μὴν παρ' ἑαυτῇ μόνῃ τὸ κράτος εἶχε τῶν 10 λόγων καὶ μόνῃ τῷ λόγῳ κοσμεῖσθαι προσῆκον ἠγεῖτο, εἰ μὴ καὶ ταῖς ἄλλαις τοῦ παρ' ἑαυτῇ καλοῦ μεταδοίη. Καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ Τραπεζοῦς καὶ Πελοπόννησος αὐτῇ καὶ νῆσοι, καὶ μέχρι τῶν ἀλλογλώττων αὐτῶν πολλοὺς ἐστὶν εὐρεῖν ἐν ἑλληνικῇ σοφίᾳ πεπαιδευμένους καὶ ὅπου τις ἂν ἔχοι λόγου κράτος εἰπεῖν οὐχ ἐτέρωθεν ἢ περὶ ἐκ τῆς 15 Πόλεως ἐστὶ γεγεννημένον. Οἶδασι τοῦτο πάντες, κἂν ἐγὼ σιωπῶ, μάλιστα δ' ὅσοι καὶ λόγου μετεληφότες εἰσὶν. Τούτων γὰρ καὶ τὸ κρίνειν καλῶς καὶ ὅπου λόγος ἔσχεν τὸ κράτος ἐξετάζειν ἐστίν. Μαρτυροῦσι δὲ καὶ οἱ ἐξ Ἰταλίας παρ' αὐτῇ φοιτῶντες καὶ τῆς βουλήσεως αὐτῶν πλέον εὐρόντες καὶ νῦν Ἕλληνας τῇ γλώττῃ καὶ ὄντες 20 καὶ φαινόμενοι.

Οὐ τούτῳ δ' οὖν μόνῳ τῶν ἄλλων ἔσχεν ὑπερτερεῖν, τοῖς δ' ἄλλοις ἢ τὸ ἴσον εἶχεν ἢ οὐχ ὑπὲρ πάσαν σύγκρισιν ὑπερέκειτο. Οὕτω γὰρ

1-2. ἑλληνικὴν ΒΠ: ἑλληνικὴν Ο 2. ἑαυτῆς ΒΠ: αὐτῆς Ο γλῶτταν ἔγραφα: γλῶσσαν ΟΠ: γλῶσσαν Β ἀλλοτρίῳ ΒΠ: ἀλοτρίῳ Ο

3. γε λόγου ΟΠ: λόγῳ Β 4. μετασχεῖν ΒΟ: μετὰσχεῖν Π 6. καθαρωτάτῳ ΒΠ: καθαρωτάτῳ Ο καὶ ταύτην—ἐγκατέσπαρται ΟΠ: λείπουσι Β 12. τοῦτο ΟΠ: τοῦτο ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος τούτου Β

13. πελοπόννησος ΒΠ: πελοπόννησος Ο ἀλλογλώττων ΟΠ: ἀλλογλώσσαν Β 14. πολλοὺς ἐστίν ἔγραφα: πολλοὺς ἐστὶν ΟΠ: πολλοὺς ἐστὶν Β ἐν ΒΟ: λίκην Π ἑλληνικῇ ΒΠ: ἑλληνικῇ Ο

15 τις ἔγραφα: τις ΒΟΠ ἔχοι ΒΠ: ἔχει Ο εἰπεῖν ΒΠ: εἰπειν Ο οὐχ ἔγραφα: οὐκ ΒΟΠ ἐτέρωθεν ΒΠ: ἐτέρωθεν Ο ἢ περ Β: εἰπερ ΟΠ

16. Πόλεως ἔγραφα: πόλεως ΒΟΠ ἐστὶ ἔγραφα: ἐστὶ ΟΠ: ἐστὶ Β γεγεννημένον Β: γεγεννημένον Ο: γεγεννημένον Π 16-17. σιωπῶ μάλιστα ΒΟ: σιωπήσω μάλιστα Π 17. μετεληφότες ΒΠ: μεταλειφότες Ο

18. λόγος Β: λόγου ΟΠ 22. ὑπερτερεῖν Β: ὑπερτελεῖν Ο λίκην Π 23. οὐχ ὑπὲρ Β: οὐχὶ ΟΠ

ἐν πᾶσιν εἶχε τὸ κράτος ὡς οὐδ' ἂν ἐκάστη ἐν οὐδενί, οὕτω δ' ἐν ἐνί, ὡςπερ εἰ μὴ τὸ κράτος εἶχεν ἐν πᾶσι καὶ πανταχοῦ. Ὡστε τῷ βουλομένῳ λόγοις διεξιέναι τὰ ταύτης ἀγαθὰ ἔργον ἦν τί ποτ' ἂν μᾶλλον ἐπαινέσαιτο ἢ τίνος φανείη περιδῶν.

- 5 Τίς τοσοῦτον ἐν συνέσει τῶν ἄλλων ἐκράτει; Τίνες μᾶλλον τὰ δεόντα βουλευέσθαι καὶ εὐρεῖν ἐξεπίσταντο, κἂν τὰ νῦν θεοῦ θέλοντος οὕτω πρακτικώρηκεν; Τίνων ἡ εὐταξία; Τίσι μᾶλλον ἐπήνθει τὸ συγγενές τῆς ψυχῆς; Τίνων ἡ τούτων τὸ γλώττη καὶ γνώμη χαρίζεσθαι καὶ φιλεῖν; Τίνες τούτων μᾶλλον οἶδασιν ἔλεειν καὶ τὸ συγγενές ἐπι-
 10 θάλπειν καὶ τὸ κλαίειν μετὰ κλαιόντων καὶ χαιρεῖν μετὰ χαιρόντων; Τίνων νοσοκομῖαι, τίνων ἐλεημοσύναι, δημόσιαί τε καὶ ἴδιαι; Τίνων οἱ παρθενῶνες καὶ τὰ ἀσκητήρια; Τίνων τὸ ἐν προσευχαῖς ἀπερίσπαστον; Τίνων ἡ κοινὴ καὶ δημοσία ἐν πᾶσι φιλοτιμία; Πόθεν ἡ ἱερὰ μουσικὴ; Τίνων αἱ θεόκλητοι πανηγύρεις; Τίνες ἡ οὗτοι τὸ ἐπ' ἀν-
 15 δρεία ἤρασαν κράτος; οἱ τοσοῦτον ἀπέσχον τοῦ μὴ πᾶσαν δεδουλωκέ-
 ναι τὴν κτίσιν, ὥστε καὶ τὰ μέχρις Ἑρακλείων στηλῶν δεδουλώκα-
 σιν, καὶ νῦν εἰς ἄκρα πέρατα σύμβολα τῆς αὐτῶν νίκης καὶ κράτους ἐστὶν εὐρεῖν. Τίσι ἐν πᾶσιν κανὼν καὶ τύπος οὐκ ἦσαν τῶν ἀγαθῶν; Τί περ εἶδος τῶν ἀγαθῶν οὐκ ἐπήνθει τῇ πόλει; Τί τῶν ἐναντίων
 20 οὐκ ἀπελήλατο ταύτης; Νόμοι τὸ κράτος εἶχον ἐν ταύτῃ καὶ τὸ δι-

1. πᾶσιν OΠ: πᾶσιν ἐκ τοῦ πᾶσι B οὐδ' ἂν Π: οὐδέν BO οὐδενί BΠ: ουθενί O 2. ἐν B: ἐν Π: ἐν O 4. ἐπαινέσαιτο O: ἐπαινέσεται ἐκ τοῦ ἐπαινέσεται B: ἐπαινέσεται Π περιδῶν B: περιδῶν O: περιδῶν Π 6. κἂν BΠ: κἂν O νῦν OΠ: νῦν οὕτω B

7. οὕτω OΠ: λείπει B μᾶλλον BO: μᾶλλον ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος πᾶλλον τοῦ μ ἐπαναληφθέντος καὶ ἄνω τοῦ ἐπανορθωθέντος γράμματος Π ἐπήνθει BO: ἐπήνθη Π 8. γλώττη ἱγραφα: γλώσση BOΠ καὶ BΠ:

καὶ O 10. μετὰ κλαιόντων Π: μετακλαιόντων B: μετακλεόντων O

11. νοσοκομῖαι B: νοσοκομία O: νοσοκομεῖα Π δημόσιαί τε καὶ ἴδιαι OΠ: ἴδιαι καὶ δημόσιαί B 12. παρθενῶνες BΠ: παρθενῶνες O 13. πᾶσι B: πάση OΠ ἱερὰ BO: ἱερά Π 14-15. ἀνδρεία OΠ: ἀνδρεία B 15. ἤρασαν B: ἤρασαν Π: ἤρασαν O τοσοῦτον BΠ: τοσοῦτον O 16. κτίσιν OΠ: κτήσιν B τὰ Π: τὸ BO

Ἑρακλείων OΠ: Ἑρακλείων B στηλῶν BΠ: στηλλῶν O 17. ἄκρα BΠ: ἄκρα τα O * καὶ κράτους OΠ: λείπεται B 18. ἐστὶν BΠ: ἐστὶν O

πᾶσιν OΠ: πᾶσι B 19. οὐκ ἐπήνθει BΠ: οὐκ ἐπήνθη O 20. ἀπελήλατο B: ἀπελήλαστο Π: ἀπελήλατο O

καιον ἐβασίλευεν. Ἐὼ λέγειν τᾶλλα κάλλη καὶ κόσμους νεῶν καὶ περιβόλους λαμπρῶς καὶ οἰκιῶν μεγέθη σὺν κάλλει καὶ ἵπποδρόμους αὐτοῦς καὶ στήλας καὶ παρθενώνας καὶ ἀσκητήρια, δι' ὧν τοσοῦτον τῶν ἄλλων ἐκράτει ὅσον ἀστέρων ἥλιος.

Ἄλλὰ πρὸς τὸ ἱερατικὸν μᾶλλον καθαρὸν καὶ ἀκίβδηλον καὶ τὴν 5 τῶν ἀγγέλων τάξιν ἐν λειτουργίαις φέρον; Ὅτε περιφανῆς ἦν ἑορτὴ καὶ πάντα συνεκάλει πρὸς ὑμνωδίας ἢ τῶν ἡμερῶν λαμπρότης καὶ συνήγοντο μὲν ἱερεῖς καὶ μονάζοντες ἐν τῷ περικαλλεῖ καὶ οὐρανίῳ νεῷ καὶ ὁ πατριαρχεὺς σὺν ἐπισκόποις παρῆν, τὰς ἱεράς καὶ ἀναιμάκτους ἐκτελοῦντες θυσίας, ἦν ἰδεῖν τὴν τῶν ἀγγέλων ἐν γῆ λειτου- 10 γίαν ἐκτελουμένην, καὶ οὐκ ἦν οὕτω ῥᾶδιον διακρίνειν εἴτε ἀπ' οὐρανοῦ κατηνέχθησαν ἄγγελοι λειτουργοῦντες, εἴτε ἄνθρωποι εἰς τὴν τῶν ἀγγέλων φύσιν μεταβληθέντες τὸν τῶν ἀγγέλων ὕμνον ἀποτελοῦσιν. Καὶ ἦν πάντα χαρίτων καὶ ἡδονῆς, πάντων σκιρτώντων, ἀγαλλομέ- 15 νων, τί μὲν οὐ λεγόντων, τί δὲ οὐ ποιούντων πρὸς τὴν ἀγγελικὴν ἰκείνην καὶ θεῖαν πανήγυριν. Καὶ οὐδεὶς ἦν ὅστις χρονίᾳ κατεχόμενος λύπη μὴ τότε πρὸς εὐφροσύνην μετατίθετο πᾶσαν, ἀγγέλων οἶον ἀκούων ὑμνολογούντων καὶ πρὸς τὸ ὑπερφυῖς τῆς θείας τὴν αἴσθησιν ὑπαλλάττων καὶ ἐκπληττόμενος καὶ ἐν οὐρανοῖς ἐνδαιτυθῆσθαι δοκῶν. Τίς μὲν οὐ παρῆν τότε, τίς δὲ ζημίαν ἐν οἴκοις καθῆσθαι οὐχ ὑπε- 20 λάμβανεν; Τίς μέρος τῆς ἑορτῆς οὐκ ἐγένετο, οὐκ ἰδιώτης, οὐ ξένος, οὐ πρεσβύτης, οὐ νέος, οὐκ ἄρχων, οὐ βασιλεὺς αὐτός; Οὐχ ἡδὸν

1. ἐβασίλευεν ΒΟ: εὐβασίλευεν Π τᾶλλα Β: τ' ἄλλα ΟΠ νεῶν ΒΠ:

νεῶν Ο 2. μεγέθη ΒΠ: μεγέθει Ο σὺν κάλλει ἔγραψα: σὺν κάλλει ἐνω-
θεν Β: σὺν κάλλει Π: σὺν κάλλει Ο 3. στήλας Β: στήλας ΟΠ ἀσκη-
τήρια ΒΠ: ἀσκητήρια Ο 5. ἀλλὰ ΒΠ: ἀλλὰ Ο 6. λειτουργίαις ΒΠ:
λειτουργεῖαις Ο φέρον ΟΠ: φέρον ἐκ τοῦ φέρων Β 8. ἱερεῖς ΒΠ: ἱε-
ρεῖς Ο περικαλλεῖ ΒΠ: περικαλεῖ Ο 9. σὺν ἐπισκόποις Π: σὺνε-
πισκόποις ΒΟ 9-10. ἀναιμάκτους ΒΟ: ἀνεμάκτους Π 10. ἰδεῖν ΒΠ:
ἰδεῖν Ο 10-11. λειτουργίαν ΒΠ: λειτουργεῖαν Ο 11. οὐκ ἦν Β: οὐκ'
ἦν Π: οὐκῆν Ο διακρίνειν ΟΠ: διακρίναι Β 13. τὸν Ο: τὸν ἐκ τῶν Β:
τὴν Π ἀποτελοῦσιν ΒΠ: ἀποτελοῦσιν Ο 14-15. ἀγαλλομένων ΒΠ:
ἀγαλομένων Ο 20. παρῆν ΒΠ: παρῆν Ο δὲ ΟΠ: λείπει Β οὐχ ΒΠ:
οὐχ Ο 20-21. ὑπελάμβανεν ΒΟ: υπελάμβανεν Π 21. ἐγένετο ΒΠ:
ἐγένετο Ο ἰδιώτης ἔγραψα: ἰδιότης ΒΟΠ 22. πρεσβύτης ΒΠ: πρε-
σβυτης Ο οὐκ ἄρχων ΒΠ: οὐκάρχων Ο οὐχ ἡδὸν ἐν δι τῇ ᾠῃ
μεταγενεστέρα χειρὶ Νεολατίνου ἡδὸν puberum more Β: οὐχῆδὸν ΟΠ

πάντες σπεύδοντες συνελέγοντο πρὸς τὴν μακαρίαν καὶ ἀγγελικὴν ἐκείνην πανήγυριν ;

Ὡ πῶς φέρω τὸ πάθος καὶ μὴ τὴν ψυχὴν τῇ μνήμῃ τοῦ πάθους συναπορρήγνυμι ; Ὡ πῶς ζῶ καὶ ζῶν τὸ πάθος διεξίμι ; Ὡ πόσων 5 ἑστερήμεθα ὄντως οἱ τληπαθεῖς ἡμεῖς καὶ παντάλανες. Ὡ τίς οὐχὶ θανατᾶ πρὸς τὸ πάθος καὶ δακρῶν οὐκ ἔμπορεῖται τοὺς ὀφθαλμούς ; Τοιοῦτοις ἀγαθοῖς ἡ πόλις κεκόσμητο, τοιοῦτοις διήστραπτε τοῖς καλοῖς ὥσπερ τις οὐρανὸς ἄλλος ἢ ἥλιος ἐν οὐρανῷ διαυγῆς διαλάμπουσα πάντα τὰ πέρατα, οὐ σώματα καταφωτίζουσα μόνον, ἀλλὰ πολλῶν 10 πλέον καὶ τὰς ψυχὰς. Καὶ νῦν, φεῦ μοι, μιᾶς καιροῦ ῥοπῇ συνώχθετο πάντα καὶ συναπόλετο καὶ εἰς τὸ μηδὲν εἶναι κεχώρηκεν.

Ὡ τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς ἀπενκταίας καὶ δυσχεροῦς, ἣ συνώλεσε πάντα καὶ ἐξηφάνισε καὶ οἶον παγκόσμιον ἐπήνεγκε κίνδυνον. Ἀνατέταλκε μὲν ἡ ἡμέρα ἐπὶ χρηστοτέραις ἰσως ἐλπίσιν, ὥς ἄρα κρείττο- 15 νες τῶν πολεμούντων ἡμεῖς, τὸ δὲ ἦν γέλωσ σαφῆς καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα θρήνος ἀπαραμύθητος. Προσέβαλον μὲν κύκλῳ τοῖς τείχεσιν οἱ πολέμιοι, πάσας κινουῦντες τὰς ἐλεπόλεις, βοῶντες, ἐν χερσὶν οἰόμενοι καὶ πρὶν ἢ κρατῆσαι καὶ πρὶν ἢ πᾶσι καθαρῶς φανῆναι τὸν ἥλιον τοῖς τείχεσιν ἐπεπῆδων οἱ πολεμούντες ἡμῖν, μᾶλλον δὲ, τῶν τειχῶν πάλαι 20 καταπεπτωκότων, τότε συνέρρεον πάντες ἀθρόως ὥσπερ τι μελισσῶν σμήνος ἢ μονιῶν ἀγρίων ἀγέλαι, καὶ πρὶν ἢ λόγος πάντα ἦν τῶν πολεμούντων μεστὰ, ἀγυιαὶ, τείχη, οἰκίαι, περίβολοι ἱεροὶ καὶ νκοί, ἀγροὶ

1. σπεύδοντες QII: σπεύδοντες ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος σπεύδονας B
 συνελέγοντο B: συνηλέγοντο OII 3. ὦ ἐκ διορθώσεως τοῦ τὸ πρῶτον
 γραφέντος. ὦ Π: ὦ BO τὸ BII: τὸ O 4. συναπορρήγνυμι Π: συνα-
 πορρῦγνυμι O: συναποτίθημι B 5. Μετὰ τῆς λέξεως ἡμεῖς τελευτᾶ ἢ μο-
 νωθία, μένουσα κολοβή, ἐν γῶ Π παντάλανες O: παντάλανας B ὦ B:
 λείπει O 6. οὐκ O: λείπει B 7. διήστραπτε B: διήστραπται O
 8. ὥσπερ ἔγραφα: ὥσπερ BO διαυγῆς B: διαύγης O 9. ἀλλὰ B:
 ἀλλὰ O 10. ῥοπῇ B: ῥοπή O 11. συναπόλετο ἔγραφα: συναπόλετο
 ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος συναπόλετο B: συναπόλετο O 12. ἀπεν-
 κταίας B: ἀπενκταίας O 13. ἐξηφάνισε B: ἐξηφάνισεν O 14. ἄρα B:
 ἄρα O 15. γέλωσ σαφῆς B: ἀγγελος σαφῆς O 17-18. πάσας... βοῶν-
 τες, βοῶντες... τείχεσιν B: λείκουσιν O 19. ἡμῖν O: λείπει B 20. κατα-
 πεπτωκότων B: καταπεπτοκότων O ὥσπερ ἔγραφα: ὥσπερ BO
 μελισσῶν B: μελισῶν O 22. ἀγυιαὶ B: ἀγίαὶ O οἰκίαι B: οἰ-
 κεται O ἱεροὶ B: ἱεροὶ O

καὶ πάντα τὰ τῆς Πόλεως. Καὶ ἦν ἰδεῖσθαι θέαμα ἑλεεινὸν καὶ δακρῶν
 ἄξιον καὶ τοῖς ἰδοῦσι μόνον πιστὸν, μᾶλλον δὲ κάκεινοις οὐ πιστευό-
 μενον, ναοὺς καταπατούμενους αἰσχροῦς, εἰκόνας ὑβριζομένας βαρβα-
 ρικῶς, πρὸς δὲ καὶ νόμων πατρίων καὶ ἔθων καὶ τάξεων ὄντως, ἠρώων
 ἀναιρέσειν καὶ αὐτῶν πατρῶων τάφων ἀνόρουξιν, ἱερῶν ἐπίπλων διανο- 5
 μῆν, σκευῶν ἁγίων κατάλυσιν, οἰκίας πυρπολουμένας, παῖδας φονευο-
 μένους ἑλεεινῶς καὶ πᾶσαν ἡλικίαν θεριζομένην δεινῶς, ἡμᾶς αὐτοὺς
 ὑβριζομένους βαρβαρικῶς καὶ βίβη τῶν ἰδίων ἐξισταμένους, πλούτου,
 οἰκίας, συγγενείας αὐτῆς. Μήτηρ τότε δὴ τῶν ἑαυτῆς παίδων ἀπε-
 στερεῖτο καὶ χεῖρας μετὰ δακρῶν πρὸς ἱκετίαν ἐκτείνουσαν μὴ τῶν 10
 παίδων ἀπιστερῆσθαι ξίφος αὐτῆν, πρὶν ἢ τὰς χεῖρας ἐκτεῖναι, κατέ-
 τεμνεν. Πατὴρ ὑπὲρ παίδων ἱκέτευε καὶ ἅμα τῷ λόγῳ πεφονευμένους
 ἑώρα τοὺς παῖδας, καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῶν ἐστερεῖτο καὶ φίλος φίλων
 καὶ συγγενῆς συγγενῶν καὶ γέρον εἶπετο μὲν τῷ φόβῳ, τοῦ δὲ γή-
 ρους οὐκ ἔωντος κατέπιπτεν καὶ πίπτων κατεπατεῖτο καὶ κατετέ- 15
 μνετο, καὶ μήτηρ τοὺς ἑαυτῆς παῖδας ἀγκαλισαμένη συνεφρονεῖτο,
 καὶ διεγήγερτο μέλος γοερὸν καὶ θροῦς σύμμικτος ὥσπερ οὐρανοῦ κατα-
 πεσόντος ἢ γῆς μετανισταμένης καὶ κινουμένης καὶ ἀέρος ταραττο-
 μένου καὶ θαλάσσης πάντα κατακαλυπτούσης καὶ αἰθέρος καταπε-
 σόντος καὶ βρέμοντος, τῶν μὲν ἐλκομένων, τῶν δὲ φονευομένων, τῶν 20
 δὲ πεφονευμένων μὲν, ἑλεεινὰ δὲ καὶ λοισθια φθειγγομένων. Καὶ ἦν
 ἰδεῖν ὑπὸ βαρβάρων βαρβαρικῶς πολιὰς συρομένας, ἅς εἰκὸς ἦν καὶ
 τοὺς πολεμίους αἰδεῖσθαι, παρθένοισι ἐκ παρθενῶνων ἐξερχομένας, αἰ

1. τὰ ἔγραφα: λείπει ΒΟ ἑλεεινὸν Β: ἑλεηνὸν Ο 2. ἰδοῦσι Ο: εἰδόσι Β
 κάκεινοις Β: κακεῖνοις Ο 2-3. πιστευόμενον Β: πιστεύονται Ο
 4-5. πρὸς δὲ—ἀνόρουξιν (κῶδ. ἀνώρουξιν) Ο: λείπουσι Β 8. πλούτου Β:
 πλοῦτου Ο 9 τότε δὴ Β: λείπουσιν Ο 10. μετὰ δακρῶν πρὸς ἱκετίαν Ο:
 πρὸς ἱκετείαν μετὰ δακρῶν Β ἐκτείνουσαν ἔγραφα: ἐκτείνουσα ΒΟ
 11. ἀπεστερεῖσθαι ἔγραφα: ἀπεστερεῖσθαι ΒΟ ἐκτεῖναι Β: ἐκτεῖναι Ο
 14. συγγενῆς Β: συγγενεῖς Ο 15. ἔωντος Β: εῶντος Ο 16. ἑαυ-
 τῆς ἔγραφα: ἑαυτοῦς Β: εἰαυτοῦς Ο ἀγκαλισαμένη ἔγραφα: ἀγγαλισα-
 μένη ΒΟ 17. θροῦς Β: θρούς Ο 17-18. καταπεσόντος Β: κατελε-
 σόντος Ο καὶ κινουμένης Ο: καὶ κινουμένης καὶ κινουμένης Β
 19. θαλάσσης πάντα κατακαλυπτούσης καὶ Ο: λείπουσι Β
 19-20. καταπεσόντος Ο: ἐκπεσόντος Β 20. ἐλκομένων Β: ἐλκομέ-
 νων Ο 22. πολιὰς συρομένας Β: πολιὰς σειρομένας Ο 23. παρθε-
 νῶνων Β: παρθενόνων Ο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ Κ.Τ.Π.
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

μὴ ὅ τι ποτέ ἐστι Πόλις ἠδέσαν. Αἱ ἀγυαὶ πλήρεις νεκρῶν, τῶν μὲν ἐν τῷ φεύγειν πεφονευμένων, τῶν δὲ γενναίως μὲν ἀνδρισαμένων, οὐκ ἰσχυσάντων δὲ πρὸς τοσοῦτους. Πάντα θρῆνος, ἐπὶ πολὺ τοῦ ἀέρος διήκων· πάντα κοπιτός· πάντα δάκρυα, τῶν μὲν τὴν τῆς πατρίδος ἀνάστασιν θρηνωδούντων, τῶν δὲ τὴν τῶν συγγενῶν καὶ παιδῶν ἀπώλειαν καὶ τὴν τῆς πατρίδος βιαίαν ἀπόστασιν, πάντων δὲ τὴν αἰσχίστην δουλείαν καὶ ἀπροσδόκητον.

Ὡ, τίνων ἀκουόμενα ταῦτα δακρύων οὐ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐμπορεῖ; Τίς ἠλίθιος οὕτως καὶ λιθίνης καρδίας, ὃς μὴ δάκρυ τῶν ὀφθαλμῶν ἀποπέμπει καὶ τὰς τῶν δακρύων πρὸς τὸ πάθος ἀνορύττει πηγᾶς; Φεῦ, ἡμῖν αἱ τῶν ἀγαθῶν ἐλπίδες οἴχονται πᾶσαι, καὶ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν δυσχερῶν ἀπροσδόκητον, οὐδὲν τῶν ἀπευκταίων ἀνέλπιστον, μᾶλλον δ', εἰ χρὴ τάληθές εἰπεῖν, πάντα συλλήβδην τῶν δυσχερῶν ἀπροσδοκῆτως ὑπέστημεν καὶ νῦν οὐδὲν τῶν κακῶν ἡμῖν προσδοκώμενον. Οὐδὲν οὐχ ὅπερ τῶν ἀπευκταίων οὐχ ὑφιστάμεθα. Πάντα ἡμῖν ἀθρόως ἐπεγένετο καὶ τὰ πάλαι καὶ προσδοκώμενα. Καὶ νῦν οὐκ ἔστιν ὅπερ ὁ χρόνος ἐξεύροι τῶν δυσχερῶν, εἰ μὴ θάνατον εἶπρε, ὃν ἀσπαζόμεθα καὶ τῶν παρόντων ἐλευθερωτὴν περιμένομεν.

Ὡ τίνες ἐξ οἶων γεγόναμεν; Ποῦ ποτε οἴχονται αἱ παρ' ἡμῖν ἐλπίδες ἐκείναι; Ὡ πῶς διεσπάρημεν πανταχοῦ θέατρα ἰλιεῖνᾶ καὶ δακρύων ἄξιοι, καὶ πάντων ὀρώμενοι καὶ ἀκούμενοι δακρύων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκπληροῦμεν; Ὡ γῆ καὶ ἤλις καὶ οὐρανὸς καὶ ἀστέρες· ὡς γὰρ ἐμφύχοις ὑμῖν διαλέξομαι· οἶαν ἰδεῖν ὑπέστητε ξυμφορὰν, πῶς

1. ὅ τι ποτέ ἔγραφε: ὅτι ποτε ΒΟ ἠδέσαν Β: εἶδεσαν Ο ἀγυαὶ Β:

ἀγυαὶ Ο πλήρεις ἔγραφε: πλήρεις Β: πλήρη Ο 2. γενναίως Β: γενναίως Ο 3. τοσοῦτους Β: τόσοῦτους Ο θρῆνος Β: θρήνος Ο

4. διήκων Β: διηκόνουν Ο 5. θρηνωδούντων Β: θρηνοδοούντων Ο παιδῶν Β: τέκνων 8-12. ὦ τίνων—ἀπροσδόκητον Β: λείκουσιν Ο

8. ἀκουόμενα ἔγραφε: ἀκούμενα Β 10. ἀνορύττει ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφίντος ἀνορύττει Β 11. οἴχονται ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφίντος ὄχονται Ο

12. ἀπευκταίων Β: ἀπευκταίων Ο 13. τάληθές Β: τ'ἀληθές Ο

15. ἀπευκταίων οὐχ Β: ἀπευκτέων οὐχ' Ο 16. πάλαι καὶ Β: πάλαι Ο 17. ἐξεύροι Β: ἐξεύρει Ο εἶπρε Β: εἶπεις Ο 19. ὦ Β: φεῦ Ο οἴχονται Β: ὄχοντο Ο 20. ὦ Β: οἶμοι Ο πανταχοῦ Β:

πανταχᾶ Ο 21. ἀκούμενοι Β: ἀκουόμενοι Ο 22-23. ὡς γὰρ—

διαλέξομαι Β: λείκουσιν Ο 23. ὑμῖν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφίντος ἡμῖν Β οἶαν ἰδεῖν Β: οἶ οἶων ἂν εἶδεῖν Ο ξυμφορὰν Β: συμφορὰν Ο

δ' οὐ κατεπέσατε, πρὶν ἢ ταῦτα συμβῆναι, εἰ γε ὑμῖν ἀψύχοις οὖσιν
αἰσθησις ὁποσονοῦν ἐπιγίνεται τῶν δεινῶν ; Πλὴν ἀλλ' οἶμαι καὶ μέ-
χρι τῶν ἀψύχων ἀφικέσθαι νυνὶ τὴν ὑπερβολὴν τῶν δεινῶν. Σὺ δ' οὖν,
ὦ ἦλιε, πῶς μὲν ἐν ἄλλοις εἰς σκότος μεταβέβλησαι πάθεισιν, ἐνταῦθα
δὲ οὐ τοσοῦτον ἐφάνης παθῶν, ὅτε, καὶ εἰ μὴ πάλαι, νῦν γοῦν ἐχρῆν 5
σε τοῦτο παθεῖν; Ἄρ' ἵνα τοῖς πολεμίοις χάριση ἢ ὅπως ἡμῖν εἰς δῆλα
καταστήσας τὰ δυσχερῆ εὐγενῶς παράσχης ἀποθανεῖν ; Ἀλλὰ σὺ μὲν
τὰ δίκαια παῖων τοιοῦτος ἐφάνης ἡμῖν. Ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὅπως φιλο-
ζῶησαντες τοιαύτην ἀγενῶς ἰδεῖν ὑπέστημεν συμφορὰν.

Ἄλλὰ τίσι πρὸς τὴν δευτέραν χρηστέαν ἡμῖν συμφορὰν, τὴν μετὰ 10
τὴν συμφορὰν συμφορὰν καὶ μετὰ τὴν ζάλην ἑτέραν ζάλην καὶ τοσοῦ-
τον δυσχερεστέραν ὅσον μετὰ τὴν ἀφόρητον ἐκείνην ἐπῆλθεν ἡμῖν ;
Ἐάλω μὲν οὕτως ἡ πόλις δεινῶς, καὶ οἱ μὲν ἔκειντο μακαρίως ἀπο-
θανόντες, οἱ δ' ἔζων ἐν ἀφορήτοις δεινοῖς, παραμυθίαν ἰσως ἔχοντες
οὐ μικρὰν τὸ τοῦς ἐν τέλει καὶ πρώτους τῆς πόλεως ἐν τοῖς ζῶσιν 15
εἶναι καὶ πρὸς ἐλπίδας κρείττους τετάχθαι. Τὸ δὲ ἦν ἄρα δόλος σα-
φῆς καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα θρηνοῦ ἀπαραμύθητος καὶ τῆς τοῦ συνά-
γοντος γνώμης ἄξιον. Συνήγοντο μὲν οὖν ἰσως ἐπὶ προφάσει χρηστῆ,
καὶ πρὶν ἢ καθαρῶς συναχθῆναι τὴν τῶν καταδίκων ἀπόφασιν ἐξεδέ-
ξαντο, καταδίκως ἀποθανόντες οἱ μὴδὲν ἀδικοῦντες παρὰ βαρβάρων,
οἱ ἥρωες ὄντως καὶ παντὸς τοῦ κόσμου ἀντάξιοι, οἱ τοσοῦτον
ἐπ' ἀγαθοῖς λελαμπρυσμένοι ὅσον οὐρανὸς τοῖς ἀστρασιν ἐλλαμπρύνε-
ται. Ἀλλ' οἱ μὲν οὕτω καταψηφισθέντες ἐν τοῖς τῶν μακάρων νυνὶ

1. ὑμῖν B: ἡμῖν O 2. ὁποσονοῦν Ἰγραφα: ὁπωςονοῦν B: ὀλο-
σονοῦν O ἐπιγίνεται B: ἐπιγίνετο O 3. δεινῶν B: κακῶν O

4. πάθεισιν B: πάθει O 5. δὲ B: δ' O παθῶν B: παθῶν O
καὶ εἰ O: εἰ καὶ B 6. σε O: λείπει B χάριση O: χάριση ἐκ τοῦ τὸ
πρῶτον γραφέντος χάριση B ὅπως B: εἰπως O δῆλα B: δῆλω O

7. παράσχης B: παράσχεις O 8. δ' O: δὲ B 8-9. φιλοζῶησαν-
τες Ἰγραφα: φιλοζοῦσαντες BO 9. ἰδεῖν B: εἰδεῖν O συμφορὰν B:
συμφορὰν O 10. ἀλλὰ—ἡμῖν συμφορὰν B: λείκουσιν O 11. συμφο-
ρὰν συμφορὰν B: συμφορὰν συμφορὰν O 12. ἡμῖν O: ἡμῖν συμ-
φορὰν B 16-17. σαφῆς B: σαφῆς O 17. καὶ—ἀπαραμύθητος O: λε-
κουσι B πρὸς τὰ Ἰγραφα: προστὰ O ἀπαραμύθητος Ἰγραφα: ἀπα-
ραμύθητος O 19. συναχθῆναι τὴν τῶν O: τὴν τῶν B 20-21. παρὰ
βαρβάρων B: παραβαρβάρων O 21. ἥρωες ὄντως B: ἥρωες ὄντες O
22-23. ἐλλαμπρύνεται B: ἐλαμπρύνεται O

20-21. παρὰ
βαρβάρων B: παραβαρβάρων O 21. ἥρωες ὄντως B: ἥρωες ὄντες O
22-23. ἐλλαμπρύνεται B: ἐλαμπρύνεται O

20-21. παρὰ
βαρβάρων B: παραβαρβάρων O 21. ἥρωες ὄντως B: ἥρωες ὄντες O
22-23. ἐλλαμπρύνεται B: ἐλαμπρύνεται O

20-21. παρὰ
βαρβάρων B: παραβαρβάρων O 21. ἥρωες ὄντως B: ἥρωες ὄντες O
22-23. ἐλλαμπρύνεται B: ἐλαμπρύνεται O

ταλοῦσι χοροῖς, συνευφραϊνόμενοι τοῖς δίκαιοις καὶ τοῖς μάρτυσι συνη-
 δόμενοι. Οὐδὲ γὰρ ἐχρῆν τοὺς οὕτω γεννάδας καὶ λαμπροὺς ζῆν, τῆς
 Πόλεως ἐκ μέσου γεγενημένης. Οὔτε γὰρ τὴν πόλιν εἶναι χωρὶς ἐκεί-
 νων δίκαιον ἂν τις εἴποι, τοὺς οὕτω ταύτην κοσμοῦντας, οὔτε τού-
 5 τους ζῆν ἄνευ τῆς λαμπροτάτης ἐκείνης καὶ οὐρανίας πόλεως καὶ
 μηδ' ἂν πόλιν τῆς ἑαυτῶν ἀξίαν εὐρόντας καὶ τοῦ μεγέθους ἐκείνων
 χωρητικὴν. Ὁ δὲ καὶ καλῶς παιῶν ὁ πάντ' ἐφορῶν ὀφθαλμὸς ἐν τοῖς
 μακάρων καὶ οὐρανίους ἐνέταξε τούτους καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀποθα-
 10 νόντας χοροῖς, στεφάνων οὐ μικρῶν ἀξιώσας. Ἡμεῖς δὲ, φεῦ, ἐν τοῖς
 ζῶσιν ἵναπελείφθῃμεν, γόους καὶ δάκρυα καὶ ἀφορήτους ὀδύνας ἐπι-
 μέτροῦντες.

4*

[Ἄνωνύμου μονωδία].

ὦ τῆς κοινῆς ἀθλιότητος· ὦ βαρείας καταδίκης· ὦ τοῦ ἐξ ἀρχῆς
 ἐπιανεχθέντος ἡμῖν ἐπιτιμίου διὰ τὸ πικρὸν ξύλον καὶ τὴν δεινὴν ῥα-
 15 θυμίαν καὶ τὴν ἄλογον τοῦ καρποῦ μετάληψιν καὶ τὴν τῆς ἐντολῆς
 τοῦ θεοῦ παρακοήν. ὦ πικρὰ τοῦ θανάτου δρεπάνη, οἶαν καὶ νῦν
 ἡμῖν ἐπήγαγες συμφορὰν, οἶον ζωῆς ἄσταχυν ἐξεθέρισας, οἶον φυτὸν
 εὐθαλὲς καὶ κατάκαρπον ἐξορώρυχας, οἶαν ἄμπελον εὐθηνοῦσαν ἐκτέ-
 20 τμησας. ὦ τῆς κοινῆς ζημίας. Πόθεν ἄρξομαι τῶν ὀδυρμῶν; Ἄνα-
 ξάινει τὸ πάθος τὰς πρότερον συμφορὰς, καὶ ὧν πρὸ μικροῦ πολλῶν
 καὶ πολλαῖς ἱσπερήμεθα θαυμασίων ἀνδρῶν ὑπομιμνήσκει. Τοῖς μὲν

1. χοροῖς B; χωροῖς O 2. ἐχρῆν B; ἐχρῆν O 3-4. εἶναι χωρὶς ἐκεί-
 νων O; χωρὶς ἐκείνων εἶναι B 4. τοὺς—κοσμοῦντας ἰγράφη πάντως
 οὕτως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως ἀντὶ τῶν—κοσμοῦντων 6. μηδ' ἂν B;
 μηδὲν O ἀξίαν ἰγράφη; ἀξίας BO 7. ὁ B; ὁ O 8-9. καὶ—ἀποθα-
 νόντας B; λείκουσιν O 9. χοροῖς B; χωροῖς O δὲ φεῦ B; δ' O Μετὰ
 τὸ ἐπιμετροῦντες ἐν τῷ B :- Τέλος. σχεδιάσμα. ἰγράφη ἐν τῇ αἰνῶ :-

* Περιλαμβάνεται ἐν φ. 232^a-233^a τοῦ ὑπ' ἀρ. 2075 κώδικος τῆς Ἑθνικῆς βιβλιο-
 θῆκης Παρισίων, γραμμίνου τῷ 1439 ὑπὸ Ἰωάννου Εὐγενικοῦ.

14. δεινὴν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος δανὴν

γε πλείοσι μεταστᾶσιν εἶχεν ὄθιν ἂν τις παραμυθῆσαιτο, γῆρα τε καὶ νόσφ τρυχωθείσιν ἐνίοις καὶ ἀποχρῶντως τῷ βίῳ καὶ τῇ παρουσίᾳ ζωῆ λειτουργήσασιν, ἑτέροις δ' αὖ ἐν νεότητι μὲν, ἀμφιβόλως δ' ἂν οὕτως οὖσιν, εἰ γενναῖον τὸν καρπὸν προενέγκοιεν. Ἐνταῦθα δὲ τί ποτε τοιοῦτον ἡμῖν παραμύθιον; Τί τῆς πληγῆς ἔσται φάρμακον; Πρὸς τί 5 βλέψαντες ἑαυτοὺς ἀνακτησαίμεθα; Οὐχ ὡς ἐν ἀκμῇ μεσημβρίας οἶον τις ἐκλαλοῖπῳ; ἥλιος καὶ γνόφον καὶ σκότος καὶ ζάλην καὶ δεινὴν ἀμορφίαν καταχέας ἡμῶν; Οὐχ ὡς πηγὴ δειδῆς οἶον καὶ πότιμον ἀφθόνως τοῖς διψῶσι βλύζουσα συνεχώσθη; Οὐχ ὡς παρὰ τὰς διεξόδους τῶν θείων ὑδάτων πεφυτευμένος θεοφιλῆ καρπὸν τὸν μὲν 10 ἔδωκε, τὸν δὲ ἐδίδου, τὸν δὲ, πιπτέτω φθόνος, καὶ δώσειν ἔμελλεν ἐν καιρῷ; || Ἄλλ' ἀπερρῦν, ἄλλ' ἀπήνησεν, ἄλλ' ἐκκέκοπται, μᾶλλον φ. 233^ε δὲ πρὸς ἄλλον κόσμον καὶ ἄλλον λειμῶνα μεταπεφύτευται.

Ἐλκομαι τῇ μνήμῃ πρὸς τὴν ὄψιν ἐκείνην, εἶδος ἐκείνο, μορφήν ἐκείνην, τὴν θεοειδῆ καὶ κρείττω ἢ κατ' ἀνθρώπον, φθογγὴν πά- 15 σης μουσικῆς ἀρμονίας θελκτικωτέραν καὶ σειρήνων ἀπασῶν ἐπαγωγότεραν καὶ παντὸς μέλιτος ἡδυτέραν. Τίς Ὀρφεὺς ἢ Θάμυρις, τίς ὀμηρικὸς Νέστωρ λιγύς ἀγορητῆς οὐχ ἥττων παραβαλλόμενος; Τίς μὲν ἦθος μᾶλλον ἐκόσμησε καὶ γλῶτταν ἐπαίδευσε καὶ ὄμμα ἡμέρωσε καὶ τοὺς πόρρωθεν πρὸς ἑαυτὸν εἴλκυσε, καὶ παρακατ- 20 εἶχεν ἐλκύσας ἀρρήτοις δεσμοῖς κατὰ τὴν μαγνήτιδος λίθου δύναμιν; Τίς δὲ κρείττον τῷ μεγαλοπρεπεί τὸ μέτριον κεκέρακε φρόνημα καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς ἰμβριθῆς τῷ προσηνεὶ τοῦ ἦθους ἀνίσταίεν, ὡς μηδὲν θάτερον ὑπὸ τοῦ ἐτέρου μηδ' ὅπως οὖν παραβλάπτεσθαι; Τίς ἀρετὴν μᾶλλον ἐτίμησεν ἢ κακίαν ἐκόλασεν; Τίς οὕτω μισοπόνηρος τὴν γνώ- 25 μην καὶ ἅμα φιλάγαθος καὶ φιλάνθρωπος; Τίς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἀληθείας τέλειον μῖσος μεμίσηκεν ἢ τοὺς φίλους μᾶλλον ἠγάπησεν; Ἐγὼ δὲ σε ἤλπίζον, ὦ πάντα ἄριστε, ταῖς τωσαύταις καὶ τηλικαύταις τῶν θείων ἀνδρῶν εὐχαίς μὴ ἂν ποτε μηδὲν δεινὸν ὄλωσ παθεῖν, μηδὲ τωσαύτην ἡμᾶς ὑποστῆναι διὰ σὲ ζημίαν καὶ συμφορὰν, 30 ἄλλ' εἰ μὴ ἀθάνατον, ἄλλ' οὖν ἐν γῆρα μακρῷ κρείττω διαμείναι τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν. Νῦν δὲ πόθεν τοσοῦτον ἀνιαρόν; πῶς ἢ τωσαύτη

1. τὲ 9. τας 16. ἀρμονίας ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἀρμονίας
24. μὴδ 32. ἀνθρωπίνων διὰ προσθήκης συνεσιγμένου ν εἰς τὸ γραφέν τὸ
πρῶτον ἀνθρωπίνων ἀνιαρόν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἀσ. . .;

συμφορά; πόθεν ἡμῖν τοσοῦτον πένθος, ἢ πάντως, ὡς ἔοικε, διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος τῶν ὑμετέρων κακῶν καὶ τηλικούτου ἡμῖν ἐπῆλθε δεινόν, καὶ ὅσον πρὸ μικροῦ ταῖς σαῖς ἐνευφραίνόμεθα χάρισι, τοσοῦτον ἤδη καὶ πολλῶ πλείον πενθοῦμεν αἰφνης πάντων ἰστερημένοι.

5 Μὴ ὄρελον ἰδεῖν τὸ πλῆθος τῶν ἐκ θεοῦ σοι χορηγηθέντων καλῶν ἢ
 233^ε τῶς ἰδῶν, ἀλλὰ μὴ ἐκ παιδός, μηδὲ συνεχῶς || ἀεὶ, εἰ δὲ καὶ τοῦτ'
 ἦν ἀνάγκη, ἀλλὰ μὴ νῦν μάλιστα διατεθῆναι καὶ οἶον προσεμψῆναι
 σοὶ καὶ τὰ πάντα ἐν πάσι γενέσθαι. Οἴμοι' σὲ μὲν παρεμυθούμην πρό-
 10 τερον ἤδη πέρυσιν ἐπὶ τῇ τῶν φιλοτάτων ἀποβολῇ καὶ φιλοσοφῆσαι
 τὸ πάθος καὶ γενναίως ἐνεγκεῖν. παρεκάλουν· ἐλάνθανον δὲ ἄρα μετ'
 οὐ πολὺ τῶν ὁμοίων αὐτὸς πρὸς τινος δεησόμενος ἐπὶ σοί.

5.

[Ἀδήλου μονωδία ἀκέφαλος]*

... Ἠφάνισται τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα θεάματα, τὸ ἀρχαῖον καὶ
 μεγαλοπρεπὲς τῆς βασιλείας Ῥωμαίων ἐντρούφημα. Ὡ θείων οἰκῶν
 ἐκείνων λαμπρότητες καὶ κόσμοι καὶ περιφάνειαι, παντὸς σεβασμοῦ,
 15 πάσης αἰδοῦς, πάσης εὐλαθείας ἀξιούμενα καὶ μόνον ὁρώμενα. Ὡ
 σεπτῶν εἰκόνων φιλοκαλία καὶ φιλοτιμία. Ὡ κειμηλίων ἱερῶν ἀστρα-
 παὶ καὶ πάντιμος αἶγλη καὶ πάναγνα κάλλη. Ὡ βίβλων θεοσόφων
 θησαυροὶ καὶ χρήσεις νόμιμοι καὶ κατὰ καιρὸν ἐν παντί τῷ τῆς χρείας.
 Ὡ πάντ' ἀλλήλων πολὺ τὸ ἐφάμιλλον ἔχοντα τοῖς ἄνω τὰν μέσοις
 20 τὰ κάτω καὶ πάντα πάσιν ἀντιστίλβοντα πάση ἐπιμελείᾳ τοῖς ἄνω
 καὶ περίξ τὰ κατ' ἴδαφος, μικροῦ καὶ πατεῖσθαι δῖος ἐμποιοῦντα. Ὡ
 τάξις ἱεροτελεστίας ἀπάσης καὶ τύποι καὶ τρόποι καὶ ἀρετῆς ἀπάσης
 διατάγματα τελεσφόρα, πάσης σεμνότητος, πάσης εὐαρμοστίας, πά-
 25 σης θεουργοῦ καὶ θεοπρεποῦς διαθέσεως, θειασμοῦ καὶ ῥαστώνης ἀρ-

6. μηδὲ 7. προσεμψῆναι

* Περιλαμβάνεται ἀκέφαλος ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι Suppl. grec 681, σ. 71^ε.

12. ἠφάνιστη ταπολλά τὸ ἀρχαῖον τὸ ἀρχαῖον 13. βασιλείας
 15. πάσης 16. ἱερῶν 17. πάνανα 22. ἀπάσης 24. θεούργου

ρήτου γαλήνης τε καὶ γλυκυθυμίας δημιουργά ταῖς ψυχαῖς καὶ κρά-
σεως θεολήπτου αὐτόθεν τοῖς χρωμένοις πᾶσι, τοῖς ὄρωσι, τοῖς ἐντυγ-
χάνουσιν. Ὡ θεῶν ὕμνων κρότοι καὶ χορεῖαι πάνσεμνοι καὶ παντός
ἐνθουσιασμοῦ χορηγοί. Ὡ μέλη χαριστήρια θεοῦ καὶ τῶν θεῶν δοξα-
στήριά τε καὶ ἱκετήρια, τοῖς ἀγγελικοῖς καὶ ἐπουρανόις, ὡς εἶπειν, 5
πρέποντα συμφωνά τε καθ' ἅπαξ καὶ παραπλήσια τακταῖς τῆς ἡμέ-
ρας ὥραις καὶ σχεδὸν πανημέρια, τακταῖς τῆς νυκτός καὶ μὴ ἔτι φ. 74c
πάντοχα. Ὡ τῶν ἀντιφθόγγων καὶ ἀντιφώνων ἄσμάτων τοῖς ἐκατέρω-
θεν θιασώταις καὶ λατρευταῖς τῆς θείας ἐν πρώτοις μεγαλειότητος.
Ὡ συνόδων αὐτοῖς κοινῶν, ἧ δὴ καὶ νομίζεται, τοῖς ὕμνοις. Ὡ δια- 10
στάσεων ὡσαύτως ἡ δεῖ. Ὡ σιωπηλῆς ἐν γαλήνῃ τῶν λογισμῶν ἀνθ-
ομολογήσεως τῷ δεσπότη. Ὡ μεγαλοφώνου δοξολογίας καὶ βακ-
χίας εὐήχου σὺν τῷ σεμνῷ καὶ πάνυ κοσμίῳ. Ὡ πρόοδοι καὶ φω-
ταύγειαι πλούσιαι καὶ λαμπρότητες δαψιλεῖς. Ὡ συστολαὶ καθ' ἅπαξ
εὐσχήμονες καὶ μετριότης ἅπασα τῷ πρὸς θεὸν δεῖ, πᾶν ἀποδιδούσα 15
τῷ δεσπότη σὺν τῷ ταπεινῷ καὶ δυσωπητικῷ τίμιον. Ὡ μοναστῶν
φροντιστήρια κοσμιώτατα καὶ μάλα τοῖς οἰκείοις ἤθεσιν ἐμπρέποντα.
Ὡ σεμνότητος μεγαλόφρονος ἐπὶ θειασμοῖς καὶ πᾶσιν ἤθεσι καὶ τρό-
ποις εὐσχήμοσι.

Ταῦτ' οἶμοι, πάντα, δέσποτα θεῖ πάντων ἐπόπτα καὶ κυβερνήτα, 20
νῦν οἴχεται, καὶ πατεῖ σου καὶ βεβηλοῖ τοὺς ἱεροὺς οἴκους καὶ τὰς
σὰς ἐστίας καὶ τὰ πάνσεμνα τῶν σῶν μυστηρίων καὶ τελετῶν οἴκη-
τήρια μιαιφωτάτων καὶ βδελυρῶν καὶ δυσσεβάστων ἀνδρῶν καὶ ἀλι-
τηρίων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῆς περὶ σὲ θεοσεβείας πλήθη.
Ὡ πῶς καὶ λέγων καὶ μεμνημένος ζῆν ὅλως οἴός τέ εἶμι καὶ οὐκ αὐ- 25
τόθεν αὐτίκα ἐκλείπω τὸ ζῆν; Ἐγωγέ τοι τάξει λαμβάνων εἰς νοῦν
ἐκάστοτε, λαμβάνω δὲ συνεχῶς ἦ, τό γε ἀληθέστερον εἶπειν, ἀδια-
λείπτως· οὐ γὰρ ἔχω λήθην τρόπῳ γέ τιτι τούτων παθεῖν || πρὸς βραχὺ φ. 75c
καὶ ἴσως ἐρῶν καὶ βουλόμενος καὶ τῆς τοσαύτης συμφορᾶς ἀποστῆσαι
τὸν νοῦν· αὐτίκα αὐτόθεν λύομαι τὸ ζωτικὸν τῆς καρδίας πνεῦμα καὶ 30

1. τὲ γλυκυθυμίας 2. ὄρωσι 4. ἐνθουσιάζομαι θεῶν
6. συμφωνά καθάπαξ τακτοῖς 7. ὄροις τακτοῖς
14. καθάπαξ 22. τελετων Ἀντὶ τοῦ μιαιφωτάτων ἤρχισι τὸ πρῶ-
τον γράφων μικρ 25. ζῆν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ζω τὲ 26. τὰ
κεῖ 28. προσδραχὺ

ζοφοῦμαι. Οὐ μὴν ἀλλὰ τὴν πρόσφατον ταυτηνὶ καὶ ἐξ ὑπογυίου
 συμβᾶσαν συμφορὰν ἀναλογιζομένῳ ἔπεισέ μοι αὐτίκα ἀναπολεῖν τὸ
 ἀνέκαθεν μέγα πτώμα τῆς παμμήκους πάλαι Ῥωμαίων ἡγεμονίας,
 ἣν ὁ χρόνος οὐκ αἶδ' ἀνθ' ὄτου τίσι τε λόγοις προνοίας κατ' ὀλίγον
 5 ἐκ μακροῦ φθίνουσαν καὶ τῆς οὐσίας καὶ τῆς ἀκμῆς ὑπορρέουσαν συν-
 ἤλασεν εἰς στενὸν κομιδῆ, ἢ μᾶλλον, ὡς περ ἐκ κύκλου μεγίστην τὴν
 περιφέρειαν ἔχοντος, εἰς κέντρον περιστήσας τὸ μῆκος ἐκείνο καὶ τὴν
 ἀκμὴν, νῦν καὶ τὸ κέντρον ἠφάνισε.

Τίς γὰρ ὅλως τοσοῦτου πράγματος γένοιτ' ἂν ἀμαθῆς, τίς δ' οὐ-
 10 τως ἀναίσθητος; Ἐκ τῶν παλαιῶν λειψάνων ὁ χρόνος αἰεὶ θησαυρί-
 ζει καὶ τῆς ἐθίμου μέχρι νῦν ἀγωγῆς καὶ καταστάσεως, ὅστις μὴ
 ξυλλογίζοιτο τὰ φθάσαντα τῆς μεγίστης καὶ παμπληθοῦς τύχης καὶ
 ἀρετῆς καὶ παντοίας εὐεξίας τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας. Βρετανικαὶ
 πρὸς ἰσπέραν νῆσοι καὶ ὑπὲρ Εὐφράτην πρὸς ἔω καὶ ὑπὲρ Ἰστρον καὶ
 15 Γερμανοὺς καὶ Κελτιβήρας καὶ Τάναϊς καὶ Καύκασος καὶ Κασπία
 θάλασσα πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς νότον ὑπὲρ Αἰθιοπας εἰσω καὶ τὴν
 Ἀράβων εὐδαιμονίαν καὶ κατὰ Λιβύην ὅσον οἰκούμενον τὰ Ῥωμαίων
 φ. 75ε ὠρίζοντο μήκη καὶ θάλασσα πᾶσα καὶ ὅση κατὰ θάλασσαν ἰ||ν νῆ-
 σοις οἰκησις ἐν μέσῳ τῆς κατὰ Ῥωμαίους ταύτης ἡγεμονίας, ὅσα
 20 καὶ ποταμῶν ῥοαὶ τινες ἐν μέσῳ χώρας ἤστινοςοῦν.

Νῦν δὲ κατέστη καὶ γέγονεν ἐν στενῷ κομιδῆ ἢ μᾶλλον ἠφάνισται
 καὶ ἐξήλειπται τέλειον, καὶ γεγόναμεν τίνων οὐκ ἀθλιώτεροι, ταπεί-
 νωθέντες ἐκτόπως καὶ οἶον ὑπὸ θηρίων ἀγρίων ἀναρπαζόμενοι, καὶ
 σβέννυται μὲν ὑπὸ τῶν ἀσεβούντων ἐχθρῶν τὰ Χριστοῦ μου δόγματα
 25 καὶ μυστήρια, καταπατεῖται καὶ βεβηλοῦται τὰ θεῖα, οἱ δὲ τοῦ με-
 γάλου καὶ περιδόξου καὶ παντίμου καὶ περιφανοῦς ἐκείθεν ὀνόματος
 ἐπώνυμοι καὶ τῆς μεγίστης καὶ παναμώμου θρησκείας λατρευταὶ καὶ
 προσκυνηταὶ θεάμα, οἴμοι, ἐλεεινὸν, ἄτιμον ἐμπνέοντες καὶ δούλειον
 ἡμᾶρ ἄγοντες ὅσοι μὴ τὸ ζῆν ἀπίθαλον μαχαίρας γενόμενοι παρ-
 30 ἀνάλωμα, ὑπ' ἀνόμων ἐλκόμενοι καὶ ἀτιμαζόμενοι, οἱ τῆς εὐγενοῦς

1. ταυτηνὶ ὑπογυίου ἀντὶ τοῦ πρώτου υ γραφέντος τὸ πρῶτον α

4. κατολίγον 6. μᾶλλον 9. τοσοῦτου τίς 10. ψάνων
 12. πανπληθοῦς 13. βρετανικαὶ 16. βορρᾶν 19. ταύτης
 25. ταθεῖα 30. ἄγοντας

ἀγωγῆς, τὰ τῆς παμμήκουσ ἐλευθερίας θρέμματα, οἱ τῆς πολιτικῆς ἀγλαίας καὶ χάριτος ὄρητες, οἱ τῶν ἰθῶν κοσμήτορες καὶ τῆς ἐν ἡθῆι καὶ λόγοις καὶ πράξεσιν ἀρετῆς τὰ περιφανῆ βλαστήματα καὶ περιδοξα.

Οἴμοι τίς ἂν τούντεῦθεν γίνωμαι καὶ ποῖ τράπωμαι; Τίς δώσει τῇ 5 κεφαλῇ μου ὕδωρ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὰς δακρῶν, Ἰερμίας ρησί. Τίνα φωνὴν ἱπαρήσω ἀρκοῦσαν ἐξαγγελίαι τὴν συμφορὰν; Ποῖαι πηγαὶ δακρῶν κακοῖς τοσοῦτους ἀρκέσουσι; Τίς λόγος ἐξισωθῆναι τῷ πάθει δυνήσεται; Ὡ τῆς ἀποφράδος ἐκείνης ἡμέρας; || Ἴνα σ. 76^α τι, ὦ ἦλιε, ἀνατολὴν τηνικαῦτα ἠνέσχου, καὶ οὐ παλίνδρομος ὑπὸ 10 γῆν ἐξ ἔω πρὸς ἐσπέραν παρήλασας; ἀνασχὼν δῆ; Διὰ τί μὴ τὰς ἀκτῖνας συστειλάς καὶ τῇ συμφορᾷ ζοφωθείς τὴν οἰκουμένην σκότους ἐπλήρωσας; Ὡ καταγιγῶς ἐκείνης, ὦ λαίλαπος, μᾶλλον δὲ σκηπτοῦ καὶ τυφῶνος, ἄφνω τὰ καθ' ἡμᾶς μίᾳ προσβολῇ ἀνατρέψαντος. Ὡ μηχανημάτων ἐκείνων καὶ ἐλεπόλειων, οἳ; ἐσείσθη καὶ κατέπεσε 15 τείχη, φιλοτίμως ἄγαν καὶ σθεναρῶς τὴν ἀρχὴν ἐγερθέντα καὶ μέχρι τοῦδε ἄσειστα καὶ ἀκατάθρατα διαμείναντα. Ὡ συμφορᾶς ἀπραμυθῆτου, ὦ δυστυχῆματος μηδεμίαν ἐπιδεχομένου ὑπερβολὴν. Ὡ ξίφους ἐκείνου, ὦ χειρὸς παλαμναίας τὸ ξίφος ὠθούσης, ὑφ' οὗ ὁ πιστῶς βασιλεύων τρωθεὶς ἔπεσεν, ὁ τῷ πολιούχῳ ἐπώνυμος, ὁ πολλῶν βασι- 20 λέων ἀπόγονος, ὁ μηδενὸς τῶν τῆς βασιλείας ἀπολάυσας καλῶν πλὴν αὐτῆς τῆς προσηγορίας, ὁ τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων ἑαυτῷ συναναιρεθεῖσαν ἐνθάψας. Ἄλλ' ὁ μὲν βασιλεύων ἐννόμως ἔπεσεν, ἡ βασιλις ἰάλω, οἱ δὲ προϊστάμενοι τῶν ἐπάλλεων καὶ τειχῆρεις κύκλω τῇ πόλει οἷς εἶχον μηχανώμενοι σωτηρίαν, τὴν κακὴν ἀγγελίαν δεξάμενοι 25 καὶ τὸν πόλεμον χύδην περιμόντα εἰσω τειχῶν ὄρωντες, οἱ δυστυχεῖς τῆς στάσεως ἀκόσμως ἐξέπιπτον, ἐσφάττοντο, ἤγοντο· γυναῖκες ὕβριζοντο ἰλλεινῶς, παμπληθεῖς || ἐξηνδραποδίζοντο. Ὁ δὲ γε πολέμιος, σ. 76^β τὸ μέγα παραστησάμενος ἄστῳ, θριαμβεύων εἰσῆει, τὸ τῆς Ἄγαρ γέννημα κατέσχε τὴν κληρονομίαν ἡμῶν, ὁ βύθιος δράκων, ὃν ἡ τύχη 30 καθ' ἡμῶν ἐξέθρεψε καὶ ἐγέννησε, κατέπιε τὴν πόλιν ἡμῶν, τὸ τῆς ἱρημώσεως βδέλυγμα ἔσται ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ νέος Ναβουχοδονόσορ

5. ποι 10. τί 11. ἐσπέραν διατίμη 12. ἀκτῖνας 14. ἡμας
16. τήχη 19. πιστὸς 20. τρωθεῖς 24. τειχῆρεις 29. παρα-
στύσάμενος θρυαμβεύων

ἐκάκωσεν ἡμᾶς ἐφ' ἑτοίμοις τοῖς βασιλείοις καὶ πολλῶν καὶ μεγάλων
 εὐσεβῶν βασιλείων μεγαλουργήμασιν, ὁ τύραννος ὁ νόθος, Ἄδερ ὁ
 ἀλιτήριος, ὁ φύσει πολέμιος διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν εἰσῆκται τρο-
 παιουχῶν, αἵμασι πιστῶν ἐπιχαίρων καὶ ὡς περ τι σαρκοβόρον θηρίον
 5 τῇ πτώσει τῶν Χριστιανῶν ἀκορέστως ἐντρυφῶν καὶ ἐνσεμνυόμενος.

Ὡ τῆς ἀνοχῆς σου Χριστέ, ὦ τῶν σοφῶν σου κριμάτων. Οὐ δύνα-
 μαί φέρειν τὸν ὄδυρόν, οὐκ ἰσχύω τὴν τῶν δακρῶν ῥοὴν ἐπισχεῖν,
 οὐκ ἐξυπηρετεῖ μοι ὁ νοῦς, ἡ γλῶττα, αἱ χεῖρες πρὸς ἐξαγόρευσιν
 τῶν ἀνηκέστων δεινῶν. Τί ἂν τις ἐκτραγωδεῖη πάντα τὰ τότε δεινὰ,
 10 μᾶλλον δὲ τίς ἂν, καί περ μάλα βουλούμενος, δυνηθεῖ; Σιγήσω τοιγα-
 ροῦν καὶ τῇ ἐνδομυχούσῃ μου τῇ πολυτλήμονι καρδίᾳ φλογὶ κατ' ὀλί-
 γον δαπανηθήσομαι ὡς εἰ φρύγιον.

Ἄλλὰ λόγους ἀποδοῦναι καὶ αἰτίας εὑρεῖν οἷς ἡ μεγάλη τοῦ θεοῦ
 πρόνοια ταῦτα παραχωρεῖ γίνεσθαι οὐ τοῦ παντός, ἢ, βέλτιον εἰπεῖν,
 φ. 77-|| οὐδενός. Τίς γὰρ ὅλως ἰκανός τῇ οἰκείᾳ φύσει, μὴ μόνος ἄνθρωπος,
 16 ζῶν θνητὸν καὶ ῥευστῆς φύσεως, ἀλλ' ἤδη καὶ ἄγγελοι τῇ αὐλίᾳ
 καὶ τῷ νοερῷ καὶ ἀπλῷ τῆς οὐσίας ἀθάνατοί τε ὄντες καὶ τοῦθ' ὅπερ
 λέγονται νόες καὶ θεῶ πλησιάζοντες καὶ τῇ ἐκείθεν ἀποπαλλομένη
 ἀρρήτῳ ἀγλῆ καὶ ἀκαταλήπτῳ λαμπρότητι ἐκματτόμενοι μυστήρια
 20 κατανοῆσαι θεοῦ καὶ νοῦν ἀνιχνεύσαι ἀνεξερεύνητον πάντη καὶ ἄλη-
 πτον; Μόνος γὰρ ὄντως ἐστὶ θεὸς ὁ πάντα ἀρρήτῳ σοφίᾳ καὶ ἀγαθό-
 τητι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παραγαγὼν καὶ τόνδε μορφώσας τὸν ὀρώμενον
 κόσμον, τάξει ἀνεκφράστῳ καὶ ἀπείρῳ δυνάμει κυβερνώμενον καὶ
 οἰκονομούμενον, καὶ μόνος αὐτός ἐστιν ὁ κυβερνῶν καὶ συνέχων τὰ
 25 σύμπαντα καὶ πάντα τῇ πρὸς ἑαυτὸν ἐπιστροφῇ κινῶν αὐτὸς μὴ κι-
 νούμενα. Πρόδηλον δ' ὅτι, ἀγαθὸς ὢν φύσει ἢ μᾶλλον αὐτάγαθος,
 παντοδύναμός τε καὶ αὐτοσοφία ἀνείκαστος, ὅσα βούλεται καὶ ποιεῖ,
 βούλεται δὲ πάντ' ἀγαθὰ, καὶ περαίνει, ὡς μὴ δ' ἐνεῖναι ὅλως δια-

4. ἐπιχαίνων ὡς περ 17. ἀπλῶς ἀθάνατοί 18. ἐκείθεν ἐκ
 διορθώσεως ἀδιαγνώστων τινῶν ἄλλων γραμμάτων 19. ἐματτόμενοι

20. ἀνίχνεῦσαι 23. Πρὸ τῶν τάξει — κυβερνώμενον προηγούμενον
 τάξει ἀνεκφράστῳ καὶ ἀπείρῳ δυνάμει κυβερνώμενον κόσμον διαγε-
 γραμμένα 26. πρόδιλον

νοήσασθαι ἄμεινον. Πρόεισι δὲ ἡ ἄπειρος αὕτη καὶ συνεκτικὴ καὶ ἄρ-
 ρηκτος τοῦ παντός οἰκονομία οὐ μόνον ἐπὶ τὴν κοσμικὴν καὶ καθό-
 λου κυβέρνησιν τοῦ παντός καὶ τῶν ἀξιολόγων μερῶν αὐτοῦ, ἀλλ'
 ἤδη καὶ τὰ λεπτότατα τοῦδε μόρια, ὡς || μηδὲν ὅλως ἰθύνεσθαι ἢ
 κινεῖσθαι ἢ μεταβάλλεσθαι ἀθεῖι μηδέ τι τῶν ὀπηοῦν ἔξω τιλεῖν τῆς 5
 πάντα περιλαμβανούσης καὶ περιεχούσης ἀκαταλήπτου προνοίας. Οἰ-
 κονομεῖται τοίνυν καὶ οἶονεὶ οἰακοστροφεῖται πάντα χειρὶ θεοῦ καὶ
 δυνάμει, μηδενὸς τὸ παράπαν αὐτομάτως εἶτ' ἀλόγως γιγνομένου καὶ
 ἀναίτιως· ἐξήρηται δὲ πάντα ἐξῆς τῆς ἄνω διοικουσίας σοφίας, τὰ
 καθόλου, τὰ μερικὰ, τὰ μέγιστα, τὰ ἐλάχιστα, τὰ μέσα, ἀρρήτῳ 10
 διοικήσει ἀλληλουχοῦμενα καὶ διαταττόμενα. Πάντα τοιγαροῦν ὑπέρ-
 ευγε πηδαλιουχεῖται, καὶ πᾶσι θεὸς διατεῖ συμφερόντως καὶ πᾶσιν
 ἐφίεται, τὰ λυσιτελοῦντα ἐφαρμοζῶν ἐκάστοις ἀνεκφράστῳ σοφίᾳ καὶ
 ἀπείρῳ δυνάμει, πάντ' εἰδῶς, τὰ τ' εἶοντα τὰ τ' ἐσόμενα πρό τ' εἶοντα
 συντηρητικῶς συνέχει καὶ θεοπρεπῶς κυβερνᾷ, ὥστε τῶν γινομένων 15
 μὴ χρῆναι ὅλως ὁ τιποτοῦν νομιζεῖν κακὸν μηδ' ἐπὶ κακῷ καὶ ὀλίθρῳ
 ζυμβαῖνον· οὕτω γὰρ ἂν κακῶν αἰτίαν περιάψαιμεν τῷ παναγάθῳ
 καὶ παναρίστῳ θεῷ, οὐ τί ποτ' ἂν γένοιτο τοῖς εὐσεβεῖν πρειλομένοις
 ἀτοπώτερον ὅλως ἢ ἀσεδέστερον; Τῶν μέντοι φαινομένων κακῶν ὅσα
 μὲν τῶν ἐφ' ἡμῖν καὶ τῆς ἡμετέρας θελήσεως τυγχάνει ὄντα ἐκτόκια, 20
 ταῦτ' οὐκ εἰς θεόν, ἀλλ' εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς εἰκότως ἀναχθεῖη καὶ τού-
 των ἡμεῖς αἰτίοι ζῆν δίκη λεγοίμεθ' ἂν· ὅσα δ' οὐκ εἰσὶ προαιρέσεως,
 ἀλλὰ μὴ βουλομένοις ἡμῖν, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ παντὶ σθένει ἀποτρε-
 πομένοις καὶ φεύγουσιν ὁμῶς ζυμ[βαίνει].

1. Τῶν πρόεισι δὲ καὶ ἐξῆς προηγοῦνται: πρόεισι δὲ πάντ' ἀγαθὰ καὶ
 περαίνει ὡς μηδ' ἐνεῖναι ὅλως διανοήσασθαι ἄμεινον διαγεγραμμένα
 4. ἰθύναισθαι 5. μεταβάλλεσθαι ἀθεῖι 6. περιλαμβανούσης
 περιεχούσης 7. οἶονεὶ 9. ἐξῆς 10. ταμερικὰ ταμέγιστα
 12. πηδαλιούχεῖται 14. τατ' τὰ ἐσόμενα πρώτ' 15. συντη-
 ρητικῶς συνέχει 17. κακὸν ἐκ τοῦ τὸ πρώτον γραφέντος κακῶν μὴδ'
 23-24. ἀπότρεπομένοις

Παρισιακός κώδιξ

Suppl. grec (467, p. 191^s-193^s)(II).

Θεῖος τῆς Κωνσταντινουπόλεως

Νὰ εἰπῶ καὶ ἐγὼ τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ Δαυιδ ὅπου ἐθρήνει τὴν Ἰε-
ρουσαλήμ· Ὁ θεὸς ἔλθοσαν ἔθνη
εἰς τὴν κληρονομίαν σου· ἐμί-
5 θῆναι τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν σου· ἔ-
βηθοντο Ἰερουσαλήμ ὡς ὀπωροφυ-
ελάκιον· ἔβηθον τὰ θνησιμαῖα τῶν
δούλων σου βρώματα τοῖς πετει-
νοῖς τοῦ οὐρανοῦ, τὰς σάρκας
10 πτῶν ὀσίων σοι τοῖς θηρίοις τῆς
πῆγης καὶ νὰ εἰπῶ τῶν τριῶν παί-
δων τὴν ᾠδὴν, «Ὅτι δίκαιος εἰ
ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν· καὶ
παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἐχθί-
15 στων ἀνόμων ἀποστατῶν καὶ βα-
σιλεῖ ἀδίκῃ καὶ πονηροτάτῃ παρὰ
πᾶσαν τὴν γῆν διὰ τὰς ἀμαρτίας
ἡμῶν». Πῶς οὖν τὸ ἑκαταδέχθη
ἢ ἐπ' ὀνόματι τοῦ θεοῦ Λόγου κτι-
20 σθεῖσα Σοφία νὰ γένη ναὸς τῶν
Ἰσραηλιτῶν; Φρίξον, ἤλιε, στέ-
ναξον, ἢ γῆ, καὶ κλονουμένη βόη-
σον Ἀκατάληπτε Κύριε, δόξα σοι.

Ὁ δὲ ἡλεεινὸς βασιλεὺς Κων-
25 σταντῖνος, καθὼς ἐμπῆκαν οἱ Τοῦρ-
κοι τὸ μέρος τοῦ Ἁγίου Ῥωμα-
νοῦ, ἐπεριπάτει

25-26. τούρκοι

Κώδιξ Πολλάνη 39

σ. 283-284 (A).

Τὸ πότε ἐπάρθη ἡ Κωνσταντινούπολις

Ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου, 5703^α,
ἀπὸ δὲ Χριστοῦ γεννήσεως 909^γ,
μηνὶ Μαίῳ εἰς τὰς κθ', ἡμέρᾳ Τρί-
τη. Καὶ εἶναι γεγραμμένον, ὅτι
ὁ πρῶτος βασιλεὺς ὅπου ἔκτισεν
αὐτὴν τὴν πόλιν ἦτον Κωνσταν-
τῖνος καὶ ἄρχισεν ἡ τῶν Ῥωμαί-
ων βασιλεία, ὁ υἱὸς τῆς Ἑλένης,
καὶ ὁ ὕστερος βασιλεὺς ἦτον Κων-
σταντῖνος, υἱὸς Ἑλένης. Καὶ τὴν
ᾠραν ἐκείνην ὅπου ἐπάρθη ἡ Πό-
λις ἐσκεπάσθη ὁ ἥλιος καὶ ἐγένε
σκότος εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Καὶ
μὴ βάλῃ τινὰς εἰς τὸν νοῦν του,
ὅτι ἐγένεν ἐκλειψις τοῦ ἡλίου, ἀμμή
τοῦτο ἦτον σημεῖον παρὰ θεοῦ διὰ
νὰ ἐγνωρίσῃ ὁ κόσμος ὅλος, ὅτι ἡ
βασιλεύουσα τῶν πόλεων παρε-
δόθη εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τουρ-
κῶν. Καὶ καθὼς ἐμπῆκαν οἱ Τοῦρ-
κοι τὸ μέρος τοῦ Ἁγίου Ῥωμα-
νοῦ, ἐπεριπάτει ὁ ἡλεεινὸς βασι-
λεὺς Κωνσταντῖνος

Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ κωνσταντινουπό-
λις 1. ἔτη 6-7. (καὶ κατωτέρω
πάντοτε). Κωνσταντῖνος ἄρχισεν
14. βάλῃ 15. ἀμμή 20. τούρκοι

ἀπὸ τὰ τείχη και ἔβλεπε διὰ τοῦς ἰχθρούς. Εἶχε και μετ' αὐτοῦ με-
 ρικούς ἀπὸ τοῦς ἄρχοντας· και πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος ἦτον ἕνας ναός
 τῆς Ὑπεραγίας, και θεωρεῖ ὁ βασιλεὺς μίαν βασίλισσαν ὀποῦ ἔρχον-
 ταν ἀπὸ ἔξω με πολλοὺς εὐνούχους και ἐμπῆκε μέσα εἰς τὸν ναόν.
 Ὑπῆγε γοῦν και ὁ βασιλεὺς με τοῦς ἄρχοντας νὰ ἰδοῦν τί βασίλισσα 5
 ἦτον ἐκείνη ὀποῦ ἐμπῆκεν εἰς τὸν ναὸν ἐκείνον, και ἐμπῆκαν μέσα.
 Ἡ δὲ βασίλισσα ἀνοιξε τὴν ὠραίαν πύλην και ἐμπῆκε μέσα, και
 ἐκάθησεν εἰς τὸ ἱερόν σύνθρονον και ἔδειξε σχῆμα λυπητικόν. Τότε
 ἀνοιξε τὸ ὑπεράγιον αὐτῆς στόμα και εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα· « Ἀφόν-
 τες μοῦ ἐπαράδοσαν ταύτην τὴν ταλαίπωρον Πόλιν, πολλὰς φορὰς 10
 τὴν ἐγλύτωσα ἀπὸ ὀργαῖς θεϊκαῖς· ἀλλὰ και τώρα ἐπαρκαάλεσα τὸν
 υἱόν μου και θεόν, και ὁμως ἐγινε ἀπόφασις, ὅτι νὰ παραδοθῆτε εἰς
 τὰς χεῖρας τῶν ἀλλοτρίων, διότι αἱ ἁμαρτίαι τοῦ λαοῦ ἀναψαν τὸν
 θυμὸν τοῦ θεοῦ. Και λοιπὸν ἄφες τὸ στέμμα τῆς βασιλείας ἐδῶ νὰ
 τὸ φυλάγω, ἕως νὰ εὐδοκῆσῃ ὁ θεὸς νὰ ἔλθῃ ἄλλος νὰ τὸ παραλάβῃ, 15
 και σὺ ὑπαγε νὰ ἀποθάνῃς, ὅτι ἐτζι ὄρισεν ὁ θεὸς ». Και ὡς ἤκουσεν
 ὁ βασιλεὺς, ἐγινε περίλυπος, και ἔβγαλε τὸ στέμμα τῆς βασιλείας
 και τὸ σκῆπτρον ὀποῦ ἔβαστά εἰς τὸ χέρι, και τὰ ἔβαλεν ἐπάνω εἰς
 τὴν ἀγίαν τράπεζαν· και ἑστάθη μετὰ δακρύων και εἶπεν· « ὦ δέ-
 σποινά μου, ἐπειδὴ διὰ τὰς ἁμαρτίας μου ἐξεγυμνώθηκα τὴν τιμὴν 20
 τῆς βασιλείας και χάνω και τὴν ζωὴν μου, ἰδοὺ παραδίδωμι και τὴν
 ψυχὴν μου εἰς χεῖράς σου, καθὼς σε ἐπαρέδωκα και τὸ στέφος τῆς
 βασιλείας ». Τότε ἀπεκρίθη ἡ κυρία τῶν ἀγγέλων· « Κύριος ὁ θεὸς νὰ
 ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴν σου μετὰ τῶν ἀγίων αὐτοῦ ». Ὁ δὲ βασιλεὺς
 ἔβαλε μετάνοιαν, και ὑπῆγε νὰ φιλήσῃ τὸ γόνυ αὐτῆς, και ἐκείνη 25
 ἐγινεν ἀφαντος μετὰ τῶν εὐνούχων, αἵτινες ἦσαν οἱ ἄγγελοι. Ἄλλὰ

- 1-2. μερικούς A: λείκει Π 3. ὑπεραγίας A: παναγίας Π θεω-
 ρεῖ A: θεωρεῖ Π 3-4. ἔρχονταν A: ἔρχετο Π 4. ἐμπῆκε Π: ἐμπῆ-
 κεν A 5. ὑπῆγε Π: ἐπῆγε A με τοῦς ἱγραφα: μετούς A: μετὰ
 τοῦς Π 6. ἐκείνη Π: ἐκείνη A ὀποῦ ἐμπῆκεν A: λείπουσι Π
 8. ἐκάθησεν Π: ἐκάθισεν A 10. ἐπαράδοσαν ἱγραφα: ἐπαράδω-
 σαν ΑΠ 11. τώρα ἱγραφα: τώρα ΑΠ 12. παραδοθῆτε ἱγραφα: παρα-
 δωθῆτε ΑΠ 14. ἐδῶ A: ἐδῶ Π νὰ A: λείκει Π 16. ἐτζι ὄρισεν
 ἱγραφα: ἐτζη ὄρισεν ΑΠ 17. ἐβγαλε ἱγραφα: εὐγαλε Π: εὐγαλε A
 19. εἶπεν A: εἶπα Π 21. παραδίδωμι ἱγραφα: παραδίδωμοι ΑΠ
 22. χεῖράς ἱγραφα: χείρας ΑΠ 25. ὑπῆγε Π: ἐπῆγε A

οὐδὲ τὸ στέμμα οὐδὲ τὸ σκῆπτρον εὐρέθησαν ἐκεῖ ὅπου τὸ ἄφησε, διότι τὸ ἐπῆρεν ἢ κυρία Θεοτόκος νὰ τὸ φυλάγῃ ἕως οὗ νὰ γένη ἔλεος εἰς τὸ ταλαίπωρον γένος τῶν Χριστιανῶν. Ταῦτα ἐξηγήθησάν τινες Χριστιανοὶ ὕστερον, παρόντες ἐκεῖ ὅπου εἶδαν τὸ θαῦμα. Τότε
 5 ἐβγήκε ὁ βασιλεὺς γεγυμνωμένος τῆς βασιλείας, καὶ ὑπῆγε μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ, βλέποντες ἀπὸ τὰ τείχη τοὺς ἐχθρούς· καὶ ἐσύναξαν καὶ ἐσυναπλήθη με μερικοὺς Τούρκους, καὶ, δώσας πόλεμον μετ' αὐτῶν, ἐνίκηθη, καὶ ἐκοψαν αὐτὸν ὁμοῦ με τοὺς ἀρχοντας αὐτοῦ, καὶ ἤφεραν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλέως εἰς τὸν σουλτάνον καὶ ἐχάρη μεγάλως.

7*

[Παπᾶ Συναδηνοῦ τοῦ Σερραίου]

Περὶ τὸ γένος τῶν Ῥωμαίων τὸ πῶς ἐκατασταθήκαμεν καὶ πῶς ἐχάσαμεν τὴν Πόλιν καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ.

Ἄλλοίμονον, ἀλλοίμονον ἔστὸ γένος τῶν Ῥωμαίων,
 πῶς ἐγένεν ἀνόσιον καὶ καταφρονημένον.

Ὡ πῶς ἐκαταστάθητε, τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων,
 καὶ ἐπεριπλεχθήκετε μέσον πολλῶν κινδύνων.

5 Ἀπὸ τ' ἐσᾶς ἡ φρόνησις καὶ ἡ σοφία ὅλη

1. ὅπου τὸ Π: ὅπου τὰ Α 3. ἐξηγήθησάν τινες ἔγραφα: ἐξηγήθησαν τινὲς ΑΠ 4. θαῦμα Π: θαύμα Α 5. ἐβγήκε ἔγραφα. εὐγῆκε Π: εὐγείκε Α ὑπῆγε Π: ἐπῆγε Α 9-10. καὶ ἤφεραν—μεγάλως Α: ὕστερον δὲ ὡδᾶν ἐπάρθη ἢ πόλις ἐγένη ζήτησις διὰ τὸν βασιλέα ὑπὸ τοῦ σουλτάνου, διότι ἐφοβεῖτο νὰ μὴ φύγῃ καὶ πάγῃ εἰς τὴν φραγγίαν καὶ λάθῃ βοήθειαν καὶ ἔλθῃ καὶ τὸν πολεμήσῃ καὶ πύρῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλέως καὶ τὴν ἤφεραν τὸν σουλτάνον· καὶ ἐγνώρισε αὐτὴν ὁ ἀρχων· ὁ ἱμάμ ἀλής καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχοντες· καὶ πληροφορηθεὶς ὁ σουλτάνος ἐχάρη μεγάλως Π.

* Περιλαμβάνεται ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 153 κώδικι τῆς ἐν Ἀγίῳ ὄρει μονῆς Κουτλουμουσίου ἐν φ. 8^α-14^α. Εἶνε δὲ ὁ κώδιξ αὐτόγραφος τοῦ γράψαντος, ὅστις εἶνε πιθανῶς ὁ Σερραῖος παπᾶ Συναδηνός, συντάξας τὸ στιχοῦργημα ἀρχομένου τοῦ 15^{ου} αἰῶνος. Ἴδε τὰ περὶ αὐτοῦ γραφέντα ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ Ἔστικῃ Τόμ. ΚΒ' (1882) σ. 823 κ.τ., ὅπου καὶ ἐξίδωκα τὸ πρῶτον τὸ ποίημα ἄνευ σημειώσεως τῶν ἐν τῷ κώδικι ὀρθογραφικῶν διαφορῶν. 1. (καὶ κατωτέρω πανταχοῦ). ἀλλήμονον ὅτὸ (καὶ κατωτέρω ὅτῃ κτλ.) 5. (καὶ κατωτέρω). ἐσᾶς

- ἔβηκε καί ἐξέπλωσε ἑστὴν οἰκουμένην ὅλη.
 Καί ἄρματα καί γράμματα καί ἡ θεολογία
 ἀπὸ τ' ἰσᾶς ἐφάνηκε, καί ἡ πολλὴ ἀνδρεία,
 γραμματικὴ, ποιητικὴ, ῥητορικὴ καί τὰλλα
- 10 ὅσα λεπτά καθήματα καί πράγματα μεγάλα,
 φ.8⁵ ὅλα ἴσαί τε ἔβηκετε καί ἐμοιράσατέ τε
 εἰς ὅλα τὰ βασίλεια ὡς ἂν μὲ τὴν τρομπέτα.
 Ὁ κόσμος σᾶς ἐπαίνεσεν ὅλος εἰς τὴν σοφίαν.
 Τώρα πῶς ἐξεπίσατε εἰς ταύτην τὴν σκλαβίαν;
- 15 Ὁ Ἄλλοίμονον, ἄλλοίμονον, καλὴ μου βασιλεία,
 καί πῶς ἴσπερηθῆκαμεν καλὴν σου ὁμιλίαν;
 Καί σὺ, Κωνσταντινούπολις, πῶς ἐκαταφρονέθης
 καί ἀπὸ γένος ἀσιθῶν πῶς ἐκατακυριεύθης;
 Ἐχάθηκεν ἡ δόξα σου, ἐχάθηκ' ἡ τιμὴ σου,
- 20 καί σὲ ὀρίζουν ἕτεροι τώρα μὲ τὴν πομπὴν σου,
 καί πάτησαν τὰ τείχη σου καί ἤρξαν τὴν στολήν σου
 καί στέφος τὸ βασιλικὸν ἐπῆραν οἱ ἕτεροί σου.
 Ὡ πῶς καί νὰ ἐξύπνησεν ὁ μέγας Κωνσταντίνος,
- φ.9² ὅποῖος σὲ ἀνάκτισεν μὲ ὄρεξιν ἐκεῖνος,
- 25 καί νὰ σὲ ἤθελεν ἰδεῖν πῶς εἶσαι σκλαβωμένη,
 ἀθλία καί ταλαίπωρος καί καταφρονημένη,
 ὦ πῶς ἤθελε βρυχισθῆ, ὦ πῶς ἤθελε κλαύσει,
 ὦ πόσα δάκρυα ἤθελε χύσει, νὰ μηδὲν παύσῃ.
 Ἄλλὰ ἐκεῖνος ἔλαβε χάριν τῆς βασιλείας
- 30 ἐκείνης τῆς τῶν οὐρανῶν, τῆς ζωηρᾶς καί θείας,
 καί δέν του πρέπει στεναγμὸς καί δάκρυα νὰ χύσῃ,
 μόνον νὰ χύσωμεν ἡμεῖς ἄπειρα ἑστὴν τὴν βρύσιν
 νὰ κλαύσωμεν τοῦ λόγου μας, νὰ κλαύσωμεν τὴν Πόλιν,
 αὐτὴν ὅπου ἐπαίνεσεν ἡ οἰκουμένη ὅλη

3. ἀνδρεῖα 11. βρῖκετε 12. ὡσᾶν 13. σᾶς 14 (καί κατω-
 τέρω πανταχοῦ). τώρα 18. ἀσεδόν 21. πῆραν 22. βασιλικόν
 ἕτεροί 23. κωνσταντίνος 24. ὀπίος ὄρεξιν 26. ταλαίωρος
 28 (καί κατωτέρω πανταχοῦ). δάκρυα παύσει 29. βασιλείας
 30. ζωηρᾶς 32 (καί κατωτέρω πανταχοῦ). σᾶν

- 35 καὶ τώρα καταστήθηκε γυμνή καὶ σκλαβωμένη
εἰς ὄνειδος καὶ γέλωτα καὶ καταφρονημένη.
|| Ὡ καὶ νὰ εἶχα δάκρυα ἄπειρα ἕαν ποτάμι
νᾶκλαιεν ἡ καρδιά μου ὥστε ποῦ νὰποκάμη,
νὰ ἐκλαυσα, νὰ θρήνησα εἰσέν, χρυσῆ μου Πόλι,
40 νὰ ἐδερα τὰ στήθη μου μὲ τὴν δυνάμιν μου ὄλη.
Θρήνω σε, Πόλι μου λαμπρά, καὶ κλαίω διὰ σένα,
πῶς ἔπεσες, πῶς ἐκλινες εἰς χεῖρας τοῦ καθένα.
Ποῦ εἶν' ἡ δόξα ἡ πολλή κ' ἡ χάρις ἡ μεγάλη,
τὸ κάλλος, ἡ εὐπρέπεια ὁποῦχες ἀναθάλει,
45 ποῦ καὶ τὰ θεῖα λείψανα πολλῶν σοφῶν ἁγίων,
ὁποῦ ἔζοῦσαν ἐπὶ γῆς ἀγγελικὸν τὸν βίον ;
Ποῦ εἶν' τὰ πανηγύρια, ποῦ εἶν' ἡ παρρησίας
ἐκείναις ὅπ' ἐγίνονταν μέσον τῆς ἐκκλησίας ;
Ποῦ εἶνε ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ δοξολογία
50 || καὶ τῶν συνόδων τῶν ἑπτὰ ἡ πίστις ἡ ἁγία ;
φ.10* Ἀλλοίμονον, Ἐπτάλοφε, καὶ πῶς ἐκαταστάθης
τώρα ἕε τοῦτον τὸν καιρὸν τόσα κακὰ νὰ πάθης ;
Ἐσένα σὲ εὐλόγησαν οἱ ἅγιοι πατέρες,
καὶ τώρα πῶς ἐξέπεσες κ' ἔχεις κακαὶς ἡμέραις ;
55 Ἐπαυσαν ἡ παράκλησις καὶ ἡ δοξολογία
ἐκείναις ὁποῦ γίνονταν μὲ προσευχαῖς ἁγίαις.
Ποῦ εἶν' ὁ περιβόητος ναὸς ὁ τῆς Σοφίας
ἐκεῖνος ὁ ὑπέρλαμπρος καὶ πλήρης εὐλογίας ;
Ὁ μέγας Ἰουστινιανός, ἂν ἤθελε ἔξυπνήσει,
60 ἤθελε χύσει δάκρυα ἄμετρα ὑπὲρ φύσιν,
νὰ κλαύσῃ καὶ νὰ λυπηθῇ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν του
τὸ πῶς ἐκυριεύθηκεν νῦν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του.
φ.10⁶ || Ποῦ τῆς Βλαχέρνας ὁ ναὸς, ἡ βρύσις τῶν θαυμάτων
ἐξ οὗ ἀπολαμβάνομεν πηγὴν τῶν ἰαμάτων ;

37. ποτάμη 38. ν'ἄκλαιεν 39 χρυσῆ 40. δυνάμιν 42. χεῖρας
καθ' ἓνα 43 (καὶ κατωτέρω πανταχοῦ). ἦν πολὴ 44. εὐπρέπεια
ὁποῦχε ἀναθάλλει 49 (καὶ κατωτέρω πανταχοῦ). εἶναι εὐσέβεια ἐκ τοῦ τὸ
πρῶτον γραφέντος εὐσέβεια 52. σὲ 54. ἔχης κακαὶς ἡμέρες 56. προσ-
ευχαῖς 59. ξυπνήσῃ

- 65 Ποῦ εἶν' τὰ σπουδαστήρια κ' ἡ γνῶσις τῶν γραμμάτων
καὶ τῆς σοφίας ἡ πηγὴ, βῆθος τῶν νοημάτων ;
Ποῦ εἶνε οἱ σχολαστικοὶ μὲ τὴν πολλὴν σοφίαν,
αὐτοὶ ὅπ' ἑστερέωσαν τὴν πίστιν τὴν ἀγίαν,
ὅπ' ἔτρεχαν ἕσαν ποταμοὶ, ἕσαν βρύσεις ἀναβροῦσαν,
70 ὅλα τὰ ἄστρα τοῦρανοῦ μὲ γνῶσιν ἐμετροῦσαν ;
Ποῦ εἶν' τὰ τόσα ἀγαθὰ ποῦ ἦσαν στολισμένη,
ὡσαν αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἦσαν ζωγραφισμένη ;
Ὅλα τὰ ἑστερήθηκες ὡσαν τὴν Βαβυλῶνα,
τὸν στέφανόν σου ἔχασες καὶ τὴν χρυσὴν κορῶνα.
75 Ἐκείνην τὴν βασιλείον δραχμὴν ἀπώλεσες τὴν
φ.11α || Ἄρα νὰ τὴν εὐρῆς ποτὲ ἢ μόνον ἔχασές την ;
ὦ θάνατε μακάριε, καλὸς εἶσαι γιὰ τῶρα
[εἰς] ἐμᾶς ὅλους τοὺς Γραικοὺς νάλθῃς τούτην τὴν ὥρα.
Καλὸν ἦτον νὰ εἶμαστον ὅλοι ἀποθαμμένοι
80 παρὰ ὀποῦ ἔρισκόμεστεν εἰς τούτους σκλαβωμένοι.
Ψυχὴ μου, κλαῦσε, θρήνησε, δάκρυσε καὶ λυπήσου
Πόλιν τὴν βασιλεύουσαν ἐν τῇ ὑπομονῇ σου.
Θρήνησον ἕσαν ἰθρήνησεν, ὡς τὸν Ἱερουσαλήμ,
ποτὲ τὴν Ἱερουσαλήμ, τὴν πόλιν τὴν ἀγίαν.
85 Χύσατε, μάτια, δάκρυα, χύσε, καρδία, πόνους
κλαύσατε τὸ Βυζάντιον ἑτουτουνοὺς τοὺς χρόνους.
Χύσατε ἀναστεναγμοὺς, χύσατε θρηνηφδίας,
κλαύσατε τὴν Ἐπτάλοφον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας,
κλαύσατε καὶ θρηνήσατε Σοφίαν τὴν ἀγίαν,
90 || ὀποῦ ὁ κόσμος ἕσαν αὐτὴν ἄλλην δὲν εἶχε μίαν.
φ.11β Νὰν τὸν Σολομώντιον τίς νὰ ἐγκωμιάσῃ ;
Αὐτὴ εἰς τὴν εὐπρέπειαν τὸν εἶχεν ἀπεράσει.
Ἐκεῖνος ἦτονε σκιά καὶ αὐτὴ εἶνε χάρις.

69. ὀπέτρεχαν βρύσαις 70. α' οὐρανοῦ 72 (καὶ 73). ὡσαν
74. χρυσὴν κορῶνα 75. ἀπώλεσες 76. ἀρῆα 77. ὦ
78. σὲ μᾶς ν' ἀλθῆς 79. εἶμαστον ἀποθαμμένοι
81. κλαύσε 86. χύσατε. Ἄλλ' ἴτε 87. μάτια 88. ἐξ ὅλης
91. σολομώντιον ἐγκωμιάσει 92. εὐπρέπειαν

- Ὡ θεέ, ἄλλον τὴν ἔδωσες καὶ μᾶς νὰ τὴν ἐπάρῃς,
 95 Θεέ μου παντοδύναμι, ἂν εἶνε θέλημά σου,
 πάλιν μᾶς δός τὸ χάρισμα διὰ τὸ ὄνομά σου.
 Δός μοι τὸ ἴσχυρά σου, δός μοι τὴν πατρίδα.
 Σῶνε ἢ ἀγαπάσεις καὶ ἢ πολλὴ πικρίδα.
 Ἐπαιδεύσεις μᾶς, δίσποτα, διὰ τὸ πταισίμῳν μᾶς
 100 καὶ μᾶς ἐκπαιδύξῃς εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν μᾶς.
 Πολλὰ καλὰ τὸ ἔκαμες, ὡς νὰ σωφρονιστοῦμεν,
 ἵνα τὸ χρυσάφι ἴσῃ φωτιᾷ καὶ νὰ λαγαρισθοῦμεν.
 φ. 12^α Ἄλλὰ πάλιν λυπήσου μᾶς, ὅτ' εἴμεστε ἴδιοί σου,
 ἄλλον θεὸν δὲν ἔχομεν, Κύριε, μόνον πλὴν σου·
 105 χεῖρας οὐκ ἐκπετάσαμεν ἡμεῖς εἰς κανένα
 ἄλλον θεὸν ἀλλότριον, πλὴν μόνον εἰς ἐσένα.
 Ἐσένα ἔγνωρίσαμεν Κύριον καὶ θεὸν μᾶς
 καὶ σένα ὀνομάζομεν θεὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
 Ἐσὺ ἴσῃ πάντων ποιητής, προνοητής, προγνώστης
 110 καὶ κάθε εἰς ἀπὸ ἐμᾶς εὐρίσκειται χρεώστης
 νὰ προσκυνῇ, νὰ ἐπαινῇ, πάντα νὰ σὲ δοξάζῃ
 τὸ ἅγιόν σου ὄνομα καὶ νὰ σὲ ὀνομάζῃ.
 Ἐσὺ πάλιν προνόησον καὶ παῦσον τὸν θυμὸν σου,
 δείξον τὴν εὐσπλαγχνίαν σου ἐπὶ πιστὸν λαόν σου.
 115 Τὸ ἔλεός σου δός μοι, δείξον τοὺς οἰκτιρμούς σου
 φ. 12^β ἢ εἰς τὴν κληρονομίαν σου καὶ τοῦ πιστοῦ λαοῦ σου.
 Ἴδε, Χριστέ, τὴν κάκωσιν ἐξ ὕψους σου ἁγίου,
 καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης σου τοῦ ὑψηλοῦ καὶ θεοῦ
 σκύψε ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ἰδὲ τὸ ποιμνίόν σου,
 120 διότι ὅλοι εἴμεστε ποίημα τῶν χειρῶν σου,
 καὶ, ἂν μᾶς ἐπαράδοσας εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν σου,
 ἐσὺ πάλιν μᾶς λύτρωσε μὲ θέλημα ἴδιόν σου.
 Πῶς ὑπομένεις, αὐθέντη μου, σκλάβους νὰ μᾶς ἐβλέπῃς

94. ὦ ἔδωσες 96 [καὶ κατωτέρω πανταχοῦ]. πάλιν 97. σπλητῶν
 100. χεῖρας ἐχθρῶν 102. στήν 103. ἡμεστε 105. εἰς ἐκαστὸν
 106. ἀλλότριον 108. αἰῶνας 109. ἐσ' ἦσε 111. ἐπαινεῖ δοξάζει
 11. ὀνομάζει 120. ἡμεστε 121. ἐπαράδοσας χεῖρας 122. δικόν
 123. αὐθέντι μου ἀνθ' ὧν, περισσευούσης μιᾶς συλλαβῆς, εἶχον διορθώσει ἐν τῇ
 Ἑστὶ Κύριε

καὶ δούλους νὰ μᾶς θεωρῆς καὶ τὸν θυμὸν δὲν τρέπεις;

125 Πῶς ὑπομένεις, Κύριε, νὰ βλέπῃς ῥημασμένα

τὰ θεῖα μοναστήρια τὰ ἐθεμελιωμένα,

τοὺς ἀρχαιότατους ναοὺς τοὺς ἀγιογραμμένους

νὰ τοὺς ἐδὲλπῃς ἔρημους καὶ καταφρονημένους,

καὶ ποσοὶ ἐγινῆκασιν υἱοὶ πυρὸς γενένης,

130 Ἰθεὶ μου παντοδύναμε, καὶ πῶς τὸ ὑπομένεις;

φ. 13^a Ὅμως φιλάνθρωπότατε, θαρρῶ, ὅτι κοιμάσαι

καὶ μᾶς ἀπειλησμόνησις καὶ δὲν μᾶς ἐνθυμάσαι.

Μᾶς βλέπεις πῶς πνιγόμεστε ἔς τὸ βάθος τῆς σκλαβίας

καὶ δὲν μᾶς δίδεις ἄνεσιν, τὴν τῆς ἐλευθερίας.

135 Ἐύπνα, σηκώσου, διώξε κίνδυνον τῆς θαλάσσης.

Σιώπα καὶ φιμώθητι εὐθύς νὰ τὴν προστάξης,

νὰ μᾶς ἐβγάλῃς τοὺς πτωχοὺς ἐκ τὴν αἰχμαλωσίαν

ὡσάν τοὺς Ἀποστόλους σου ἐκ τὴν κλυδωνισίαν.

Εἶπόν σοι Ἀπολλύμεθα, δέσποτα ἐπιστάτα,

140 καὶ παρευθὺς τοὺς ἤκουσες, λέγεις καλὰ μαντάτα

Ἐγὼ εἶμι, ἐγέρθητε, τίποτε μὴ φοβῆσθε

μόνον νὰ μὲ δοξάζετε καὶ ἐξομολογήσθε.

ὦ, καὶ νὰ ἤθελες εἰπεῖ ἔς ἐμᾶς τοιούτους λόγους

φ. 13^b || καὶ νὰ μᾶς ἐλευθέρωνες ὡσάν τοὺς Ἀποστόλους.

145 Εἶπες νὰ εἶσαι μετ' ἐμᾶς ἕως τῆς συντελείας

καὶ τώρα μᾶς ἐπαρίασες εἰς βάθος ἀπωλείας,

καὶ μόνον κινδυνεύομεν πότε καὶ νὰ πνιγοῦμεν.

Ἄλλὰ, φιλάνθρωπότατε, πρόσταττε νὰ ἐβγοῦμεν

125. πρέπεις 126. ἐθεμελιωμένα 131. κοιμάσαι 132. ἐνθυμά-

σαι 133. εἰς 134. δίδεις τὸν 135. σηκώσου 136. σιώπα

φιμώθητι προστάξις 137. εὐγάλης αἰχμαλωσίαν ἐκ τοῦ τό-

πρῶτον γραφέντος ἐχμαλωσίαν 138. κλυδωνισίαν 139. εἶπον

140. μαντάτα 141. φοβείσθε 142. ἐξομολογήσθε 143. εἶπῃ σὲ

μᾶς 145. ἦσαι μετ' 146. ἐπαρίασες. Ἐν τῇ Ἐστίῃ εἶχον διορθῶσαι ἄνευ

ἀνάγκης εἰς ἐπαράτηδες. Τῆς λέξεως ἀπαρτάζω ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ ἀφίνω γίνε-

ται χρῆσις ἐν Ἠπειρῷ, ἴσως δὲ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος. Εὑρῆται δὲ τὸ ῥῆμα καὶ

ἐν σημειώματι τοῦ κώδικος 70 τῆς μονῆς Κουτλουμουσίου το ἀπαργηδῆν εἰς του

κρηνητῆν γηρανάκην τὰ χερνα (Σπυρ. II. Δάμπρον Catalogue of the greek

manuscripts on Mount Athos Τόμ. Α' σ. 280) 148. ἀλλὰ—εὐγοῦμεν

πρόσθετα ἐν τῇ ᾠῃ

μέσα ἀπὸ τὴν κάμινον αὐτὴν ποῦ μας φλογίζει,
 150 ὅτι ἔσεν τὸ γένος μας θαρρεῖ καὶ ἀκουμπίζει,
 εἰς σέ τὸ θάρρος ἔχομεν, εἰς σέ καὶ τὴν ἐλπίδα
 γὰρ πάρης ἀπὸ πάνω μας ἐτούτην τὴν παγίδα
 καὶ ὕψωσον, μακρόθυμε, Χριστιανῶν τὸ κέρασ,
 καὶ δὸς ἡμῖν τὴν ἀνεσιν καὶ φῶς τὸ τῆς ἡμέρας,
 155 ἰλέη σου τὰ πλούσια, θεέ μου, χάρισέ μας
 καὶ μέσα ἀπὸ τὰς χεῖράς του κάμε ἑλευθέρωσέ μας,
 διότι εἶν' κατὰ πολλὰ βαρὺς καὶ τεθλιμμένος
 τῆς δουλосύνης ὁ ζυγὸς καὶ παραπονεμένος.
 Ἄν κάμης τοῦτο τὸ καλὸν μὲ τὴν σοφὴν σου γνῶσιν
 160 ὅλα τῆς γῆς τὰ πέρατα σέ θέλουσ ἐπαινῶσιν.

8*

Θρῆνος ἐπὶ ἀλώσεως τῆς Πόλεως.

Καταλογάδην λυπηρὸν καινολεκτεῖν ἠρξάμην
 τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Βυζάντιον ἐκ πρώην,
 ἦν ἔκτισεν ὁ μέγιστος ἐν βασιλευσιν ἀναξ,
 Ἔρωμαῖος κράτιστος ἀρχῆ Κωνσταντίνος ὁ θεῖος,
 5 καὶ ταύτην ἰπωνόμασεν εἰς ὄνομα τοσοῦτον,
 καλίσας τότε τοὺς σοφοὺς καὶ ἀγίους πατέρας
 τριακοσίους δεκοκτῶ τὸν ἀριθμὸν ὑπῆρχον
 καὶ ταύτην ἐπευλόγησαν πόλιν εἶναι κυρίαν,
 Ὑστερον χρόνων τε πολλῶν ἤρξε πολιορκεῖσθαι
 10 ὑπὸ βαρβάρων Σκύθων τε Λατίνων καὶ Βουλγάρων.

150. σεσέν θαρεῖ 152. πάρης πάνω 156. χείρας λευθέρωσε
156. ἐπαινέσει

* Περιλαμβάνεται καταλογάδην γεγραμμένος ἐν τῷ φ. 91^α τοῦ ὑπ' ἀρ. 1238 κώδικος τῆς ἐν Παρισίαις Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης, γεγραμμένου τὸν 11^{ον} αἰῶνα τελευτῶντα.

1. καταλογάδην εἰρηάμην 4. ἀρχὴ κωνσταντίνος 5. εἰ τοσοῦτον 7. δεκοκτῶ ἐκ τοῦ τὸ πρώτον γραπέντος δεκοκτῶ 8. ἐπευλόγησαν πόλεων 9. τε ἤρξε πολιορκεῖσθαι

Οὐδεὶς τῶν πάντων γε γλωσσῶν κατὰ ταύτης ἰσχύει.
 Ἐν δὲ τῷ ἑξακισχιλιοστῷ ἑννακοσιοστῷ δε
 ἐξηκοστῷ καὶ πρώτῳ γε πολιορκίζουσι ταύτην
 υἱοὶ τῆς Ἄγαρ οἱ δεινοί, τοῦ Ἰσμαὴλ τὰ τέκνα,
 15 ὁ ἀμνηρᾶς, ὁ κράτιστος ὀνόματι Μωάμεδ,
 μείραξ τῆ ἡλικίας τε, Ὀτμανος τὸ ἐπίκλην.
 Κράτιστος πέλει ἀρχηγός, ἀγέρωχος τῷ τρόπῳ
 καὶ αὐστηρὸς καὶ ἀπηνής, φονίσκος καὶ ὀργίλος.
 Καὶ μῆνας τέσσαρες λοιπὸν πολιορκίζει ταύτην
 20 σὺν πλήθει μυριάριθμα ὀπλιζομένων πάνυ,
 τῇ δὲ σκευῇ κατέρρηξεν ταύτης τὰ τεῖχη κάτω.
 Μαίω τε μηνός εἰς τὰς κθ καταλαμβάνει ταύτην.
 Βαβαὶ τῶν τότε λυπηρῶν, ὠδίνων τε καὶ φόνων,
 τῶν γινομένων σοι πολλῶν ἀτάκτων ἐκ βαρβάρων.
 25 Ἄνδρῶν ταχύς ὁ θάνατος, τῶν γυναικῶν αἰσχύνη,
 ἐκκλησιῶν ἐξέλιπεν πᾶσα ἡ ὠραιότης,
 τὰ σκευῆ τῶν ἐκκλησιῶν ἤρθησαν ἄρδην πάντα,
 στρωμνῇ κλινῶν κατέστρωσαν τὰ ἅγια καὶ θεῖα,
 τῶν ἱερῶν τὰς στολὰς σὺν γυναιξὶ μολύνουσι
 30 καὶ ἵπποστρώματα ποιοῦν τὰ ἱερὰ τὰ σκευῆ.
 Ὡ παραδόξου συμφορᾶς, ὦ μυστηρίου ξένου.
 Στένω, δακρύω τῇ πολλῇ καρδίας ἀθυμίᾳ,
 κλονοῦμαι, συνταράττομαι, συνέχομαι τῇ λύπῃ,
 ἐνθυμουμένου μου λοιπὸν τῶν ἐν σοὶ γενομένων.
 35 Καπνός ἐκ σοῦ προήρχετο, πικρός, φαρμακωμένος

11. οὐδεὶς 12. τῷ ἑξακισχιλιοστῷ, ἑννακοσιοστῷ 14. δυνοὶ
 15. ἀμνηρᾶς μωάμεδ 16. μείραξ ὀτμανις 17. ἀρχηγός ἀγυρο-
 χός 18. ἀπηνής ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἀπηνῆς 19. μῆνας
 20. σὺν (;) μυριάριθμα ὀπλιζομένων 21. κατέρραξεν 22. Δὲν
 ἠθέλησα νὰ μεταβάλω τὰ τοῦ κώδικος μαῖω— κθ' εἰ καὶ τὸ ἡμιστίχιον δὲν εὐοδοῦται
 τ' ν
 κλαμδα 23. Τὸ ὠδίνων δὲν δύναται ἕνεκα τοῦ μέτρου νὰ μεταβληθῇ εἰς ὀδυ-
 νῶν οὐδ' εἶνε ἀναγκαῖον νὰ γραφῇ τυχὸν ὀδύνων 26. ἐξέλειπεν 27. τα
 ἄρδην 28. στρωμνη θεῖα 30. ἱερὰ τε 31. σύμφορᾶς 34. σοὶ
 διαρθρωθὲν εἰς σθ̄ γενομένου 35. ἐκ σοῦ φαρμακομένος

καὶ νέφος μέλαν ἐπὶ σὲ καπνὸν διεσκεπαίνει,
καὶ γύρωθεν καὶ ἔσωθεν ἄνδρες ἄνευ κρανίων
καὶ σώματα βραχίων καὶ ἱερῶν ἅμα
ἄσκεπα, ἄταφα, δεινά, κόνιν μεμειτωμένα.

40 Ἐν σοὶ πληροῦται τὸ ρηθὲν ἐν τῷ Ψαλμῷ τὸ λέγον

Οἱ ἱερεῖς ἐξέπεσαν ἐν μεγίστῃ ῥομφαίᾳ,

καὶ χῆραι ποῦ τυγχάνουσιν τοῦ κλαῦσαι τούτους τότε;

Ἄλλ' ἐξηγέρθητι, Χριστέ, ὡς ἐξ ὕπνου καὶ οἴνου,

καὶ βάλε τὴν ῥομφαίαν σου κατὰ τοῦ Ἰσμαὴλ τε,

45 μήπως καυχᾶται ὁ δεινὸς Ποῦ ὁ θεὸς σου, Πόλι,

καὶ ποῦ τὸ ὄρος τὸ δασὺ καὶ κατάσκιον πέλει;

Ἵψηλοτέρα οὐρανῶν, ἀσύγκριτε ἀγγέλων,

ἢ ἄχραντος καὶ καθαρὰ παρθένος Θεοτόκος.

9*

Θρῆνος τοῦ *H. Schedel* ἐπὶ τῇ ἀλώσει.

Occidit infoelix manibus permaxime Theuerum

Urbs Constantini; cecidit per tela, per ignes

Gens tua, Xriste Jhesu.

Proh scelus infandum: Teucri crudelibus armis.

Pons niger impurusque iacet. Flenda nece pastor

Cum gregibus moritur.

Hunc ego fortune casum nec imputo fatis.

Spreta deum iam templa manent, religio cessit.

Nunc licet omne nefas:

36. μέ διορθωθὲν εἰς μέγαν διεσκεπέπει 37. γήρωθεν 39. μεμε
στομένα 40. σοὶ διορθωθὲν εἰς σῆ πληροῦτε λέγων 42. τοῦ
τους ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφίντος τοῦτους 43. ἐξηγέρθητι 46. δασὺ
πέλει

* Περιλαμβάνεται ἐν φ. 127^ρ τοῦ ὑπ' ἀρ. 519 λατινικοῦ κώδικος τῆς ἐν Μονάχῃ
Βασιλικῆς βιβλιοθήκης, γεγραμμένου τὸν 15^ο αἰῶνα.

Omnis causa mali. Justus nunc pressus iniqui
Crimine persoluit penas: Justitia rara,
Rara pudicitia.

Ferto pretes superis reas placate deorum
ne Teucrus liceat animas effundere vestras,
Xristicole nostri.

Da pater omnipotens acies prosternere Teucrum
ne ruat impreceps Petri sanctissimi sedes.

10.

Della gran città di Constantinopli.

... Et da lui fu chiamata Constantinopoli che Poli in greco vuol dir Città, et doppo mille cento anni regnando un imperatore Constantino per permissione di Dio Maometto Re de' Turchi l'assedio, et doppo molti giorni alli 29 di maggio nel 1453 essendo imperator di Roma Federico iij di questo nome le dette il Turco nel far del giorno l'ultima battaglia nella qual fù presa. La qual presa fu che hauendo Constantino messa la miglior gente di fuori a diffendere i barbarena sopra i quali era un caualliere genovese chiamato Giustiniانو nel cui valore tutti greci di dentro s'appogiauano, ma essendo ferito abbandonò il loco per andar à curarsi, il che veduto da suoi cominciorno a indebolirsi, et appertagli una porta perche dentro entrasse i suoi si persero d'animo, il che sentito il Turco rinforzò con maggior empito l'assalto, et gli Christiani per salvarsi si misero in fuga per la porta doue era entrato il genouese, et hauendo i Turchi preso il muro si mescolarono con loro, et entrono nella Città, doue fecero grande uccisione de Christiani, et l'Imperatore fù ucciso hauendosi l'habito mutato per non essere conosciuto, et il suo

* Περιλαμβάνεται ἐν φ. 54^a-54^b τοῦ 5π' ἀρ V-F-4 κώδικος τῆς ἐν Νισαπόλει βιβλιοθήκης Brancacciana, γεγραμμένου τὸν 15' αἰῶνα.

corpo fù preso, et troneatogli la testa, et postala sopra una lancia fù portata per il campo, et il genouese ueduta la Città presa scampo per mare et morì in una picciola isoletta, et entrati li Turchi presero l'immagine di Cristo, et la crucifissero in una croce imbrattandola di fango, et li posero sopra la testa un titolo che diceua questo è il Dio de Christiani, con molte altre ingiuriose bestemmie.

11*

Περὶ τοῦ κάστρου τῆς Κωνσταντινουπόλεως
οἶον ἦν τότε** καὶ οἶον ἐστὶ νῦν.

(Σημείωμα βιβλιογράφου).

Ὡ τῆς ἀνεκδιηγῆτου καὶ ἀνευνοήτου καὶ ἀφράστου συμφορᾶς ἦνικα γὰρ ἐγὼ τὰ ἑλλεινὰ ταῦτα ῥήματα ἔγραφον, Τούρκοι τὴν

* Περιλαμβάνεται ἐν τῇ ᾧα τοῦ φ. 233^a τοῦ Vaticanus graecus 163 (B), γραμμένον τῷ 1453, ὡς ἐξάγεται ἐκ τούτου τοῦ σημειώματος, καὶ φέροντος ἐν φ. 301^c μεγάλοις ἐρυθροῖς γράμμασι τάδε· Τὸ βιβλίον τοῦτο κτῆμα ἐστὶν ἐμοῦ Ἰωάννου νοταρίου τοῦ Χορτασμένου· ὠνησάμην δὲ αὐτὸ μὲν Δεκεμ-

βρίω θ' ἰνδικτιῶνος ζ', ἔτους 88 (=1482). Ἐξ αὐτοῦ δὲ συναντιγράφη μετὰ τοῦ ἐν αὐτῷ Χρονικοῦ τοῦ Κινάμου ἐν τῷ κώδικι III—B—26 τῆς ἐν Νεαπόλει Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης (N) ἐν φ. 146^a. Καὶ ἐκ μὲν τοῦ Νεαπολιτικοῦ κώδικος ἐξέδωκεν αὐτὸ μετὰ λατινικῆς μεταφράσεως ὁ *Cyrillus* (Codices graeci manuscripti R. bibliothecae Borbonicae. Ἐν Νεαπόλει. 1832 Τόμ. Β' σ. 330), ἐκ δὲ τοῦ Βατικανικοῦ μετὰ μεταφράσεως γερμανικῆς ὁ *C. Neumann* (Griechische Geschichtschreiber und Geschichtsquellen im 12ten Jahrhundert. Ἐν Λειψίᾳ. 1888 σ. 102). Ἀμφότεραι δ' αἱ ἐκδόσεις δὲν εἶνε κατὰ πάντα πισταί. Ἐνταῦθα δὲ τὸ σημεῖωμα ἐκδίδεται μὲν ἀπαρράλλaktως κατὰ τὸ ἐν τῷ Βατικανικῷ αὐτόγραφον, ὑποσημειοῦνται δ' αἱ διάφοροι γραφαὶ τοῦ Νεαπολιτικοῦ κώδικος. Ἐθεωρήθη δὲ περιττὴ ἡ ἀναγραφή τῶν περὶ τὴν ἀντιγραφὴν πταισμάτων ἢ τῶν ἀκαίρων διορθώσεων τῶν δύο προτέρων ἐκδοτῶν.

** Τὸ τότε ἀναφέρεται εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος Κορράδου Β' (1024-1039), μετὰ θκυμασμοῦ ἰδόντος τὰ τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἷα περιγράφει ὁ ἐν τῷ κώδικι τοῦ Βατικανοῦ περιεχόμενος χρονογράφος Κίνναμος. *Ἴδε σ. 74, 19-75, 10 ἐκδ. Βόννης. Ἀπέναντι δὲ τούτου τοῦ χωρίου γράφας ὁ βιβλιογράφος ἐν τῇ ᾧα τὸ σημεῖωμα αὐτοῦ ἀντίθηκε τὸ τότε ἀνέκκληκτον τῶν τειχῶν κατὰ Κίνναμον πρὸς τὴν διασάλευσιν αὐτῶν ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων πολιορκίας, ὅτ' ἔγραψεν τὸν κώδικα.

Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἦν B: ἦν N οἶον ἐστὶ B: οἶον ἐστὶ N
1. ἀνευνοήτου B: ἀνευνοήτου N

Κωνσταντίνου πολιορκούσῃ καὶ τὰς ἐλεπόλεις οὕτως ἐγγύς ἤγαγον αὐτῆς ὡς ἀπέχειν τῆς τάφου μόλις δέκα πόδας· καὶ τύπτουσι τὸ τεῖχος ἀδιαλείπτως διὰ τῶν καλουμένων σκευῶν· πέτραι δὲ εἰσὶν ἀμαξοπληθεῖς· καὶ κλίμακας καὶ πύργους παρεσκευάσαντο καὶ προσδόκιμοι εἰσι καθ' ἑκάστην ὥραν ἐλεῖν αὐτήν. Οἴμοι φιλότατη πατρίς τοῦ κινδύνου καὶ τῆς περιφρονήσεως ἦν ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν κατεφρονήθησθαι. Ἄλλὰ φέισαι, Κύριε· ἄνες, Κύριε· σπλαγχνίσθητι, μόνε φιλόκθρωπε· ἐξελοῦ ἡμᾶς τῶν προσδοκωμένων κακῶν ὅτε ἐπὶ σὲ μόνον τὰς ἐλεπιδας ἔχομεν.

12*

[Περὶ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου καὶ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως].

Κωνσταντίνος τῶν Παλαιολόγων ὁ ὕστερος, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ πορφυρογέννητος, μόνος ὢν δεσπότης ἀπάσης τῆς Πελοποννήσου, ὁ πληρέστατος ἀπάντων τῶν χαρίτων καὶ μετὰ θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ

1. ἐλεπόλεις B: ἐλεπόλεις N 2. τάφου B: τάφρον ὁρῶς N
 4-5. προσδόκιμοι εἰσι B: προσδόκιμοι εἰσὶ N 5. οἴμοι B: οἱ μοι N:
 6. ἦν B: ἦν N 7. σπλαγχνίσθητι B: σπλαχνήσθητι N 8. ὅτε B
 ὅτι N

* Περιλαμβάνεται ἐν φ. 68^b-69^a τοῦ κώδικος τῆς Λαυρεντιανῆς βιβλιοθήκης Plut. LXX, cod. XV (A) ἐν τέλει ἀνωνόμου χρονικοῦ περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει βασιλευσάντων ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου μέχρι τῆς ἀλώσεως. Ὁμοίως εὑρίσκεται ἐν τῷ κώδικι Albatiana OXLVIII ἀρ. 28 τῆς ἐν Ῥώμῃ βιβλιοθήκης Valicelliana (B), γειγραμμένῳ τὸν 15^{ον} αἰῶνα καὶ περιέχοντι χρονικὸν «Περὶ τῶν ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἐτῶν μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ περὶ τῶν βασιλευσάντων ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ τῶν πόλεων μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ταύτης ἀλώσεως» καὶ ἐν τῷ κώδικι Gr. B, 138 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Ταυρίῳ Ἀθηναίου (Pasini (CLVII), διασωθέντι ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς τοῦ 1904 καὶ περιέχοντι τὰ πάτρια Κωνσταντινουπόλεως καὶ χρονικὸν τῶν αὐτοκρατόρων μέχρι τῆς ἀλώσεως (T). Εἶνε δὲ ταῦτα παραλλαγή τῶν τοῦ Κωδικοῦ Excerpta de anti-quitatibus Constantinopolitanis ἐκδ. Βόννης σ. 165, 1-12.

1. Κωνσταντίνος— ἡμέρας μόνον ἐν τῷ A παλαιολόγων A
 2. ἀπάσης A πελοποννήσου A 3. ἀπάντων A

κῦρ Ἰωάννου εἰς τὸ τῆς βασιλείας ὕψος ἀναχθεῖς ἔτη δ', μῆνας δ',
 5 ἡμέρας κ'. Ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν ἔτει ςλξα' Ἰνδικτιῶνος α'
 Μαίω κθ' ἡμέρα Τρίτη ὥρα πρώτη τῆς ἡμέρας ἐάλω παρὰ τῶν ἀπί-
 στων ἔχθρων τῆς Ἄγαρ ἢ περιώνυμος καὶ χριστώνυμος πόλις, καὶ
 10 ἐγένετο δορυάλωτος ἢ πρὶν βασιλεὺς πασῶν τῶν πόλεων. Οἶμοι, οἶμοι.
 Ὅς καὶ ἀπεκτάνθη τότε παρ' αὐτῶν ἐν τῇ γενομένη χαλάστρᾳ αὐ-
 τός τε καὶ πάντες οἱ λογάδες σχεδόν, καὶ ἐκομίσατο τὸν τοῦ μαρτυ-
 ρίου στέφανον, μὴ θελήσας προδοῦναι τοῖς ἀνόμοις τὰ βασιλεία, μῆτε
 μὴν θελήσας τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν, δυνατοῦ ὄντος.

10 Φεῦ, φεῦ, καὶ ἀπόλωτο σὺν ἅμα τῇ πατρίδι καὶ κατεδαφίσται ἐκ
 βάθρων εἰς τάχος· καὶ οἰκήτορες ταύτης διεσκορπίσθησαν ἐν διαφό-
 ροις πόλεις καὶ χῶρες· γέγονε δὲ τοῦτο τὸ ὀλέθριον κακὸν δια συν-
 δρομῆς τινῶν οἰκητόρων τῆςδὲ τῆς πόλεως· τὸσαύτῃ δὲ γέγονεν ἡ
 φθορὰν καὶ ἡ κατάλυσις τῶν ἐνοικούντων ταύτην Χριστιανῶν, οἷα
 15 γέγονεν ἔκπαλαι ἐπὶ Ναβουχοδονόσωρ ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ πόλει·

Ἡ βασιλεία τῶν Χριστιανῶν, ἣτις καὶ βασιλεία Ῥωμαίων ἦν, ἀρ-
 χὴν εἶχε τὸν βασιλεῦς Κωνσταντῖνον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἑλένην·
 τέλος δὲ τῆς βασιλείας ταύτης Κωνσταντῖνος ἦν βασιλεὺς, καὶ μήτηρ
 Ἑλένη· καὶ ἡ μὲν μικρὸν πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς πόλεως μετέστη τὸν
 20 βίον· ὁ δὲ υἱὸς αὐτῆς Κωνσταντῖνος ἐφρονεῖτο ἐν τῇ ἀλώσει. Ἀπὸ τοῦ
 πρώτου τοίνυν Κωνσταντῖνου καὶ τῆς μητρὸς Ἑλένης μέχρι τούτων
 τῶν τελευταίων, Κωνσταντῖνος καὶ Ἑλένη μήτηρ οὐκ ἐβασίλευσαν
 ἄλλοι ✕

1. κῦρ Λ ἀναχθεῖς Λ 2-4. ἐπὶ τῆς βασιλείας—χριστώνυμος
 πόλις Λ: εἰς τοὺς ἑξακισχιλιοστούς ἐννακοσίους ἑξήκοντα ἐννέα-
 ἐγένετο ἡ ἀλωσις (τῆς πόλεως νεωτέρα χειρὶ) ὑπὸ τῶν ἀθέων ἀγαρ-
 νῶν. Ἐπὶ τούτου ἐγένετο οἶμοι ἢ ἀλωσις τῆς αὐτῆς κωνσταντι-
 νουπόλεως παρὰ τῶν ἀθέων ἀγαρνῶν Β: ἐπὶ τούτου ἐγένετο οἶμοι
 ἢ ἀλωσις τῆς αὐτῆς κωνσταντινουπόλεως παρὰ τῶν ἀθέων ἀγαρ-
 νῶν Τ 3. ὥρα Λ ἐάλω Λ 4. περιώνυμος Λ χρυστόνημος Λ
 5. δορυάλωτος ΑΒΤ βασιλεὺς ΑΤ: βασιλεὺς Β οἶμοι οἶμοι Λ:
 λείπουσι ΒΤ 8. θελήσας ΑΤ: θελήσας Β 9. μὴν ΑΤ: μὴν Τ διαφυ-
 γεῖν ΒΤ: διαφυγεῖν Α δυνατοῦ ΑΤ: διὰ αὐτοῦ ἐν τῷ κειμένῳ, δυνα-
 τοῦ ἐν τῇ ὅρα ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς Β 10-15. Ἔπονται ἀμείως εἰς τὰνωτέρᾳ
 ἐν τῷ Λαυρεντιακῷ κώδικι ὡς προσθήκη, γεγραμμένη ὑπὸ βιβλιογράφου ἀγραμμά-

13*

[Παύλου de Dotis ἐπιστολὴ περὶ τῆς ἀλώσεως
γραφεῖσα ἐκ Χίου].

Missum domini Pauli de Dotis juris utriusque interpretis
olim ordinarii Padue relegati in Candiam narrans de expu-
gnatione ciuitatis illustris Constantinopolis.

Nobilis et egregie doctor et miles frater amantissime: No-
stri temporis infortunium et miseriarum magna calamitas in
Cristianos erumpens me impellit ut cum lacrimis et dolore
nunc scribam: Quod non dubito lacius ex aliis poteritis in-
telligere: Perdita est principima et nobilissima ciuitas Con-
stantinopolis violenter armata manu occupata per atrocissi-
mum et heu nimis potentem Turcorum magnum regem cum
incredibili Xristianorum sanguinis effusione: et utriusque
sexus hominum captuntur. Et hoc in die illa infelicissima
XXIX die Maij nuper exacti: Et similiter non ignobilis

του. Ἐξίδουκε δὲ ταῦτα ὁ *Bandini* [Catalogus codicum manuscriptorum
bibliothecae Mediceo-Laurentianae Τόμ. Β' σ. 676] διορθώσας τὰ ἐν τῷ
κώδικι ἐτραμμένα. Ἐνταῦθα δ' ἐκδίδονται ἀπαραλλάκτως καθ' ἃ ἔγραψεν ὁ βιβλιογράφ-
φος. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ βητήριον καὶ περὶ τῶν ἰσομένων ἐν στ. 16-23, ἅτινα φέρονται γε-
γραμμένα ἑρμηδῶ ἐν τῷ κώδικι. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι, ὅτι τὰ ἐν τοῖς στ. 11-18
ἀνταποκρίνονται ἐν τοῖς πλείστοις πρὸς τὸ κατωτέρω χρονικὸν σημεῖωμα τὸ γεγραμ-
μένον ἐν τῷ 5π' ἀρ. 701 κώδικι τῆς ἐν Ἁγίῳ ὄρει μονῆς Πενταλέκμοτος: Ἐτους
ζωήθ' ἰνδ. 1Α' ☉^ο 1Α'. ☾^ο ☉^ο δ' νομικὸν Φάσκα Μαρτίου κδ
Χριστιανῶν Πάσχα Μαρτίου κς': ἐν αὐτῷ τῷ ἔτει, ἐάλω παρὰ τῶν
ἀπίστων ἐθνῶν ἡ χριστιάνωμος πόλις καὶ κατεδαφίστη ἐκ βάθρων εἰς
τάχος καὶ οἱ οἰκήτορες ταύτης διεσκορπίσθησαν ἐν διαφόροις τόποις
καὶ χώρες: γέγονε δὲ τοῦτο τὸ ὀλέθριον κακόν, διὰ τινων οἰκητόρων
τῆςδε τῆς πόλεως: τοσαύτη δὲ γέγονεν ἡ φθορὰ καὶ ἡ κατάλυσις
τῶν ἐνοικούντων ταύτην Χριστιανῶν, ὡς ἔγωγε οἶμαι, οἷα γέγονεν ἐκ-
παλαι ἐπὶ Ναβουχοδονόσωρ ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ πόλει (*Σπυρ. II. Δάμ-
πρω* Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου ὄρους ἑλληνικῶν κωδίκων, Ἐν
Κανταβριγίᾳ. 1900 Τόμ. Β' σ. 418). Τὸ δ' ἔτος καὶ ἡ ἰνδικτιῶν εἶνε πράγματι ἐξ-
λαηθησμένα ἐν τῷ κώδικι ἢ παρανεγνωσμένα;

* Περιλαμβάνεται ἐν φ. 126^b-127^a τοῦ 5π' ἀρ. 519 λατινικοῦ κώδικος τῆς ἐν Μο-
νάχῳ βασιλικῆς βιβλιοθήκης, γεγραμμένου τὸν 11' αἰῶνα.

ciuitas Pera Januensium, locus ibi propinquus ab eo acquisita, et mala malis addendo Christianorum naves in sinu Constantinopolitano pro defensione reperte inter magnas et parvas ultra triginta bene fulcite nec non et galee circa septem ab eo sunt capte: Unde tum illuc accesserat illustrissimi domini Venetorum classis que non transierat Nigropontem: que utinam tempestiue ad locum destinatum potuisset accedere quia ut sic asseritur tanta perdities et strages non venisset: Sed sic exigunt peccata nostra. Omnes istinc Christianorum partes de hujus modi afflictione tement: Quia huic pagano terribili pro Alexandro altero nuncupato conuincta est voluntas pessima et potestas maxima estimatur, et in effectum comprehenditur omnino habuisse inter maritimam suam classem et exercitum terrae ultra bellatores quatuor centum milia, bombardarum machinas excessiuas innumerabiles et fulgu fulminarias** quas scopeterios dicunt: duodecim milia terrae fodinas que sub terram inopinabiles adeo quoque ipsam maximam ciuitatem que inter Latinos et Grecos habebat ultra XVIII milia virorum in tribus horis expugnauerunt. De quibus intrinsecis centum personas non conuaserunt: Et insuper maxime diuitie Grecorum et Latinorum ad infideles peruenerunt. Nulla vituperantia expugnatorum cum tanta personarum et rerum iactura completa in hijs temporibus audita fuit: Ita ut dubitemus iram dei contra Cristianos esse commotam. Dictim ex diuersis Graecie partibus viri et mulieres cum filiis relictis etiam pijs locis et laribus ad ciuitatem ipsam tanquam tutiorem Cristianitatis locum fugiunt: sic quoque aput omnes maxima pietas et miseratio non in merito generetur: magnificum istud regimen per fuscam (sic) specialem casum istud acerbissimum insinuat Illustrissimo domino Venetorum de subuentionibus oportunis si quid ultra contigerit accusando speratur, suam excellentiam et clementiam in tanto ansfractu (sic) et combustionem hec loca sua non relictura que cum dei auxilio cum de-

* Ἐν τῷ κώδιτι jacentium.

** Ἐν τῷ κώδιτι fulgu fulg(τοῦ ἑ διαγγραφέντος)minarias

bita provuisione minuta tum erunt. De olim Constantinopolitano Imperatore est fama eum fuisse in defensione superdicte ciuitatis ab hostibus interfectum cum aliis non paucis Latinis et Grecis. Vale ergo et in amaritudine ita valeo.

Candie xi Junii.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

— Περὶ τοῦ ἐν σ. 204,10 χωρίου τῆς Μονωδίας Ἀνδρονίκου τοῦ Καλλίστου Νῦν γὰρ ὁ κακὸς βλάπτει τὸν ἀρείονα φῶτα μύθοισι σκολιοῖς ὀνοτάζων, αἰδῶς δὲ καὶ νέμεσις ὡς ἀληθῶς προλιπόντ' ἀνθρώπους ἐς Ὀλυμπον ἵζεσθον, τὰ δὲ λείψεται ἄλγεα λυγρὰ, κακοῦ δ' οὐκ ἔσσεται ἀλαλκὴ παρατηρητέα τὰ ἐξῆς. Τοῦτο εἶνε ἀπηνθισμένον ἐκ δύο χωρίων τοῦ Ἡσιόδου α') τῶν ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις στίχων 3 κ.ί.

. βλάπτει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα
μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων
. μετὰ φῦλον ἴτον προλιπόντ' ἀνθρώπους
Αἰδῶς καὶ Νέμεσις· τὰ δὲ λείψεται ἄλγεα λυγρὰ
θνητοῖσ' ἀνθρώποισι· κακοῦ δ' οὐκ ἔσσεται ἀλκή

καὶ β') τοῦ ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις στίχου 258

Καί ρ' ὀπότ' ἂν τίς μιν βλάπτῃ σκολιῶς ὀνοτάζων

ἐξ οὗ παραληθθεῖσα ἡ λέξις ὀνοτάζων εἰσῆχθη ὑπὸ τοῦ Καλλίστου εἰς τὸ πρῶτον χωρίον.

Ἄξια δὲ μελέτης εἶνε καὶ ἡ διάφορος γρῆρῃ ἀλαλκὴ ἣν εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Κάλλιστος ἀντὶ τοῦ παρ' Ἡσιόδῳ ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις στ. 201 ἀλκή. Πρὸς. Θεογον. στ. 876· κακοῦ δ' οὐ γίγνεται ἀλκή ἀνδράσιν.

Ἄξια δὲ προσοχῆς εἶνε καὶ τὰ ἐν τῇ αὐτῇ Μονωδίᾳ ἐν σ. 215,8 κ.ί. μετὰ τοὺς ἐκ τοῦ Αἰάντος τοῦ Σοφοκλείου στίχους, εἰς οὓς περιπεμφα ἐν ταῖς οἰκείαις σημειώσεσι τῆς σελίδος ἐκείνης, παρατιθέμενα

τάδε· Ὁλβιος γὰρ οἶτος ἐκεῖνος-πενθαλέα δάκρυα. Παρ-
λειπομένου τοῦ ἐν ἀρχῇ γὰρ, ταῦτα πρέπει νάναγνωσθῶσιν ὡς στίχοι
ᾧδε·

Ὁλβιος οἶτος ἐκεῖνος, ὅς οὐκ ἦλθ' εὐτυχεύουσι,
κλήθει δ' εὐθύς ἔβη δυστυχεύουσι βροτοῖς
ᾧ πόσα δυσπραγέοντα ἀποστρέφει' οὔσι κωφοῖς,
κλύειν δ' οὐκ ἐθέλει πενθαλέα δάκρυα.

Ἄλλὰ πόθεν εἶνε εἰλημμένοι οἱ στίχοι οὔτοι δὲν ἠδυνήθην νά δια-
γνώσω, ὡς οὐδ' οἱ συνάδελφοι κ. κ. Γρηγόριος Βερναρδάκης καὶ
Γεώργιος Ν. Χατζιδάκις, οὓς ἠρώτησα. Πιθανῶς δ' εἶνε μεσαιωνικοί.

— Τῆς ἐν σ. 195 μνημονευομένης Μονωδίας τοῦ Ματθαίου Κα-
ρυοφύλλη ἡ μὲν ἀρχὴ ἔχει ᾧδε·

ᾧ γένος δυστυχεύστατον καὶ τεταπεινωμένον,
γένος τὸ πρὶν ὑπέρλαμπρον καὶ νῦν ἐξοφωμένον.

Τελευτᾷ δὲ αὐτῇ διὰ τῶν ἐξῆς στίχων·

Νεστόριος, Διόσκορος, Ἄρειος καὶ Καλβίνος
ἀνάθεμα, καὶ ὁ Γραικῶν νῦν ἀληθῆς καρκίνος.

— Περὶ τῆς ἐν σ. 240 κ. ἐ. ἀκεφάλου μονωδίας παρατηρῶ, ὅτι
συμπεριέλαβον μὲν αὐτὴν εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν περὶ τῆς ἀλώσεως Μο-
νωδιῶν καὶ θρήνων μόνον διὰ τὴν ἀρχὴν, ἣτις φαίνεται ἀναφερομένη
εἰς τὰ ἐκ τῆς ἀλώσεως δεινὰ, καὶ διότι τὸ ὅλον ἐθεώρησεν εἰς τὴν
ἄλωσιν ἀναφερόμενον ὁ ἐκδότης τοῦ Καταλόγου τῶν χειρογράφων τῶν
Παρισίων κ. Omonit κατὰ τὰ ἐν σ. 200 λεγόμενα. Ἄλλως δ' ἡ
μονωδία αὕτη, οὔσα οὐκ ἀπιθάνως ἔργον τοῦ Ἰωάννου Εὐγενικοῦ τοῦ
γράφαντος ἐπὶ τῇ ἀλώσει τὴν ἐν σ. 219 κ. ἐ. ἐκδοθεῖσαν μονωδίαν,
ἀναφέρεται προφανῶς εἰς τὸν θάνατον πολυθρήνου ἀνδρός, οὐ δὲν διε-
σώθη τὸ ὄνομα.

— Τὰ ὑπ' ἀρ. 12 περὶ τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου περιλαμ-
βάνονται καὶ ἐν τῷ Vaticanus Graecus 975, ἐν ᾧ περιέχεται ἀπὸ
φ. 152^α μέχρι 157^β ἀνώνυμον χρονικὸν περὶ τῶν Βυζαντινῶν αὐτο-
κρατόρων, οὐ ἐξεταστέα ἡ σχέσις πρὸς τὸν Λαυρεντιακὸν *Plut. LXX*
cod. XV, ἐξ οὗ ἐξίδωκα τὸ περὶ Κωνσταντίνου τέλος ἀνωτέρω ἐν σ.
261 κ. ἐ. Τὸ δὲ ἀντίστοιχον μέρος τοῦ Βατικανικοῦ κώδικος ἐν φ.

157^{a-6} ἔχει ὧδε· Κωνσταντίνος τῶν Παλαιολόγων ὁ ὕστερος, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ πορφυρογέννητος ὁ δικαιοτάτος δεσπότης μόνος ὢν ἀπάσης τῆς Πελοποννήσου καὶ μετὰ θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ κυροῦ Ἰωάννου εἰς τὸ τῆς βασιλείας ὕψος ἀναχθεὶς ἔτη δ' μῆνας ε'. Ἐπὶ τούτῳ ἐγένετο οἶμοι ἢ ἀλώσις τῆς αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν καὶ ἐγένετο δορυάλωτος ἢ πρὶν βασιλεῖς πασῶν τῶν πόλεων. Ὅς καὶ ἀπεκτάνθη τότε παρ' αὐτῶν ἐν τῇ γενομένῃ χαλάστρᾳ, αὐτὸς τε καὶ πάντες οἱ λογάδες σχεδόν, καὶ ἐκομίσατο τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον, μὴ θελήσας προδοῦναι τοῖς ἀνόμοις τὰ βασίλεια, μή τε μὴν θελήσας τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν, δυνατοῦ ὄντος. Ἐπονται δ' ἐν τέλει τάδε· Καὶ ὅτι ρζθ ἡμισυ (βραχυγραφικῶς) ἔτη ἐκράτησαν οἱ Παλαιολόγοι.

— Ἐν τῷ Λαυρεντικῷ Plut. X, cod. 22, φ.187^a-193^b περιλαμβάνεται Δωροθέου Μονεμβασίας «Διδασκαλία λεχθεῖσα ὅτε ἡ ἔφοδος ἐγένετο τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν κατὰ ταύτης τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων κατὰ μῆνα Ἰούνιον ἡμέρᾳ κ'». Ἀρχεται δὲ διὰ τῶν λέξεων Βλέπετε πάντες ἀγαπητοὶ τὴν ἐπενεχθεῖσαν ἡμῖν ἀπειλήν. Ἄλλ' ὁ λόγος οὗτος δὲν ἀναφέρεται προφανῶς εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ ἀλωσιν, ἀλλ' εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Μουράτ πολιρκίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν ἀρξαμένην κατὰ τὰ κοινῶς πιστευόμενα τῇ 10 Ἰουνίου 1422.

— Εἰς τοὺς ἀνεκδότους ἐμμέτρους θρήνους πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ὁ ἐν τῷ κώδικι 160 τῆς κυρίως πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης Ἱεροσολύμων, γεγραμμένῳ τῷ 1656, ἐν φ. 179^b-181^b περιλαμβανόμενος «Θρήνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀωνύμου ποιητοῦ», συγκείμενος ἐκ στίχων 128. Τούτου ὁ κ. Ἀθανάσιος Παπαδόπουλος Κεραμεὺς (Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη. Τόμ. Α' σ. 256 κ. ἐ.) ἐξέδωκε τὴν ἀρχὴν, τὸ τέλος καὶ τοὺς στίχους 93-107.

Καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ ἔχει ὧδε·

Ὁ νοῦς μου καὶ ὁ λογισμὸς συγχίζεται νὰ γράψῃ,
νὰ στιχοπλέξῃ ἀστοχεῖ τὴν ἀλωσιν τῆς Πόλης.

Ἔσετε βουνὰ θρηνήσετε καὶ πέτραι βραγισθῆτε
καὶ ποταμοὶ φυράσετε καὶ βρύσαις ξεραθῆτε,
διὰ τὸ ἔχασθαι τὸ κλεῖδι ὅλης τῆς οἰκουμένης,
τὸ μάτι τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς χριστιανωσύνης.

Οἱ δὲ στίχοι 93-107 εἶνε οἱ ἐξῆς·

Ὁ κόσμος ἐπορεύετο εἰς τοῦ Χριστοῦ τὴν χώραν
καὶ τὸν θεὸν εἰδέονταν μήπως τοὺς συμπαθήσῃ·
ἄμῃ ὁ θεὸς δὲν ἤθελεν, ἀλλ' ἦτον ὠργισμένος
διὰ τὰ ἀμαρτήματα καὶ πλημμελήματά μου.
Οὐδ' ἀστραπὴ τοὺς ἔκαψεν, οὐδὲ βροντὴ τοὺς ἤυρεν,
ὅποταν ἐγεβέντιζαν σταυρὸν ἐπὶ τὸν κόσμον ὅλον
οἱ ἄβυχοι (;) Ἀράπιδες, οἱ καστροτροπητάδες.
Τίς εἶδε καὶ τίς ἤκουσε ἐπὶ τὴν θάλασσαν γιοφύρι,
νὰ πορπατοῦν τὰ κάτεργα ἐπὶ τὸν Γαλατᾶ τοὺς κάμπους,
ἀγνά[ν]τια εἰς τὸ Σκούταρι, ἐπὶ τὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνον;
Τριγύρου ἐφανίσθησαν ὡς φίδια ἐπὶ τὸ λιβάδι.
Δόλιος ὁ σκυλάτορας ὁ ψυχοπαράδοτος,
ὁ χαλασμὸς τῶν Χριστιανῶν, ὁ Χάρος τῶν ἀρχόντων,
αὐτὸς ὅπου κατάδειξε τὴν τρομερὴν λομπάρδα,
γιατὶ αὐτὴν ἐστήκασιν ἀντικρυ εἰς τὰ τεῖχη.

Τελευτᾶ δὲ τὸ ποίημα διὰ τῶν ἐξῆς στίχων·

Κλαύσετε ὅλοι κλαύσετε τὴν ἄλωσιν τῆς Πόλης,
τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ θρηνήσατε τὴν τύχην,
γιατὶ ἀπὸ τὸν πόνον μου λεπτογραφεῖν δὲν ἔχω
καὶ μοναχὸς δὲν δύνομαι ὅλα νὰ στιχοπλέξω.

Λαμβάνοντες δ' ὑπ' ὄψιν τὴν ἔλλειψιν ὁμοιοκαταληξίας,
δικαιούμεθα νὰναγάγωμεν τὸ στιχοῦργημα εἰς χρόνον ὀλίγον
μόνον ἔτη ἀπέχοντα αὐτῆς τῆς ἀλώσεως.

Ἐν τοῖς περὶ τοῦ αὐτοῦ κώδικος Συμπληρώμασιν (Ἱεροσο-
λιμιτικὴ βιβλιοθήκη Τόμ. Γ' σ. 328) ὁ κ. Κεραμεὺς ἀναγράφει
ὡς περιλαμβανόμενα ἐν τῷ Χρησμολογίῳ τοῦ Παΐσιου
Λιγαρίδου, περιεχομένων ἐν τούτῳ τῷ κώδικι, καὶ τὰ ἐξῆς·

α') Περὶ ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων· β') Μονωδίαν Γενναδίου Σχολαρίου περὶ ἀλώσεως τῆς νέας Ῥώμης· γ') Ἐλεγεια Ματθαίου Καμαριώτου εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ταῦτα, ὧν ἡ Μονωδία τοῦ Γενναδίου περισώθη καὶ ἐν ἄλλοις κώδιξιν, εὐελπιστῶ, ὅτι θέλω δυνηθῆ νὰ ἐκδώσω ἐν ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω ἐκδοθείσης συλλογῆς. Ὁμοίως δὲ θέλω ἐκδώσει καὶ τὴν ἐν τῷ κώδικι τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης Παρισίων 2005, φ. 327^a-328^a, περιλαμβανομένην κατὰ τὸν κ. *Omont* (*Inventaire sommaire* Τόμ. Β' σ. 177) *Anonymi lamentatio de CP. a Turcis expugnata*, ἣτις, ἀκέφαλος προφανῶς οὖσα, ἄρχεται διὰ τῶν λέξεων *Σὺ δὲ ὡς ἀληθῶς*.